

LUNDS
UNIVERSITET

Nordsvensk prepropriell artikel

En intuitionsbaserad multimetodsstudie om
personnamnsartiklar i norra Sverige

Erika Wallgren Ekström

Handledare: Marit Julien

Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet

Masterprogram i Språk och språkvetenskap, Svenska/Nordiska språk

SPVR01 Språk och språkvetenskap: Examensarbete – masterkurs, 30 hp,

Maj 2024

Abstract

In Northern Swedish, personal proper names are traditionally introduced by a morphologically distinct definite article, most known as the prepropriial article (PPA). The use of the article in contemporary Swedish dialects is obscure, as research on the topic is scarce and mainly based on antiquated data. For some dialects, PPAs are occasionally said to be restricted to names of people personally known or close to the speaker. Contradictorily, PPAs are also often described as obligatory with all referential personal proper names, and pragmatically neutral. Using a mixed-methods approach, the present study aims to chart the use and spread of the North Swedish prepropriial article today, and account for possible semantic and pragmatic limitations in its' use.

Data for the study was partly collected through an online survey, which was distributed in Northern Sweden and yielded 514 responses. The survey included an acceptability judgment task, designed to test respondents' intuitions about the use of PPA with different referents. The survey also gathered demographic information about the respondents and their self-reported PPA use. In addition, ten interviews were conducted with participants from four different municipalities in Northern Sweden.

A cross-comparison of the demographic data and self-reported use indicates continued PPA use in southern Norrbotten and Lappland, large parts of Västerbotten, Ångermanland, Jämtland and Härjedalen, and western Medelpad, while the article seems to have fallen out of use in eastern Medelpad. The data comparison also shows that PPA use is more common among older speakers.

Through analyses of judgment data, comments and interview transcripts, it is observed that proximal referents are the most typical in prepropriial constructions, but that PPA use is subject to much variation throughout the survey area. Results indicate that some speakers' PPA use is governed by social or geographic proximity, while others' use is less consistent, and seemingly governed by a sense of familiarity, or psychological proximity. The results also suggest that referential uniqueness, placement and information structure may impact PPA use, but these factors would need to be investigated further. Finally, the results indicate that there are speakers whose use of PPA is not pragmatically restricted, but systematic with (nearly) all personal proper names. Additional findings include a preference for PPA with masculine referents among younger speakers, variation in the use of PPA with (lone) surnames, and variation in the use of PPA with kinship terms.

Keywords: prepropriial articles, determiners, proper names, dialects, Northern Swedish, acceptability

Tack

Först och främst vill jag tacka min handledare Marit Julien, för värdefulla råd, givande återkoppling, och för att ha hållit i kursen i nordisk språkvariation som gav mig idén till detta uppsatsarbete från första början.

Jag vill även tacka Jordan Zlatev, Åsa Wikström och Frida Mebius Önnersfors för ert arbete med att organisera Språkmastern. Tack också alla lärare och studenter som bidragit till att göra min tid som masterstudent vid Lunds universitet till en rolig och lärorik period i mitt liv.

Tack Adam för ditt tålamod och allt ditt stöd under denna (mycket långa!) process. Tack Lotta för genomläsning och din ousinliga uppmuntran nu som alltid.

Slutligen vill jag rikta mig till mina intervjudeltagare och alla enkätrespondenter som så generöst bidrog till detta arbete med sin tid och sin språkkänsla. Utan er vore denna uppsats inte möjlig – tack!

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
2.	Bakgrund.....	3
2.1.	Semantiska och syntaktiska utgångspunkter	3
2.1.1.	Referens, deskriptiv betydelse och denotation	3
2.1.2.	Definithet.....	4
2.1.3.	Determinerare, referentialitet och argumentstatus.....	6
2.2.	Egennamn	9
2.2.1.	Egennamnens semantik	10
2.2.2.	Egennamn och determinerare	11
2.2.3.	Teoretiska perspektiv på namnartiklar	14
2.3.	Den nordskandinaviska prepropriella artikeln	16
2.3.1.	Utbredning, form och distribution.....	17
2.3.2.	Förekomst med olika namntyper	19
2.3.3.	Optionalitet och pragmatik	19
2.3.4.	Jämförelse med pronominella demonstrativer.....	22
2.3.5.	Undersökningen av prepropriella artiklar i ScanDiaSyn	23
3.	Metod.....	25
3.1.	Metodologiska utgångspunkter	25
3.1.1.	Ett intuitionsbaserat arbetssätt.....	25
3.1.2.	Triangulering och kompletterande metoder	26
3.1.3.	Avgränsning och undersökningsorter.....	27
3.1.4.	Rekrytering av informanter	28
3.2.	Enkätundersökningen	29
3.2.1.	Översikt och delar	29
3.2.2.	Acceptabilitetsbedömningstestet	30
3.2.3.	Insamlade svar och demografiskt underlag	34

3.2.4.	Analys.....	36
3.3.	Intervjuundersökningen	37
4.	Resultat.....	40
4.1.	Enkät svar – Bruk, utbredning och åldersfördelning av PPA.....	40
4.1.1.	Självrapporterat bruk i det norrländska dialektområdet	40
4.1.2.	Lappland.....	41
4.1.3.	Norrbottnen	42
4.1.4.	Västerbotten	43
4.1.5.	Ångermanland	44
4.1.6.	Jämtland	45
4.1.7.	Härjedalen	46
4.1.8.	Medelpad.....	46
4.1.9.	Åldersfördelning.....	47
4.1.10.	Övriga Sverige.....	48
4.1.11.	Sammanfattning.....	49
4.2.	Acceptabilitetsbedömningar	51
4.2.1.	Lappland.....	52
4.2.2.	Norrbottnen	53
4.2.3.	Västerbotten	54
4.2.4.	Ångermanland	55
4.2.5.	Jämtland	56
4.2.6.	Härjedalen	57
4.2.7.	Medelpad.....	58
4.2.8.	Åldersvariation	59
4.2.9.	Översikt och sammanfattning.....	60
4.3.	Intervjuer	64
4.3.1.	Överkalix (Norrbottnen).....	64
4.3.2.	Vindelns (Västerbotten).....	67
4.3.3.	Nordmaling (Ångermanland)	70
4.3.4.	Ragunda (Jämtland).....	73

5.	Diskussion.....	77
5.1.	Utbredning och åldersfördelning	77
5.2.	Användning.....	79
5.2.1.	Avstånd.....	79
5.2.2.	Personlig kännedom	86
5.2.3.	Obligatorisk status.....	88
5.2.4.	Namntyp.....	90
5.2.5.	Kön.....	91
5.2.6.	Unicitet.....	92
5.2.7.	Informationsstruktur och placering	93
6.	Slutsatser	95
	Källförteckning	97
	Bilaga 1. Informerat samtycke (enkät).....	100
	Bilaga 2. Lista över enkätens material inklusive fillers och bedömningsresultat	101
	Bilaga 3. Informationsbrev (intervju)	103
	Bilaga 4. Intervjuguide.....	104
	Bilaga 5. Rapporterat bruk efter angiven uppväxtort.....	106

Tabeller

Tabell 3.1 Potentiella undersökningsorter	28
Tabell 3.2 Testmeningar	32
Tabell 3.3 Uppvärmningsmaterial.....	33
Tabell 3.4 Respondenternas uppväxtregion.....	35
Tabell 3.5 Respondenternas bostadsregion	35
Tabell 3.6 Respondenternas ålder	36
Tabell 4.1 Rapporterat bruk efter uppväxtregion inom det norrländska dialektområdet (428).....	40
Tabell 4.2 Rapporterat bruk efter uppväxtkommun i Lappland (47).....	41
Tabell 4.3 Rapporterat bruk efter uppväxtkommun i Norrbotten (43).....	42
Tabell 4.4 Rapporterat bruk efter uppväxtkommun i Västerbotten (80).....	43
Tabell 4.5 Rapporterat bruk efter uppväxtkommun i Ångermanland (137).....	44
Tabell 4.6 Rapporterat bruk efter uppväxtkommun i Jämtland (57).....	45
Tabell 4.7 Rapporterat bruk efter uppväxtort i Härjedalen (25).....	46
Tabell 4.8 Rapporterat bruk efter uppväxtkommun i Medelpad (39).....	46
Tabell 4.9 Rapporterat bruk hos respondenterna uppvuxna inom det norrländska dialektområdet efter åldersgrupp (428).....	47
Tabell 4.10 Rapporterat bruk efter uppväxtregion utanför det norrländska dialektområdet (86)	48
Tabell 4.11 Rapporterat bruk hos respondenter uppvuxna utanför det norrländska dialektområdet efter bostadsregion (86).....	49
Tabell 4.12 Uppmätt acceptabilitet i gruppen PPA-användare (156).....	51
Tabell 4.13 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Lappland (20).....	52
Tabell 4.14 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Norrbotten (6).....	53
Tabell 4.15 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Västerbotten (21)	54
Tabell 4.16 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Ångermanland (61)	55
Tabell 4.17 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Jämtland (28).....	56
Tabell 4.18 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Härjedalen (8).....	57
Tabell 4.19 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Medelpad (3).....	58
Tabell 4.20 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare efter åldersgrupp (156).....	59

Tabell 4.21 PPA-användarnas samlade medelpoäng efter uppväxtregion (156).....	61
Tabell 4.22 PPA-användarnas samlade medelpoäng efter åldersgrupp (156).....	61
Tabell 4.23 PPA-användarnas svarsdistribution för a'Madonna efter uppväxtregion (156).....	63
Tabell 4.24 PPA-användarnas svarsdistribution för a'Madonna efter åldersgrupp (156).....	63

1. Inledning

– Tro du he bli sjutti tunner? He sa n’Petrus. Minst sjutti, sa’n.

– Sara Lidman, *Tjärdalen*

Ett utmärkande drag för nordsvenska mål är att personnamn förses med en framförställd definit artikel i form av ett reducerat pronomen – ofta *n* i maskulinum och *a* i femininum. Artikeln benämns vanligen *prepropriell artikel* och används med personnamn och egennamnsliknande substantiv, såsom släktsskapsord, i argumentställning.

Studier av äldre dialekttexter visar att prepropriella artiklar (hädanefter även PPA) har använts systematiskt i större delen av Norrland och även förekommit i Västerdalarna och Nordvärmland (Delsing, 2003), men det moderna bruket av artiklarna är inte kartlagt. Ett försök att studera den samtida användningen gjordes inom ramen för forskningsprojektet ScanDiaSyn (Lindstad et al, 2009), vilket gav resultat som förvånande nog indikerade en högre acceptans av artiklarna i södra och mellersta Sverige än i norr. Utifrån den kraftiga diskrepansen mot tidigare forskning bör undersökningens tillförlitlighet betraktas som tveksam och Johannessen och Garbacz (2014) föreslår att brister i datainsamlingen har påverkat resultaten. Statusen och utbredningen hos den prepropriella artikeln i dagens Sverige är därmed fortfarande osäker, och ett av intresseområdena för denna uppsats.

Det andra intresseområdet rör artikelns användning. Tvärspråkligt har definitiva artiklar som används med egennamn ofta analyserats som uttryck för referentialitet och argumentskap (se till exempel Longobardi, 1994; Matushansky, 2006), men även pragmatiska funktioner hos artiklarna har uppmärksammats. Prepropriell artikel förekommer i flera skandinaviska varieteter, och har av flera beskrivits som ett uttryck för närhet. Den isländska motsvarigheten har sagts signalera ”familiarity and givenness” (Sigurðsson, 2006, s. 23) och den norska prepropriella artikeln var enligt Aasen (1864, s. 287, refererad i Johannessen & Garbacz, 2014) dialektalt vanligt förekommande ”ved Navne paa bekjendte og samtidige Personer” så till den grad att utelämnandet av den ”ansees som meget stødende”. I vissa norska dialekter förekommer dock artikeln obligatoriskt med alla personnamn och saknar enligt Johannessen (2008) pragmatisk funktion.

Om den nordsvenska artikeln skriver Delsing (2003, s. 23) att ”den normalt bara används till namn på personer som talaren själv känner” och att ”uttryck som *n Jesus* eller *n Elvis* (Presley) är otänkbara i många dialekter”. Törnqvist (2002) hävdar däremot att personlig kännedom inte spelar någon roll för

bruket av artikeln, och enligt Dahl (2015) kan vissa talares motvilja att förse exempelvis *Elvis* och *Jesus* med prepropriell artikel bero på att referenterna är kulturellt främmande, snarare än att talaren inte har en personlig relation till dem. Ytterligare en förklaring ges av Kokkermans (2018) som menar att artikeln kan användas för att markera social närhet även till referenter som talaren inte känner personligen. Vilka faktorer som styr användningen av den nordsvenska prepropriella artikeln är alltså omstritt, och beskrivningarna av användningen bygger huvudsakligen på äldre dialekttexter som inte kan antas vara representativa för dagens talare.

Mot denna bakgrund är det övergripande syftet med denna uppsats att beskriva det samtida bruket av prepropriella artiklar i norra Sverige. Avgränsningen mot norra Sverige motiveras närmare i metodavsnittet, men beror i korthet på att de mellansvenska prepropriella artiklarna formmässigt avviker från de nordsvenska. Mer specifikt syftar uppsatsen till att kartlägga den nordsvenska prepropriella artikelns utbredning och fortlevnad i dag, samt redogöra för potentiella pragmatiska och semantiska begränsningar i dess användning. Arbetet har vägletts av följande frågeställningar:

1. Hur utbrett är bruket av prepropriell artikel i norra Sverige i dag?
  - a. I vilka områden används prepropriell artikel (inte)?
  - b. Vilka åldersgrupper använder (inte) prepropriell artikel?
2. Vilka faktorer styr eller begränsar artikelanvändningen i de olika målen?
  - a. Vilken roll spelar avståndet mellan talare och referent för artikelanvändningen?
  - b. Är personlig kännedom om referenten en förutsättning för artikelanvändningen?
  - c. I vilken utsträckning är artikeln obligatorisk och pragmatiskt neutral?
  - d. Finns det ytterligare pragmatiska eller semantiska faktorer som inverkar på användningen? Vilka är de?

För att besvara dessa frågor användes kompletterande metoder och materialkällor. En del av datan samlades in genom en digital enkät som distribuerades i norra Sverige och fick 514 svar. I denna ingick ett acceptabilitetsbedömningstest, utformat för att testa respondenternas intuition om prepropriell artikel med olika referenter. Genom enkäten insamlades även demografisk information om respondenterna, samt uppgifter om deras bruk av prepropriell artikel. Utöver detta genomfördes även tio intervjuer med informanter från fyra norrländska kommuner där bruket av prepropriell artikel var belagt sedan tidigare.

2. Bakgrund

Prepropriella artiklar är ett ämne som anknyter till flera större områden inom semantik, nominalfrassyntax och onomastik. I detta bakgrundsavsnitt ges en liten inblick i utvalda aspekter av dessa som är av relevans för den prepropriella artikelns funktion och distribution. I 2.1 introduceras några semantiska och syntaktiska koncept relaterade till referens. Därefter behandlas egennamn, med fokus på deras semantik och samförekomst med determinerare i 2.2. Avsnittet avslutas med en genomgång av tidigare forskning om den nordskandinaviska prepropriella artikeln i 2.3.

2.1. Semantiska och syntaktiska utgångspunkter

Den nordskandinaviska prepropriella artikeln är en prenominal definit artikel som används med personliga egennamn i argumentställning (efter Johannessen & Garbacz, 2014, s. 1). Som sådan tillhör artikeln en vidare kategori av determinerare, vars semantiska funktion är att bestämma referensen hos nominala uttryck, och som också givits stor uppmärksamhet inom den generativa teoribildningen. För att bena ut definitionen ovan och för att ge läsaren begreppsliga verktyg för att tolka den efterföljande teorin presenteras i detta avsnitt några relevanta semantiska och syntaktiska begrepp och idéer. I 2.1.1 definieras termerna *referens*, *deskriptiv betydelse* och *denotation* och i 2.1.2 *definithet*. I 2.1.3 beskrivs determinerare och deras roll vid tilldelandet av referentialitet och argumentstatus.

2.1.1. Referens, deskriptiv betydelse och denotation

Vid beskrivningar av betydelse och hur språkliga uttryck används för att hänvisa till entiteter urskiljs ofta tre olika nivåer. Efter Lyons (1977) benämns dessa i engelskspråkig litteratur som 'reference', 'sense' och 'denotation', vilka i Svenska Akademiens grammatik (1999, hädanefter SAG) motsvaras av de svenska termerna *referens*, *deskriptiv betydelse* och *denotation*.

Den första av dessa termer, referens, står för det kontextburna förhållande som etableras mellan ett språkligt uttryck vid ett visst yttrande och den individ eller de individer som det identifierar (Anderson, 2007, s. 77; Lyons, 1977, s. 174). Vilken referent som åsyftas med ett visst språkligt uttryck, till exempel *boken som ligger på stolen där borta*, har därmed potentialen att skilja sig från yttrande till yttrande. Därutöver kan ett annat språkligt uttryck som *romanen* eller *min julklapp* användas för att referera till samma entitet, fastän uttrycken har skilda betydelser (Lyons, 1977, s. 200).

Ett uttrycks deskriptiva betydelse och denotation är däremot kontextoberoende. Deskriptiv betydelse definieras av SAG (vol. 1, s. 162) som ”den del av ett ords betydelse som gör att ordet kan användas för att ge upplysningar om en referents beskaffenhet eller relation till andra referenter”. Användandet av ordet *flickan* signalerar till exempel att en referent är en ung person av kvinnligt kön och åtskiljer därmed den uttänkta referenten från andra potentiella (icke-unga, icke-kvinnliga, icke-mänskliga) referenter. Synonyma uttryck som *tösen* och *jäntan* har samma deskriptiva betydelse och fungerar inte särskiljande, men kan ha andra stilvärden eller associativa bibetydelser.

Denotation innebär i sin tur det förhållande som råder mellan ett lexem och de utomspråkliga medlemmarna av den klass som lexemet betecknar (Lyons, 1977, s. 207). Med andra ord beskrivs denotation som ”det [...] ett uttryck kan användas om i kommunikation” (SAG, vol. 1, 161). Substantivet *flicka* denoterar således alla medlemmar av klassen ’flicka’ (vilka i sin tur också denoteras av exempelvis *människa* och *ryggradsdjur*) och behöver ingå i ett sammanhang och specificeras för att referera till en särskild individ. Därmed kan fraser som *(den där) flickan*, *deras (yngsta) flicka* och *några flickor* användas för att syfta på en eller flera uttänkta referenter i en viss kontext, men inte ordet *flicka* självt (Lyons, 1977, s. 208).

Distinktionen mellan ett ords begreppsinnehåll och dess betydelseomfång uttrycks också ofta med begreppspar *intension* och *extension*, definierat i *Svensk ordbok* (Svenska Akademien, 2021) som ”betydelse uppfattad som det gemensamma för alla de företeelser ordet el. uttrycket i fråga står för (snarare än mängden av företeelserna själva)”. Andra närbesläktade, men inte helt synonyma dikotomier som inte utreds närmare här är *Sinn – Bedeutung* och *konnotation – denotation* (men se exempelvis Lyons, 1972).

2.1.2. Definitheit

I svenska markeras definitheit prototypiskt genom bestämdhetssuffix på substantivet. När det bestämda substantivet modifieras av ett adjektiv får detta svag böjning och föregås av framförställd bestämd artikel, så kallad dubbel bestämdhet (1a). I singular anges indefinitheit prototypiskt med obestämd artikel medan avsaknaden av speciesmarkering kännetecknar indefinita nominalfraser i plural (1b).

- 1) a. **(den röda) bollen, (de röda) bollarna**
b. **en** (röd) boll, (röda) bollar

Betydelseskilnaden mellan definitiva och indefinita nominalfraser kan dock te sig svårfångad. En vanligt förekommande, och enligt Lyons (1999), traditionell förklaring är att definitiva nominalfraser betecknar något specifikt och indefinita nominalfraser något icke-specifikt. Skillnaden mellan *bolle* och *en boll* skulle alltså vara att den förra anger en särskild och i talarens värld uttänkt boll, och den senare vilken boll som helst. Denna förklaring är dock otillräcklig. Obestämd artikel kan visserligen användas vid icke-specifik referens, som i (2a), men många gånger anger den obestämda nominalfrasen en referent som omöjlig kan tolkas som icke-specifik, till exempel som i (2b).

- 2) a. Om du köper en cykel behöver du inte låna min.
- b. Jag såg en cykel i trapphuset.
- c. Jag såg cykeln i trapphuset.

Både (2b) och (2c) refererar tvunget till just den referent som subjektet såg. Användningen av *cykeln* förutsätter dock att både talare och lyssnare antas förstå vilken referent som avses, medan *en cykel* används om referenten introduceras för första gången. Ett centralt drag hos definitiva nominalfraser sägs därför vara att de signalerar att referenten i fråga är *identifierbar* för samtalsdeltagarna. Identifikation av referenten kan ske både deiktiskt, genom att referenten exempelvis är närvarande i det omedelbara fysiska rummet, och anaforiskt, genom att referenten redan har etablerats textuellt (Lyons, 1999, s. 4; SAG, vol. 3., s. 155).

Ett annat centralt drag hos definitiva nominalfraser är att de "[normalt] refererar [...] uttömmande till alla de referenter som passar till beskrivningen, oavsett om det är en eller flera referenter som avses" (SAG, vol. 3, s. 155). I en mening som (2c) signalerar bestämdhetssuffixet alltså att det i en rådande kontext bara finns en referent som passar till beskrivningen *cykeln*. Så sett anger definitmarkeringen också *unicitet* ('uniqueness', Lyons, 1999, s. 8). För plurala och dividuativa (delbara, oräknebara) substantiv, som inte kan ha unik referens, signalerar suffixet däremot att *samtliga* eller *hela mängden av något* avses, varför Lyons (1999, s. 11) i stället använder termen *inklusivitet* ('inclusiveness'), vilket i sin tur omfattar unicitet.

Som tidigare nämnt ingår det prototypiskt ett substantiv i bestämd form i svenska definitiva nominalfraser, men det finns även andra element som ensamma eller i kombination med substantiv kan utgöra definitiva nominalfraser. Detta gäller till exempel demonstrativer (3a), possessiver (3b), egennamn (3c) och personliga pronomen (3d).

- 3)
  - a. detta (stora) projekt
  - b. hans (nya) jobb
  - c. (hela) Europa
  - d. (lilla) jag

Liksom andra definitiva nominalfraser anger dessa referenter som är unikt identifierbara för samtalsdeltagarna, och definitivheten återspeglas även morfologiskt i adjektivens svaga böjning.

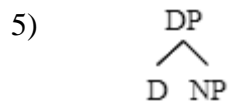
2.1.3. Determinerare, referentialitet och argumentstatus

De språkliga element som hjälper till att fastställa nominala uttrycks referens kallas som tidigare nämnt *determinerare*. Till dessa räknas bland annat possessiver, demonstrativer och artiklar. Ett substantiv som *student* behöver på svenska ingå i en nominalfras som introduceras av en determinerare eller självt böjas i bestämd form för att kunna referera till en särskild individ, vilket illustreras av de grammatiska respektive ogrammatiska exemplen i (4a–d). Används nominalfrasen inte referentiellt, som i (4e–f) behövs däremot ingen determinerare.

- 4)
  - a. *Student står och väntar utanför.
  - b. En/Min/Någon student/Studenten står och väntar utanför.
  - c. *Jag såg student här tidigare.
  - d. Jag såg en/min/någon student/studenten här tidigare.
  - e. Han är student.
  - f. Kära student!

Syntaktiskt motsvarar de referentiella uttrycken i (4) argument: de ingår i verbets valens som subjekt, objekt eller rektion. Nominalfraserna i (4e–f) utgör däremot inte argument, utan predicerar en egenskap hos subjektet eller saknar satsledsfunktion som vokativ. Denna snedfördelning av determinerare mellan argument och icke-argument har observerats även i andra språk och lett till en hållning, representerad av exempelvis Longobardi (1994), att ett nominalt uttryck måste ingå i en determinerarfras (DP) för att fungera som argument.

Den grundläggande strukturen hos determinerarfraser illustreras i (5), med DP över NP och determineraren (D) som frasens huvud. Utelämnade här är de ytterligare positionerna mellan DP och NP som inrymmer bland annat adjektiv.

Vissa nominala kategorier uppträder dock regelbundet utan determinerare även som argument. I romanska och germanska språk gäller detta enligt Longobardi (1994) egennamn (6a), pronomen (6b), plurala substantiv (6c) och dividuativa (oräknebara, delbara) substantiv (6d), men däremot inte individuativa substantiv i singular (6e).

- 6)
- a. Ho trovato Gianni. (Longobardi, 1994, s. 632–633)
'Jag hittade Gianni.'
  - b. Ho trovato lui.
'Jag hittade honom.'
  - c. Ho trovato amici.
'Jag hittade vänner.'
  - d. Ho trovato acqua.
'Jag hittade vatten.'
  - e. *Ho trovato amico.
'Jag hittade vän.'

Utifrån antagandet att endast determinerarfraser kan utgöra argument menar Longobardi (1994) att även de nominala uttrycken i (6a–d) introduceras av en D-position i den underliggande syntaktiska strukturen. För egennamn och pronomen, som i sig själva refererar till specifika individer snarare än hela klasser, antas detta ske genom att dessa själva upptar D-positionen, vilket vi återkommer till i 2.2.2. Fraser med plurala och dividuativa substantiv menar Longobardi (1994, s. 634) i stället har samma denotationella struktur som fraser med singulara substantiv, där substantivet i N denoterar en hel klass och determineraren i D fastställer vilken eller vilka individer frasen refererar till.

För individuativa substantiv i singular antas denna determinerare behöva vara overt, eller fonologiskt realiserad, för att substantivet, som i sig självt är klassdenoterande, ska *singulariseras* och tolkas med referens till en viss individ. För plurala och dividuativa substantiv antas determineraren i stället vara *tom*,

eller fonologiskt orealiserad, vilket gör att referenten tolkas existentiellt¹ och ospecifikt. Att lämna D-positionen tom med ett individuativt substantiv i singular leder enligt Longobardi (1994, s. 632–633) antingen till en ogrammatisk konstruktion, som (6e), eller, om kontexten tillåter det, att substantivet tolkas dividuativt med referens till referentens beståndsdelar snarare än (hela) individen: *I ate (a) lion*.

I de skandinaviska språken kan dock individuativa substantiv i singular stå utan determinerare även som argument utan att för den skull tolkas dividuativt. På svenska kallas dessa fraser för *nakna nominalfraser* och de kännetecknas enligt SAG (vol. 2, s. 56) ofta av en *svagt referentiell betydelse* vilket innebär att ”den begreppsliga betydelsen är klart viktigare än referensen”. De nakna nominalfraserna kan också sägas ha *typpreferens* snarare än individuell referens (Julien, 2005, s. 264). Två norska exempel på nakna nominalfraser ges i (7).

- 7) a. Hege kjøpte (ny) billett. (Julien, 2006, s. 116)
 b. (Ein) pistol er eit meir effektivt våpen enn (ein) brød-kniv.

Enligt Borthen (2003, refererad i Julien, 2006) är nakna nominalfraser acceptabla inom vissa kontextuella ramar, till exempel när det rör sig om en konventionell situationstyp (7a) och vid jämförelse av typer (7b). Att exemplet ”Jag såg student här tidigare” från (4c) uppfattas som ogrammatiskt skulle alltså kunna förklaras semantiskt med det att seendet av studenter inte är en konventionell situationstyp i stil med biljettköp, hellre än att det nakna substantivet på ett strukturellt plan är olämpligt som argument. Enligt Julien (2006) saknar dessa fraser den D-projektion som exempelvis Longobardi (1994) menar är nödvändig för argument.

Som fortsättning undersöker Julien (2006) storleken hos skandinaviska predikativ genom tester av nominalfraser i kopulakonstruktioner. En kopulakonstruktion med två nominala uttryck kan vara ekvativ eller predikativ. I en ekvativ konstruktion påstås identiteten hos två referenter, representerade av två referentiella nominalfraser, (inte) vara densamma. I en predikativ sats ingår vanligen *en* referentiell nominalfras medan det postkopulära elementet (exempelvis en nominalfras eller en adjektivfras) predicerar en egenskap hos nominalfrasens referent (Mikkelsen, 2011, s. 1807). Ett av testen som Julien

---

¹ I germanska språk kan plurala och dividuativa substantiv stå utan determinerare även vid generisk referens, vilket Longobardi (1994) förklarar med att dessa liksom egennamn flyttar upp i D.

(2006) genomför för att identifiera nominala predikativ är topikalisering i negerade satser, illustrerat i (8).

- 8) a. Berit är inte lärare/dum. (Julien, 2006, s. 121)
b. Lärare/Dum är Berit inte.
c. Prefekten på nordiska är inte Christer Platzack.
d. Christer Platzack är inte prefekten på nordiska.

Om den postkopulära nominalfrasen är ett predikativ, som i (8a), resulterar topikalisering av denna i normal omvänd ordföljd, det vill säga att det topikaliserade elementet flyttar förbi subjektet till fundamentet medan subjektet följer det finita verbet men föregår satsadverbialet, som i (8b). I ekvativa satser (8c–d) byter i stället de båda nominalfraserna plats, så att den ena ändå följer negationen. I (9) har detta test utförts på fraser av minst DP-storlek.

- 9) a. Den udiskutable vinnaren er Jenny ikkje. (Julien, 2006, s. 125)
b. #Den gamle katten min er Buster ikkje. (Julien, 2006, s. 127)
c. Den beste vennen min er Helge ikkje. (Julien, 2006, s. 132)
d. Harold sine to beste bøker er dette ikkje.

Alla fraser i (9) klarar enligt Julien (2006) testet, men (9b) bedöms som semantiskt udda (#). Detta menar Julien (2006) inte är syntaktiskt motiverat, eftersom satsen i (9c) kan antas vara syntaktiskt parallell. Att (9b) fungerar sämre som predikativ än de övriga exemplen kan i stället förklaras genom att det lexikala innehållet i *den gamle katten min* gör att en extensionell, referentiell tolkning föredras över en intensionell. Med stöd i detta och andra tester ifrågasätter Julien (2006) att skandinaviska nominalfrasers argumentstatus alltid återspeglas syntaktiskt genom närvaron av högre projektioner i frasen och föreslår att den mest framträdande skillnaden mellan argument och predikativ är semantisk.

2.2. Egennamn

Egennamn, eller proprium, är en kategori som semantiskt och syntaktiskt delar många drag med substantiven, och har därför traditionellt räknats som en underart av dessa vid sidan av appellativ. Gemensamt för båda typer är att de fungerar som huvudord i nominalfraser och används för att beteckna

individuativa referenter som exempelvis personer, platser och byggnader. Liksom appellativ har svenska egennamn inneboende genus (*Vänern är stor, Kattegatt är stort*) och kan ta genitiv-s (*Göteborgs skärgård*). Som antydde i 2.1 finns dock vissa semantiska och morfosyntaktiska skillnader mellan egennamn och appellativ, och skillnader som dessa gör att egennamn ibland räknas som en egen ordklass, så bland annat i SAG. I de följande avsnitten behandlas egennamnens särdrag närmare. I 2.2.1 behandlas egennamnens semantik och därefter beskrivs deras samförekomst med determinerare i 2.2.2. Till sist presenteras några teoretiska perspektiv på namnartiklar i 2.2.3.

2.2.1. Egennamnens semantik

Semantiska jämförelser mellan appellativ och proprium bottnar som regel i att de förra denoterar klasser av referenter utifrån deras gemensamma egenskaper eller funktioner, medan de senare refererar till unika individer (Anderson, 2007, s. 3–4; SAG, vol. 2, s. 116). Samma egennamn används visserligen ofta om många olika personer eller entiteter, varför de flesta egennamn endast får unik referens inom en avgränsad kontext. Undantag till detta är exempelvis *Australien* och *Hitler* som kan tänkas vara unikt refererande i en (nästintill) universell kontext (SAG, vol. 2, s. 160). Att flera referenter delar namn betyder dock inte att dessa utgör någon enhetlig klass med delade egenskaper, och egennamnet sägs ibland därför sakna betydelse – det ”säger oss i sig inget annat om namnets bärare än att den bär just det namnet” (SAG, vol. 2, s. 116). På liknande sätt har egennamn sagts vara *icke-konnotativa* (’non-connotative’ efter Mill, [1843] 2011, s. 37) i betydelsen att de inte konnoterar något attribut hos bäraren, utan endast denoterar bäraren själv.

Egennamnens totala avsaknad av betydelse är dock inte självklar. Ofta uppstår egennamn genom ordklassbyte och innehåller därigenom mer beskrivande innehåll (SAG, vol. 2, s. 119; 125). Detta gäller exempelvis lexikaliserade substantiv (*Ön*), ordgrupper (*Västra hamnen*), sammansättningar (*Ostindiefararen*), och titlar (se exempelvis denna uppsats försättsblad!). En annan intressant kategori är de släktskapsord som också kan användas som egennamn (*Pappa, Farmor*), och då uttrycker en relation till talaren (SAG, vol. 2, s. 22). Dessa beskrivs i *Norsk referansegrammatikk* (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 143) ”stå[...] i en mellomstilling mellom appellativer og proprier” medan Anderson (2007, s. 205) beskriver dem som en sorts deiktiska namn.

Bortsett från dessa mindre prototypiska egennamn förmedlar också de mest ”betydelselösa” namn i de flesta fall vissa egenskaper som exempelvis kön och mänsklighet eller animacitet (det vill säga genus eller lexikal klass) hos sin bärare, till följd av att namngivning är en kulturell praktik som följer vissa

mönster där namn som regel väljs från en gemensam bank (SAG, vol. 2, s. 119; Anderson, 2007, s. 118–119). Ett namn som *Per* förmedlar således att en referent (sannolikt) är en person av manligt kön och inte exempelvis ett torg eller en sjö. Samtidigt särskiljer namnets betydelse det inte från andra namn inom samma lexikala klass (jämför exempelvis förhållandet mellan *Per*, *Lars* och *Lennart* inom klassen ’man’ med det mellan *bord*, *fåtölj* och *stol* inom klassen ’möbel’) och den deskriptiva betydelsen hos egennamn kan därför beskrivas som begränsad (Anderson, 2007, s. 135–136).

2.2.2. Egennamn och determinerare

Ett egennamn i argumentställning betecknar typiskt en unik referent och böjs oftast inte i plural. Som nämndes i 2.1.1 och 2.1.2 behövs i standardsvenska, liksom många andra språk, inte heller någon overt markör som en artikel för att en egennamnsfras ska tolkas som definit och referentiell eller kunna utgöra argument i en sats. Precis som appellativ *kan* dock svenska egennamn ta bestämmingar och ibland även böjas i species och numerus, vilket illustreras i (10) med exempel från SAG.

- 10) a. Hur många *Helenor* har du i din klass? (SAG, vol. 3, s. 122–124)
- b. *Bernadottarna* har suttit på Sveriges tron rätt länge nu.
- c. Vill du räcka mig *bourgognen*?
- d. Han har sålt de två *Saabarna*.
- e. På ett sätt kände också jag mig som en *Judas*.
- f. 1800-talets *Kristiania* var tvivelsutan en småstad.
- g. Det fanns en *Evert Taube* som mest gick för sig själv.

När ett egennamn böjs i species, plural eller modifieras på annat sätt förlorar det som regel sin individualiserande karaktär och fungerar i stället, liksom appellativ, som ”en benämning på en typ av referenter som kännetecknas av en eller flera gemensamma egenskaper” (SAG, vol. 2, s. 122). Enligt Anderson (2007, s. 194) rör det sig om en omvandling av egennamnet till ett appellativt substantiv (’conversion to a common noun’) och en liknande ståndpunkt kan anas i SAG där fenomenet benämns *substantivering* av egennamn.

Det substantiverade egennamnet kan användas som en beteckning för samtliga bärare av ett visst namn (10a–b), eller som en beteckning för produkter från en viss ort eller producent (10c–d). Substantiverade egennamn kan också ha en överförd betydelse (10e) och signalera att referenten delar någon egenskap med den namngivne. Dessutom kan substantiverade egennamn användas med restriktivt attribut för att ange en aspekt av referenten (10f–g) (SAG, vol. 3, s. 122–124).

I vissa språk uppträder dock egennamn mer regelmässigt tillsammans med determinerare. Så är fallet i exempelvis grekiska och albanska, där egennamn obligatoriskt markeras med definit artikel (Anderson, 2004; Lyons, 1999; Matushansky, 2006). Dialektalt används definitiva artiklar med personnamn också i många fastlandsgermanska och romanska varieteter, såsom luxemburgiska, flamländska, frisiska och tyska samt europeisk portugisiska, italienska och franska (Kokkelmans, 2018). Därutöver finns de nordskandinaviska språk och dialekter som nämndes i uppsatsens inledning i vilka en formmässigt distinkt artikel används med personnamn. Motsvarande dedikerade prepropriella artiklar återfinns även i katalanska, tagalog, malagassiska (Matushansky, 2006, s. 286), flera polynesiska språk (Anderson, 2004, s. 441) samt tjeckiska (Kokkelmans, 2018, s. 87).

I de språk som använder någon form av propriell artikel (antingen i form av den ordinarie definitiva artikeln eller en morfologiskt distinkt artikel specifik för egennamn) uppträder denna när egennamnet används som referentiellt argument men uteblir när egennamnet används vokativt eller i namngivningskonstruktioner. Detta åskådliggörs av de grekiska exemplen i (11).

- 11) a. Vasili! (Anderson, 2004, s. 441)
- b. Onomazete Vasilis.
heter-3SG.M Vasili
Han heter Vasili.
- c. Den iða to Vasili.
inte såg-1SG ART Vasili
Jag såg inte Vasili.
- d. Aftos ine o Vasilis.
detta är ART Vasili
Detta är Vasili.

Användningen av ett egennamn som argument förutsätter att talaren förväntar sig att lyssnaren kan identifiera dess referent (Anderson, 2007, s. 258; SAG, vol. 2, s. 118). Vid namngivning antas dock identiteten hos referenten inte vara känd för lyssnaren sedan tidigare, och att egennamn då inte markeras som definitiva förklarar Anderson (2004, s. 441) med att identifikation då *tilldelas* snarare än *antas*. På liknande sätt skriver Sigurðsson (2006, s. 27) att den isländska prepropriella artikeln ”being a marker of familiarity or givenness, [...] is naturally excluded from naming constructions”.

Angående namn som vokativ skriver Anderson (2004, s. 458) att de universellt saknar definithet, medan Anderson (2007, s. 280) menar att kontrasten mellan definit och icke-definit är irrelevant för vokativ, eftersom mottagaren inte refereras till utan identifieras som mottagare. Frågan kompliceras något av vokativfraser i skandinaviska språk. I (till exempel) svenska kan appellativ nämligen markeras med bestämdhetsuffix även som vokativ (12a) och vid modifiering av egennamn eller appellativ i vokativ böjs adjektivet svagt (12b).

- 12) a. Kyparen! Magistern!
- b. Kära Anna, lilla vän

Vokativfraserna har alltså definitiva drag men introduceras inte av den framförställda definitiva artikeln. Möjligtvis kan närvaron av definithetsuffixet och den svaga adjektivböjningen men frånvaron av den framförställda artikeln i vokativfraser som (12a) motiveras av att nominalfraserna riktar sig till mottagare som är specifika och identifierbara utan att aktualisera en referent. Detta stöds av en observation gjord av Julien (2005) att den framförställda definitiva artikeln och det definitiva suffixet har olika semantiska drag, vilket illustreras med exemplen i (13).

- 13) a. Dei oppfører seg som dei verste bøllar. (Julien, 2005, s. 36)
- b. Dei oppfører seg som dei verste bøllane.

I (13a) har nominalfrasen *dei verste bøllar* en framförställd definit artikel men inget suffix, och nominalfrasen tolkas icke-specifikt och intensionellt. I (13b), där motsvarande nominalfras suffixeras, tolkas den däremot specifikt och referentiellt. Detta menar Julien (2005, s. 38) tyder på att *n* (positionen för suffixet) uttrycker specificitet och D inklusivitet.

2.2.3. Teoretiska perspektiv på namnartiklar

Varför egennamn i vissa språk men inte andra markerats med en definit artikel, och vad detta innebär för egennamnsfrasernas syntax har förklarats på olika sätt.

Longobardi (1994) antar, som redan nämnt i 2.1.3, att egennamn och pronomen skiljer sig från appellativ på ett syntaktiskt plan. Appellativ, som lexikalt förstås som klassdenoterande, antas befinna sig i N-positionen, och får specifik och definit betydelse först genom närvaron av en overt determinerare i D, medan en tom D-position resulterar i en existentiell, indefinit tolkning av referenten. Egennamn och pronomen denoterar däremot vanligen inte klasser och tolkas i många språk som definitiva och specifika utan någon overt determinerare varför Longobardi (1994) antar att de normalt inte befinner sig i N, utan själva upptar D-positionen.

Pronomen, som saknar lexikalt innehåll och fungerar som uttryck för de grammatiska funktionerna numerus och person, antas basgenereras i D, medan egennamn, som utgör en öppen klass och har mer lexikalt innehåll, i stället antas genereras i N-positionen men flytta upp till D (Longobardi, 1994, s. 637). I italienska synliggörs flytten av den inverterade ledföljden hos egennamn och adjektiv i (14), med exempel från Longobardi (1994). I (14a) har egennamnet alltså flyttat över adjektivet till D, vilket enligt Longobardi (1994) resulterar i en grammatisk konstruktion. Egennamnet kan också stå kvar i N-positionen (med adjektivet antingen postnominalt eller prenominalt), men måste då, liksom individuativa appellativ i singular, introduceras av en determinerare i D (14c–d). Om D-positionen inte fylls av vare sig egennamnet eller en determinerare, utan lämnas tom (14b), blir konstruktionen däremot ogrammatisk.

- 14)   a. Roma antica   (Longobardi, 1994, s. 624)
- b. *Antica Roma
- c. La Roma antica
- d. L'antica Roma

Med utgångspunkt i att egennamn redan på ett lexikalt plan är direkt referentiella uttryck och således inte i behov av någon determinerare menar Longobardi (1994) att de definitiva artiklar som förekommer med egennamn i exempelvis katalanska och frisiska är expletiva, det vill säga att de saknar semantiskt innehåll och endast är till för att fylla D-positionen när egennamnet självt, av någon anledning, inte kan göra det, eller för att förmedla vissa morfologiska drag som genus (Longobardi, 1994, s. 654).

Matushansky (2006) utgår i stället från att egennamn har samma grundläggande semantik och syntax som andra definitiva nominalfraser (se även Geurts, 1997) och att konstruktionen med artikel + egennamn därför bör betraktas som standardalternativet, och det nakna egennamnet i argumentställning avvikelser. Ett skäl till detta är att vissa egennamn markeras som overt definitiva även i språk som normalt saknar namnartiklar. Vilka namn som får definit artikel varierar dock från språk till språk. Till exempel får pluraliserade egennamn definit artikel i engelska (*the Alps, the Clintons*) och namn på floder och vattenmassor markeras som definitiva i både franska (*la Seine, le Rhône*) och engelska (*the Thames, the Atlantic*). Namn på länder och veckodagar markeras som definitiva i franska (*la France, le lundi*) men däremot inte i engelska (**the France, *the Monday*) (Matushansky, 2006, s. 285–286). Enligt Matushansky (2006, s. 290–291) är definit artikel också obligatorisk tillsammans med restriktivt modifierade egennamn i åtminstone engelska (*the Elizabeth I know*), franska (*l'autre Marie*), hebreiska och nederländska.

Eftersom artikelbruket är bundet till särskilda lexikala klasser och böjningsaffix menar Matushansky (2006) att utelämnandet av definit artikel vid egennamn är en i huvudsak morfologisk snarare än syntaktisk process. Enligt Matushansky (2006, s. 296) kan distributionen av den definitiva artikeln vid egennamn förklaras genom en process som författaren kallar *m-merger*. Denna innebär att två syntaktiska huvuden som är positionerade direkt intill varandra (antingen genom sin ursprungliga placering eller flytt) slås ihop till ett. Utifrån denna analys är *m-merger* mellan definit artikel och egennamn obligatoriskt i vissa språk, enligt följande formel: $M\text{-merge } (D[\textit{def}], N [+proper])$. Detta menar Matushansky (2006, s. 297) resulterar i att D blir ett affix som antingen kan bli tomt, som i engelska, eller får en särskild morfologisk form, som i exempelvis katalanska. Vid restriktiv modifiering antas de modifierande elementen komma mellan D och N och därmed blockera *m-merger*, vilket resulterar i en bibehållen definit artikel. Att vissa affix och namn blockerar *m-merger* antas i stället bero på lexikala egenskaper hos dessa specifika morfem.

Ytterligare ett perspektiv presenteras av Muñoz (2019). Eftersom egennamn kan förekomma som predikativ, vokativ och med kvantifierande determinerare menar Muñoz (2019) att egennamn är individuativa substantiv som denoterar egenskapen av att ha namnet i fråga, snarare än uttryck med rigid referens till en viss individ, vilket förespråkas av till exempel Longobardi (1994). Enligt Muñoz (2019) är det i stället den propriella artikeln som omvandlar egennamnet till ett uttryck med rigid referens som kan stå i argumentställning. Den propriella artikeln anses därmed vara funktionell, snarare än expletiv. I

språk med ”nakna namn” antas den propriella artikeln också vara närvarande, men fonologiskt tom (Muñoz, 2019, s. 10).

Till skillnad från Matushansky (2006) menar Muñoz (2019) dock att egennamn som argument inte är definitiva beskrivningar och att den propriella artikeln inte är en ordinarie definit artikel. Ett av de skäl som Muñoz (2019) presenterar till detta är att egennamn förekommer med definit artikel även i språk där Matushanskys (2006) analys förutspår att artikeln skulle förenas med namnet och bli fonologiskt tom eller få en annan form genom m-merger. Detta gäller exempelvis engelska där egennamn kan uppträda med definit artikel men då med en annan semantisk tolkning än vid namnets nakna motsvarighet, vilket Muñoz (2019, s. 8) illustrerar med meningspar som *Smith might cheat* och *The Smith might cheat*. Enligt Muñoz (2019) tolkas egennamnen med definit artikel lättare *de dicto*, det vill säga att de kan referera till potentiellt olika individer – vem det än må vara som passar in på beskrivningen *the Smith*, vilket kan variera från situation till situation – medan de nakna egennamnen som regel har rigid referens till en särskild individ, i detta fall person vid namn *Smith*, oavsett vilka omständigheter som råder.

I stället för att analysera den propriella artikeln som en definit artikel som tillsammans med egennamn utgör en definit beskrivning på samma sätt som med appellativ föreslår Muñoz (2019, s. 9) alltså att den propriella artikeln är en distinkt enhet i språket, vars funktion är att omvandla namnbärande predikativ till rigitt referentiella argument, som författaren kallar *propriella namn* eller *propriella DP:er*.

2.3. Den nordskandinaviska prepropriella artikeln

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning om den nordskandinaviska prepropriella artikeln. Eftersom den nordsvenska prepropriella artikeln är temat för denna uppsats ägnas den mest uppmärksamhet, men jämförelser görs även med andra varieteter. Beskrivningen av den nordsvenska prepropriella artikeln bygger främst på Delsing (2003) och Törnqvist (2002), vilka i sin tur hämtade sitt huvudsakliga material från dialekttexter. En del av detta är förhållandevis gammalt och upptecknades under senare delen av 1800-talet medan andra delar tillkommit så sent som på 1990-talet. I avsnittet gör jag ibland också referenser till Kattkorpusen (Olsson, 2006, hädanefter Kattkorpus). Denna är en dialektkorpus framtagen av Östen Dahl och består av översättningar av Rut ”Puck” Olssons älvdalska barnbok *Mumunes Masse* (’Mormors katt’) från 1987 till 39 svenska dialekter.

Avsnittet disponeras på följande vis: Först beskrivs artikelns utbredning i Norden, dess olika former och syntaktiska distribution i 2.3.1. Därefter redogör jag för artikelns förekomst med olika lexikala

klasser i 2.3.2. och beskriver optionellt bruk och pragmatiska aspekter i 2.3.3. I 2.3.4. jämförs prepropriella artiklar med pronomina demonstrativer och slutligen presenteras resultaten från en nyare undersökning av prepropriella artiklar i 2.3.5.

2.3.1. Utbredning, form och distribution

Som vi har sett i 2.2.2 används olika typer av definitiva artiklar vid egennamn i flera språk världen över. Vad gäller de skandinaviska språken brukar prepropriell artikel (hädanefter även PPA) vanligen antas saknas i danska och färöiska, men har påvisats i varieteter av de övriga språken. I Norge används PPA traditionellt i större delen av landet, men saknas längs med sydkusten från södra Hordaland genom Rogaland, Telemark och Agder till Oslo (Johannessen & Garbacz, 2014) samt i de flerspråkiga delarna av Nordnorge (Håberg, 2010). På Island används prepropriella artiklar eller pronomen i talspråket (Sigurðsson, 2006) och i Sverige har artikeln belagts i Västerdalarna och Nordvärmland, samt större delen av Norrland, med undantag av Gästrikland och Hälsingland (Delsing, 2003). Enligt kartan som Delsing (2003, s. 24) visar över utbredningen är artiklarna inte heller belagda i de norra, inre delarna av Lappland, där de mer utjämnade nybyggarmålen talas (Institutet för språk och folkminnen, 2021).

Den nordskandinaviska prepropriella artikeln har sitt ursprung i respektive måls pronomen i tredje person. Artikeln är aldrig betonad och har ofta en fonologiskt reducerad form som klitiserar till det efterföljande namnet (Johannessen, 2014, s. 16). På isländska utgörs artiklarna i nominativ av *hann/hún* (Delsing, 2003, s. 21) och i norska dialekter används ofta de trycksvaga pronomenformerna av tredje persons pronomen, men även oreducerade former förekommer ibland (Håberg, 2010, s. 9–10). Några varianter som nämns av Håberg (2010) är *n/a*, (*h*)*ånn*/*(h)**o* och *hain/ho*. Liknande former är belagda för västra Mellansverige med *han/ho* i Nordvärmland (Broberg, 2001, s. 81) och *ân/o* i Västerdalarna (Kattkorpus). I norra Sverige utgörs den maskulina artikeln av (*e*)*n*, med ett mer eller mindre uttalat vokalljud, som också kan vara mer ä-haltigt. I femininum används generellt *a*, men även *na* förekommer, särskilt efter vokal i Norrbotten och Jämtland. Dessa är reducerade varianter av akkusativformen *hana* (Kattkorpus; Delsing, 2003; Törnqvist, 2002, s. 13).

Kasusböjning av artiklarna sker i de norska och svenska dativdialekterna, och i samtliga fyra kasus i isländska. I Norge och norra Sverige vänder man på artiklarna i dativ, med *a* i maskulinum (15a) och *n* i femininum (15b) (Håberg, 2010, s. 75; Törnqvist, 2002, s. 13) och i dalmål används *on* och *n* (15c–d).

- 15) a. å værst gick e fäll för a Johan jämtska (Törnqvist, 2002, s. 4)
 b. Ma di baré iväg ma n' Marit ugönôm grinna
 c. Gakk ner te on Alfred malungsmål (Kattkorpus)
 d. Kåtta känd säg bå gla ô nöjd ô gikk ô strök sä'
 mot'n Astrid

I vissa skandinaviska varieteter förekommer också en suffigerad artikelvariant, som ibland kallas *postpropriell artikel* eller *postpropriellt suffix* och som är identisk med bestämdhetssuffixet. Suffigering används på många håll för att bilda smeknamn och i en del dialekter som normalt har prepropriell artikel är suffixen vanliga vid mäns efternamn. Det gäller enligt Delsing (2003, s. 23) många nordsvenska dialekter, där suffixen beskrivs som utbytbara med de framförställda artiklarna. Suffigering av mäns efternamn förekommer också i stora delar av Norge men då endast vid namn på personer som ingår i samma lokalsamhälle som samtalsdeltagarna (Julien, p.k., 4 juli, 2023). I vissa dialekter, i Bergen och Sunnhordland, används dock suffixen mer regelmässigt på motsvarande sätt som prepropriell artikel i andra dialekter. Någon variant av postpropriellt suffix har, åtminstone tidigare, även använts i färöiskan (Delsing, 2003, s. 23–25).

Suffixet och den framförställda artikeln förekommer aldrig tillsammans, utan har komplementär distribution. Samma förhållande råder även mellan den preproprieella artikeln och framförställda demonstrativer (Törnqvist, 2002, s. 25), vilket illustreras av de kontrasterande västerbottniska exemplen i (16a–b). Efterställda demonstrativer menar Törnqvist (2002) däremot *kan* kombineras med preprepropriell artikel, som i (16c).

- 16) a. a Astrid (Törnqvist, 2002, s. 25)
 b. n'dänn Astrid
 c. a Astrid dänna

Förutom vid suffigering och vid framförställda demonstrativer uteblir den preproprieella artikeln även i appositiva konstruktioner där egennamnet föregås av ett substantiv i bestämd form: *gubbän Pär-Ersn* (Törnqvist, 2002, s. 13). Vid tillnamn, det vill säga de upplysningar om en persons yrke, hemort eller dylikt, som traditionellt ofta har hopfogats med egennamn för att göra en referent lättare att identifiera, kvarstår dock artikeln: *a pig-Märit, n-HällgåLs-Ante* (Törnqvist, 2002, s. 12).

2.3.2. Förekomst med olika namntyper

Prepropriell artikel används enligt Delsing (2003) i Skandinavien tillsammans med personnamn, och företrädesvis förnamn. I det jämtska, västerbottniska och medelpadiska textmaterial som Törnqvist (2002) undersöker används artikeln normalt även när förnamnet följs av ett efternamn. Dessa kan vara patronymikon ('*n Per Annersa*) eller nybildade (tagna) (*n Jakåp Lunngrén, a Signe Västrin*). Ensamma efternamn förses däremot normalt inte med PPA enligt Törnqvist (2002) som inte finner några belägg av artikeln med patronymikon och enbart några få belägg av artikeln med nybildade namn (*n'Mentzer, n Gamm-Höglunn*). I Törnqvists material markeras i stället många (mäns) efternamn med suffix (*Söderströmmen, Solbärj'n*).

Förutom prototypiska personnamn kan den nordskandinaviska prepropriella artikeln även förekomma med andra substantiv, så som släktskapsord när dessa används som egennamn (Delsing, 2003). Enligt Törnqvist (2002) är det svenska bruket av PPA vid släktskapsord mest utbrett i Jämtland, där det förefaller vara obligatoriskt med de flesta släktskapsord (*a svärmor, 'n mobbru menn*) medan det i Västerbotten och Medelpad är mer brukligt att använda den efterställda artikeln (*mormora, farbrorn*) eller att släktskapsordet förekommer artikellöst. Om isländska skriver Einarsson (1949, s. 122–123) att *hann* och *hún* kan användas med "generic names that are so common or familiar as to border on proper names" och ger exemplen *hún kussa* ('kossan') och *hann boli* ('tjuren'). Sigurðsson och Wood (2020, s. 11) beskriver dock det isländska bruket av prepropriella artiklar och (animata) appellativ som marginellt och oftast appositivt. I Kattkorpusen finner vi exempel som *Fräss'n, Kattgöbben, Fresn* och *Kattkalln* vilket tyder på att denna typ av egennamnsliknande appellativ hellre suffigeras i svenska dialekter. När djur får mer prototypiska egennamn används dock som regel prepropriell artikel (Törnqvist, 2002, s. 22).

2.3.3. Optionalitet och pragmatik

Den prepropriella artikelns optionalitet och användningsmönster varierar mellan de språk och dialekter där de förekommer. I isländska är artikeln optionell och används för att signalera att både talare och lyssnare känner till och kan identifiera referenten (Sigurðsson, 2006). I norska varierar bruket så till vida att artikeln är obligatorisk med alla namn i vissa dialekter, och är optionell eller har ett mer begränsat omfång i andra (Håberg, 2010). Liknande förhållanden verkar råda i svenska dialekter utifrån beskrivningen som ges av Delsing (2003, s. 22), som skriver att den prepropriella artikeln är "obligatorisk i praktiskt taget hela Norrland" men också att användningen är begränsad till namn på personer som

talaren själv känner, och att fraser som *n Jesus* och *n Elvis* är otänkbara på många håll. Enligt Kokkelmans (2018), som har jämfört användningsmönstren av propriella artiklar i germanska språk, fungerar den optionella artikeln som en markör för social närhet.

Den prepropriella artikelns optionalitet och användning med olika referenter har undersökts också av Törnqvist (2002). I undersökningens jämtska textmaterial är samtliga (profana) förnamnsfraser försedda med PPA enligt Törnqvist (2002) (Bibelns *David* förekommer dock utan artikel i det jämtska materialet), och i materialet förekommer även *a Horn-Pe*, *a "Jona i valfiskens buk"* och *a Marilyn Monroe*. Törnqvist (2002) uppger sig också själv hört *a Magda* (lena Forsberg), *a Anja Pärsson* [sic] och *a Ylva* (Nowén) användas i Jämtland.

Även i det västerbottniska materialet används PPA systematiskt med förnamn. Enligt Törnqvist (2002) föreligger viss inkonsekvens i det förhållandevis nya materialet från Örträsk, där några namn förekommer både med och utan PPA i samma text. I två av de fem artikellösa beläggen föregås kvinnonamn av verbet *sa* vilket Törnqvist (2002) menar kan ha gjort att den feminina artikeln har assimilerats eller inte uppfattats. Resterande undantag härleder Törnqvist (2002, s. 14) till riksspråklig påverkan då vissa av örträskinformanterna "uppges vara starkt influerade av riksspråket". I det västerbottniska materialet markeras även följande namn på religiösa figurer med PPA: *n Jesus*, *n Sankte Per*, *n Vår herre*². *Gud* och *Guds barn*, som skulle kunna vara appellativer, saknar dock artikel.

I det medelpadiska materialet uppger Törnqvist (2002, s. 15) att ca tjugo av de totalt ca 300 förnamnen saknar artikel. Liksom för örträskmaterialet förekommer många av dessa namn även med PPA i samma text, och några av de artikellösa feminina beläggen föregås även här av *sa*. Törnqvist (2002, s. 15) noterar att några namn förekommer artikellösa första gången de introduceras i en text, samt att några av de artikellösa namnen "står i juxtaposition med ytterligare en nominalfras med samma referent". Resterande artikellösa belägg följer enligt Törnqvist (2002) inget uppenbart mönster. Vad gäller namn på rimligen okända referenter förekommer dessa både med och utan PPA i medelpadsmaterialet. Några exempel med artikel är *a-Håle*, *n-Isak*, *n-Helige Ande* och *en Abram* och några som saknar artikel är *Nikodemus*, *Moses*, *Kârl Johánn* och *Gustav Vasa*.

---

² Några fler motexempel från Västerbotten som presenteras är: *den Onde*, *den Oonn*, *Kal-dänn-tålfte*. Eftersom dessa redan är försedda med artikel eller bestämning och inte är prototypiska namn bortser jag från dem här.

Resultaten tyder enligt Törnqvist (2002) på att PPA är obligatorisk vid förnamn i åtminstone jämtska och västerbottniska. Det mer vacklande bruket i Medelpad föreslår Törnqvist (2002) kan bero på landskapets sydliga läge och gräns mot Hälsingland som utgör ett övergångsområde till sveamålen där PPA inte har upptecknats. En liknande observation gällande norska förhållanden görs av Håberg (2010) som finner att PPA används inkonsekvent i synnerhet bland yngre talare i västnorska Voss. Detta kopplar Håberg (2010, s. 106) till regionalisering till följd av ortens närhet till Bergen. Ett vacklande bruk rapporteras också från nordnorska Kvæfjord, men författaren spekulerar inte vidare om detta.

Att det finns ett samband mellan hur systematiskt PPA används i ett visst mål och målets allmänna ställning i förhållande till andra varieteter har noterats också av Kokkelmans (2018). Enligt Kokkelmans (2018, s. 85) hittas optionella och mindre extensiva användningar av propriella artiklar främst i områden som gränsar till regioner där artikeln inte används, eller där den har en mer begränsad användning. Baserat på detta postulerar Kokkelmans (2018) att propriella artiklar tenderar att bli mer obligatoriska när deras utveckling inte "hålls tillbaka" av inflytandet från andra språkvarieteter.

Att även namn på avlägsna figurer så som kändisar och bibliska gestalter får artikel tyder enligt Törnqvist (2002, s. 31) på att personlig kännedom är irrelevant för PPA-användningen. Dessutom menar Törnqvist (2002) att det inte är rimligt att anta att textmaterialets berättare personligen känner samtliga av de profana gestalter som figurerar i de skrönor som utgör textmaterialet. Att vissa bibliska figurer i materialet ändå saknar PPA resonerar Törnqvist (2002) kan ha att göra med ett standardspråkligt inflytande genom kyrkan. Kokkelmans (2018, s. 76) menar i stället att utelämnandet av artikeln i sådana fall kan vara ett sätt att signalera respekt eller vördnad gentemot referenten, genom att visa att denne är för högaktad för att anses som familjär. Kokkelmans (2018) drar också en parallell mellan bruket av propriella och definitiva artiklar och unicitet, och observerar att ju mer unik en entitet är, desto mindre benägen är den att få någon artikel. I språk som har definitiva artiklar är de enligt Kokkelmans (2018, s. 84) alltså vanligast vid olika typer av appellativ som betecknar klasser av entiteter, mindre vanliga vid egennamn som betecknar ett mindre antal individer, och ovanligast vid nominalfraser som har helt unik referens, som *jag* och *Gud*, vilka uppfattas som "tillräckligt definitiva" i sig själva. Dahl (2015, s. 98) föreslår i stället att det kan vara referenternas kulturella, snarare än sociala, avlägsenhet som gör att *n Elvis* och *n Jesus* inte är gångbara fraser i vissa dialekter.

Håberg (2010) finner i sitt material från Voss en informant som inte accepterar användningen av PPA med *Elvis* (Presley), men som själv använder artikeln med namn på västnorska kändisar. Enligt Kokkelmans (2018, s. 73) tyder detta på att det sociala avstånd som uttrycks genom artikeln utgör ett

kontinuum från nära till avlägsen snarare än en dikotomi. Var den enskilde referenten placeras på skalan menar Kokkelmans (2018) avgörs individuellt av talaren som kan markera avstånd genom att inte använda artikeln och markera närhet genom att använda artikeln, oavsett om talaren egentligen känner referenten personligen eller inte.

2.3.4. Jämförelse med pronominella demonstrativer

Den prepropriella artikeln kan i skrift lätt förväxlas med de pronominella demonstrativer³ (Kinn & Larsson, 2021) som optionellt används före personnamn (17a) i de nordiska språken, och som står i komplementär distribution med artiklarna. Till skillnad från de prepropriella artiklarna kan de pronominella demonstrativerna dock även användas med appellativ (17b). Substantivet står då i bestämd form och refererar till en specifik (mänsklig) individ.

- 17) a. **Hon Lina** är ju från Herrljunga! (Kinn & Larsson, 2021, s. 206)
b. **Hon tjejen** som sjöng lady gagas låt, vad tänkte hon??

Både artiklarna och demonstrativerna härstammar från personliga pronomen, och sammanfaller därför formmässigt till viss del. De pronominella demonstrativerna är dock alltid betonade och kasusböjs inte i de fastlandsskandinaviska språken. I svenska (18a) och norska (18c) används alltid nominativformen av pronomenet, och i danska används ackusativ (18b).

- 18) a. **han pojken** du träffade som var så fin (Johannessen et al., 2009)
b. her var jo både karl og pige foruden den **ham aftægtsmanden** som var her
c. jæ vill ikke akkurat vekke **hun vennindn min** [sic] (Johannessen, 2008, s. 164)

---

³ Enligt Kinn och Larsson (2021) utgör prenominalt *han/hon* i svenska inte formellt sett demonstrativer utan reducerade pronomen i en position ovanför D. Analysen bygger på att svenska *han/hon* kan föregå (andra) demonstrativer: [*hon [den där [lilla [tjejen]]]]*].

Medan den prepropriella artikeln har beskrivits som mer eller mindre semantiskt tom har den pronomina demonstrativen ofta en avståndstagande betydelse, och kallas också ibland *psykologiskt distal demonstrativ* (Johannessen, 2007; 2008). Demonstrativen signalerar då att referenten är obekant för talaren eller antas vara det för lyssnaren, eller att talaren är negativt inställd till referenten.

Utbredningen av den psykologiskt distala demonstrativen i Norge, Sverige och svenskspråkiga Finland testades inom ramen för forskningsprojektet ScanDiaSyn (Lindstad et al., 2009). Deltagarna presenterades med kontexten: *Här är fullt av konstiga människor*, och fick bedöma meningen *Kommer du ihåg han typen vi såg igår?* på en skala från 1–5. Resultaten pekar på en utbredning av demonstrativen främst i Götaland och Svealand, med höga (4–5) och medelhöga (3) poäng i södra Sverige upp till och med Dalarna, och medelhöga och låga (1–2) poäng från Härjedalen och Hälsingland och norrut. Ett undantag är Anundsjö i Ångermanland där meningen fick höga poäng. Även i svenskspråkiga Finland fick meningen medelhöga till höga poäng, förutom i Närpes. I Norge bedömdes motsvarande testmening högt eller medelhögt i hela landet, förutom några orter i söder.

2.3.5. Undersökningen av prepropriella artiklar i ScanDiaSyn

De norska och svenska ScanDiaSyn-informanterna fick även bedöma meningar med PPA. Meningarna utformades för att testa acceptabiliteten av artikeln med både personligen okända (19) och personligen kända (20) referenter.

- 19) a. Jeg har et bilde av n Elvis Presley på veggen. (Lindstad et al., 2009)
- b. Jag har en bild av han Elvis Presley på väggen där hemma.
- 20) a. Jeg har et bilde av n Ola på veggen.
- b. Jag har en bild av han Ola på väggen där hemma.

I Norge accepterades bägge meningar i hög utsträckning i större delen av landet, men fick låga poäng längs sydkusten. Denna utbredning rimmar väl med tidigare forskning om den norska prepropriella artikeln (Håberg, 2010). De svenska resultaten är mindre tydliga och visar ingen tydlig isogloss och inte heller någon större skillnad mellan meningstyperna. Högst poäng fick meningarna i södra och sydvästra Sverige, men höga, medelhöga och låga poäng förekommer utspridda i hela språkområdet. Resultaten representerar därmed en till synes i princip motsatt utbredning av den prepropriella artikeln jämfört med den som har beskrivits tidigare av Delsing (2003).

Resultatens reliabilitet ifrågasätts av Johannessen och Garbacz (2014) som menar att potentiella brister i datainsamlingen kan ha påverkat undersökningen. Om de svenska fältarbetarna presenterade artiklarna med betoning kan detta ha lett till att informanterna tolkade dem som pronominella demonstrativer. En jämförelse av de norska och svenska testmeningarna visar också att den norska prepropriella artikeln presenteras som reducerad även ortografiskt: *n Elvis, n Ola*, medan de svenska meningarna har standardortografi: *han Elvis, han Ola*, vilket gör det omöjligt att särskilja de prepropriella artiklarna från pronominella demonstrativer, åtminstone i skrift. En eventuell förväxling med demonstrativer skulle förklara varför acceptabiliteten är högre i södra Sverige än i norr. Samtidigt avfärdar Johannessen och Garbacz (2014) inte resultaten helt, utan lämnar det också öppet att ”avsaknaden av tydliga isoglosser återspeglar en faktisk situation” (Johannessen & Garbacz, 2014, s. 16, min översättning).

Ett försök gjordes också att jämföra resultaten med talspråksdata från Nordisk dialektkorpus (Johannessen et al, 2009) men Johannessen och Garbacz (2014) fann bland de 189 svenska beläggen med antingen ett förnamn eller något av orden *mamma* och *pappa* inga exempel på prepropriella artiklar. Vad detta innebär för den prepropriella artikelns status i Sverige menar författarna dock är osäkert då flera faktorer i datainsamlingen, såsom intervjuernas samtalsämnen och möjlig ackommodation till intervjuledaren, kan ha påverkat informanternas benägenhet att använda prepropriella artiklar.

3. Metod

I detta kapitel beskrivs uppsatsens metodologi. Några initiala överväganden och utgångspunkter presenteras i 3.1. Därefter beskrivs enkätstudien i 3.2 och intervjustudien i 3.3.

3.1. Metodologiska utgångspunkter

I uppsatsens titel beskrivs denna studie som en *intuitionsbaserad multimetodsstudie om personnamnsartiklar i norra Sverige*. Vad det intuitionsbaserade arbetssättet innebär och varför det valdes för detta arbete beskrivs i 3.1.1, och valet att göra en multimetodsstudie motiveras i 3.1.2. Därefter motiveras avgränsningen mot norra Sverige och valet av undersökningsorter i 3.1.3, vilket följs av en beskrivning av hur informanterna till studien rekryterades i 3.1.4.

3.1.1. Ett intuitionsbaserat arbetssätt

Denna studie beskrivs som intuitionsbaserad med utgångspunkten att talares språkliga intuitioner har varit centrala för undersökningen. Intuition kan definieras som talares känsla för rätt och fel i språket och kan studeras genom vad som ofta kallas acceptabilitetsbedömningar.

Acceptabilitetsbedömningstest kan utformas på olika sätt men går ut på att talare rapporterar sina intuitiva reaktioner på språkliga stimuli i form av meningar, genom att bedöma dem som bra, dåliga eller någonting däremellan. Talarnas bedömningar används därefter för att dra slutsatser om vad som är (o)grammatiskt i språket, varför bedömningarna även har kallats *grammatikalitetsbedömningar*. Generativa grammatiker tenderar numera att undvika denna term utifrån antagandet att grammatik är en mental struktur som inte kan observeras direkt. Ett mer teoriexternt argument mot benämningen är att fler faktorer än grammatikalitet och intuition påverkar talares bedömningar, i synnerhet för talare som inte själva är lingvister (Cowart, 1997; Schütze & Sprouse, 2013; Schütze, 2016).

Eliciterade data som acceptabilitetsbedömningar kritiserats ibland för att inte nödvändigtvis vara representativa för hur folk *faktiskt* använder språket. Med acceptabilitetsbedömningar finns till exempel risken att informanter i stället för att enbart bedöma hur grammatiskt välformad en mening är bedömer utifrån andra, oönskade kriterier såsom sanningshalt, stilvärde eller preskriptiv skolgrammatik (Schütze, 2016; Schilling, 2013, s. 102–103). Samtidigt har intuitionsbaserade metoder vissa klara fördelar över exempelvis korpusstudier som har gjort dem till ett självklart val för denna undersökning. Det mest

tvingande skälet för denna studie var att det helt enkelt inte fanns ett tillräckligt omfattande korpusmaterial för undersökningens syften. Prepropriella artiklar är ett dialektalt drag som inte så lätt låter sig undersökas i svenska skriftspråskorpusar, och tillgången till svenska talspråksdata är begränsad. Det är svårt att över huvud taget få syn på dem i ett autentiskt material, och än mer att studera dem i relation till andra variabler. Genom att elicitera bedömningar är det dock möjligt att undersöka språket även när ingen korpus finns att tillgå och att undersöka grammatikaliteten även i konstruktioner som sällan eller aldrig förekommer i spontant språk. Detta innebär i förlängningen att acceptabilitetsbedömningar, till skillnad från korpusstudier, också kan användas för att undersöka vad som är ogrammatiskt (Schütze & Sprouse, 2013, s. 29; Schilling, 2013, s. 101).

3.1.2. Triangulering och kompletterande metoder

För denna studie har olika typer av data samlats in genom en digital enkät och genom intervjuer. Att arbeta med flera metoder och materialkällor är tidskrävande men anses ofta kunna ge en bättre förståelse för forskningsobjektet. Kombinerade metoder tillåter att flera aspekter av samma fenomen kan undersökas, och kan även användas för att öka undersökningens räckvidd eller för att stärka resultatens tillförlitlighet genom triangulering (Angouri, 2018, s. 41–42; Schilling, 2013, s. 96).

En del av syftet med denna uppsats är att redogöra för potentiella pragmatiska och semantiska begränsningar i den nordsvenska prepropriella artikelns användning. För att undersöka hur avståndet mellan talare och referent påverkar användningen av prepropriella artiklar genomfördes dels ett acceptabilitetstest, dels intervjuer där deltagarna i friare form fick beskriva och reflektera kring användningen av prepropriella artiklar. I intervjuerna utforskades även ytterligare pragmatiska och semantiska aspekter av användningen, såsom betydelsen av talarens relation till referenten, användningen av artikeln vid olika namntyper, och om artikeln är obligatorisk eller optionell.

Båda metoder har sina brister och styrkor. Ett problem med acceptabilitetsbedömningstest i skriftliga enkäter är att respondenterna ges begränsade möjligheter att motivera sina bedömningar, vilket gör att forskaren inte kan veta om meningarna har bedömts på rätt grunder (Schütze, 2016, s. 187). Acceptabilitetsbedömningar eliciterade genom intervjuer har i sin tur visats kunna generera tydligare mönster och mer systematiska resultat än motsvarande enkätstudier. Detta speglar möjligen en högre validitet för intervjuer, där uppgiften kan förklaras närmare och missförstånd kan undvikas i större utsträckning än vid skriftliga enkäter, men det kan enligt Schütze (2016, s. 188) också bero på att forskaren är mer benägen att påverka deltagaren att svara på ett visst sätt i en intervjusituation.

Genom att undersöka samma fråga med båda metoder var en förhoppning att starkare slutsatser skulle kunna dras av resultaten i de fall där de konvergerar. En ytterligare motivering till att använda båda metoder var för att få mer nyanserade och djuplodade svar genom intervjuerna och mer generaliserbara resultat och större demografisk täckning genom enkäten.

Som formulerat i inledningen syftar denna uppsats också till att kartlägga den nordsvenska prepropriella artikelns utbredning och fortlevnad i dag. För att undersöka var artikeln används och vilka åldersgrupper som använder artikeln valde jag att inte utgå från acceptabilitetsbedömningarna, utan i stället låta enkätrespondenterna och intervjudeltagarna själva rapportera om de använde eller kände igen artikeln. Skälet till detta är att acceptabilitetsbedömningarna inte nödvändigtvis speglar bruket, då talare kan ha kunskaper i och om språk och drag som de själva väljer att inte använda (Schütze & Sprouse, 2013, s. 29). Många har tillgång till både dialektala och standardspråkliga register, och det är inte säkert att man själv använder alla drag som man kanske har vuxit upp med även om man uppfattar dem som grammatiska. Omvänt finns risken att informanter bedömer dialektala former som sämre fastän de använder dem själva, för att de i sin bedömning utgår från vad som anses som ”fint” eller vårdat språk (Schilling, 2013, s. 103).

3.1.3. Avgränsning och undersökningsorter

Vid planeringen av testmeningarna till acceptabilitetsbedömningarna ville jag återge de prepropriella artiklarnas reducerade former ortografiskt för att minska risken att respondenterna skulle blanda ihop dem med pronomina demonstrativer. I förstadiet till undersökningen kartlade jag därför vilka formvarianter som förekom i olika översättningar i Kattkorpussen och fann att artikelvarianterna *n/a* förekom i samtliga översättningar från de norrländska orterna och därmed var den mest utbredda varianten. I översättningen från Malung användes andra former, bland annat *ân/o*. Ingen prepropriell artikel hittades i översättningarna från Värmland (det finns heller ingen översättning från Nordvärmland), men enligt Broberg (2001, s. 81) används där *han/ho*. I stället för att göra flera enkäter anpassade efter de olika målen, vilket hade varit mycket resurskrävande och försämrat resultatens jämförbarhet, valde jag därför att utesluta Västerdalarna och Nordvärmland och avgränsa undersökningen till bruket i norra Sverige.

Översättningarnas upphovsorter dokumenterades också som potentiella undersökningsorter tillsammans med orterna som redovisas i Delsings (2003) beskrivning av den prepropriella artikelns utbredning. Sammanställningen av de olika orterna redovisas landskapsvis i tabell 3.1. Förkortningarna

(D) och (K) innebär att prepropriell artikel har belagts för ortens mål enligt Delsing (2003) respektive i Kattkorpusen, och (DK) innebär att orten både nämns i Delsing (2003) och att det finns en översättning till ortens mål där preproprieella artiklar används⁴.

Tabell 3.1 Potentiella undersökningsorter

Landskap	Orter
Norrbottnen	Överkalix (DK), Nederkalix (DK), Nederluleå (K)
Västerbotten	Skellefteå (DK), Degerfors/Vindeln (D), Burträsk (K), Sävar (K)
Lappland	Lycksele (D), Åsele (DK)
Ångermanland	Nordmaling (D), Junsele (K)
Jämtland	Alsen (D), Ragunda (D), Lit (K)
Medelpad	Torp/Ånge (D), Njurunda (D)
Härjedalen	Ljusnedal (K)

Av dessa valdes Överkalix, Vindeln, Nordmaling, Ragunda och Ånge ut som undersökningsorter för intervjustudien. Orter från olika landskap valdes ut eftersom jag ville få en geografisk spridning med talare från olika dialektområden. Andra faktorer som påverkade valet var orternas storlek och närhet till större tätorter. För att lättare hitta intervjudeltagare som själva använder prepropriell artikel valdes större städer och orter i nära anslutning till större städer bort eftersom dessa är mer sårbara för dialektutjämning och regionalisering. Även de minsta undersökningsorterna valdes bort för att öka chanserna att hitta så många deltagare som jag ville ha. Tyvärr lyckades jag inte rekrytera någon intervjudeltagare från Ånge, varför denna ort föll bort från intervjustudien.

3.1.4. Rekrytering av informanter

Informanter till undersökningen rekryterades på flera sätt. Först gick information om studien, tillsammans med en förfrågan om enkätförmedling, ut via mejl till hembygdsföreningar, bibliotek, PRO-föreningar och kommunala kulturverksamheter inom undersökningsområdet. Därefter kontaktades även verksamma inom svenskämnet vid Umeå universitet och Mittuniversitetet med en förfrågan om att sprida enkäten till studenterna där. I mejlen bifogades ett utskrivbart informationsblad med länk och QR-kod

---

⁴ Observera att exempelvis *Nordmaling (D)* inte innebär en negativ träff på PPA i översättningen till Nordmalingsmål, utan att det inte finns någon sådan översättning. På samma sätt innebär inte *Ljusnedal (K)* att Delsing (2003) skriver att PPA saknas där, utan att orten inte nämns.

till enkäten för att möjliggöra affischering i verksamhetens lokaler. Enkäten publicerades även på Facebook i olika grupper med anknytning till orter inom undersökningsområdet. Jag utgick då från orterna i 3.1 men valde även ut några kompletterande orter efter hand för att täcka upp områden där få svar samlats in.

Intervjudeltagarna rekryterades i mångt och mycket genom samma kontaktvägar. I de mejl och inlägg som riktades till Överkalix, Vindeln, Nordmaling, Ragunda och Ånge ingick också information om intervjustudien, och intresserade dialekttalare uppmanades ta kontakt med mig via mejl för intresseanmälan och ytterligare information. Ett liknande meddelande visades även i enkäten när respondenternas svar skickats in. Under rekryteringsfasen kontaktades jag av P4 Norrbotten och P4 Jämtland och fick då möjlighet att berätta kort om studien och delge kontaktuppgifter även i radio.

3.2. Enkätundersökningen

I detta avsnitt beskrivs enkätens och acceptabilitetsbedömningstestetets utformning och analys. I 3.2.1 ges en översikt av enkätens olika delar och i 3.2.2 beskrivs acceptabilitetstestet. I 3.2.3 redogör jag för enkätens svarsunderlag varpå analysen av enkätresultaten beskrivs i 3.2.4.

3.2.1. Översikt och delar

Enkäten konstruerades i verktyget *Sunet Survey* (Artologik, 2023) och består av tre huvuddelar samt ett inledande och ett avslutande avsnitt. I det inledande avsnittet presenterades en digital samtyckesblankett (bifogad i bilaga 1) med information om studien som respondenterna behövde intyga att de hade tagit del av och godkänt för att gå vidare.

I den första delen av själva enkäten efterfrågades demografisk information om respondenterna. Respondenterna fick först svara på om svenska var deras förstaspråk varpå enkäten avslutades för respondenter som svarat nej. Dessa fick ett meddelande om att enkäten riktar sig till förstaspråkstalare av svenska⁵ och ett tack för visat intresse. Respondenter som svarade ja fick också ange var de växte upp och var de bor genom att välja landskap i två listmenyer och ange ortnamn i fritext. Respondenterna fick också ange sin ungefärliga ålder genom att välja ett av fem åldersspann.

---

⁵ Information om detta gavs även vid utskick av enkäten.

Den andra och största delen bestod av själva acceptabilitetsbedömningstestet, med tillhörande instruktioner. Här fick respondenterna bedöma totalt 40 meningar, varav 12 innehöll prepropriella artiklar. Testets utformning beskrivs och motiveras närmare i 3.2.2.

I den tredje och sista delen fick respondenterna själva rapportera sin användning av prepropriell artikel genom att svara på frågan: *En del av meningarna du nu har bedömt har haft en särskild artikel vid namn (exempelvis n'Erik, a'Lisa). Känner du igen detta från dialekten som talas i området där du bor eller är uppvuxen?* och gavs svarsalternativen: *Ja, jag använder det själv; Ja, men jag använder det inte själv; och Nej*. Respondenterna hade även möjlighet att lämna en kommentar i fritext.

Enkätsvaren från denna fråga användes för att svara på forskningsfrågorna om artikelns utbredning och förekomst i olika åldersgrupper men också för att kunna välja ut de acceptabilitetsbedömningar som var gjorda av personer som faktiskt använder prepropriell artikel och på så sätt minska brus i datan. Detta kan verka okänsligt mot de övriga respondenter som genomfört hela enkäten men hänsyn togs bland annat därför till att enkäten inte skulle bli för lång och omständlig att genomföra. Ett alternativt tillvägagångssätt hade varit att presentera frågan om bruket tidigare i enkäten, och avsluta enkäten för icke-användare innan de gjorde acceptabilitetstestet. Detta hade dock gjort respondenterna medvetna om enkätens fokus vilket hade kunnat påverka deras svar på oförutsägbara sätt. För att minska risken för detta valde jag därför att placera den sist.

Efter att respondenterna hade skickat in sina svar fick de ett meddelande där jag tackade för deras medverkan. I meddelandet upprepades också mina kontaktuppgifter för den som hade frågor om undersökningen eller ville ha tillgång till den färdiga uppsatsen. Här uppmanades också intresserade dialekttalare från undersökningsorterna att ta kontakt med mig för intervju.

3.2.2. Acceptabilitetsbedömningstestet

Genom enkätens acceptabilitetsbedömningstest avsåg jag att testa om acceptabiliteten av meningar med prepropriell artikel påverkades av graden av avstånd till den namngivna referenten. För detta syfte valdes tre meningstyper ut för att testas, där varje meningstyps namngivna referent representerar en grad av avstånd, definierade som *lokal*, *nationell* och *internationell*.

Vid acceptabilitetsbedömningstestets utformning strävade jag efter att hålla enkäten så kort som möjligt av hänsyn till respondenterna som deltog frivilligt utan att kompenseras för sin medverkan. Kortare test är också att föredra eftersom längre test kan få kvalitativa nackdelar. I längre test är det till exempel större risk att kvaliteten på informanternas bedömningar försämras av trötthet, uttråkning och

frustration. Många bedömningar i följd kan också göra att intuitionen försämras eftersom upprepad exponering inför en viss struktur gör att den efter hand förlorar sin betydelse (Schütze, 2016, s. 189).

Utöver testets längd finns det många andra, både språkliga och utomspråkliga, faktorer som har visats kunna påverka informanternas bedömningar av meningars acceptabilitet. Vad gäller den språkliga utformningen av meningarna kan exempelvis lexemens frekvens, längd och betydelse samt syntaktiska faktorer som satsstruktur och komplexitet spela en stor roll. Därutöver kan informanternas bakgrund och associationer till materialet påverka deras bedömningar på ett oförutsägbart sätt (Cowart, 1997, s. 46–47). I stället för att försöka kontrollera dessa ovidkommande faktorer förespråkar Cowart (1997) att de sprids ut så jämnt som möjligt över testmaterialet, och att ingen enskild mening antas vara en ideal representation av den undersökta typen. Schütze och Sprouse (2013, s. 39) rekommenderar att minst åtta lexikaliseringar görs av varje meningstyp och att dessa distribueras jämnt mellan informanterna. Detta tillvägagångssätt bygger på att flera olika meningslistor kan delas ut till olika grupper av informanter, vilket också har fördelen att meningarna kan presenteras i olika ordning för olika informanter för att minska olika ordningseffekters inflytande på resultaten. Eftersom enkäten distribuerades online fanns det ingen möjlighet att skapa alternativa listor och fördela dem mellan olika grupper på ett kontrollerat sätt, utan alla respondenter fick samma version.

För att minska risken att innehållet i enskilda meningar skulle påverka resultaten nämnvärt, samtidigt som antalet meningar i enkäten hölls relativt lågt, gjordes fyra lexikaliseringar av varje meningstyp, och alltså tolv testmeningar totalt. För att osannolikheten av ett visst scenario inte skulle påverka acceptabiliteten (Schütze, 2016, s. 186) lät jag lexikaliseringarna uttrycka verkliga eller åtminstone tänkbara situationer. Vidare konstruerades testmeningarna för att vara ungefär lika långa och syntaktiskt (icke-)komplexa.

Med enkäten ville jag nå ut till en heterogen grupp talare från ett mycket stort dialektområde. Därför valde jag att inte låta meningarna i acceptabilitetstestet präglas av någon särskild dialekt, utan vara mer eller mindre standardspråkliga, bortsett från närvaron av prepropriella artiklar i testmeningarna. Jag förutsåg att informanter nog skulle reagera på denna blandning av dialekt och standardspråk, men eftersom måttet av dialekt/standardspråk var konstant över testmeningarna bör det inte ha påverkat bedömningen av enskilda meningar, även om det kan ha sänkt graden av acceptabilitet över lag för testmeningarna. Hälften av lexikaliseringarna fick kvinnliga referenter och den feminina artikeln *a*, och hälften manliga referenter och den maskulina artikeln *n*. I testmeningarna med distala referenter (NAT/INT) blandades även förnamn jämnt med fullständiga namn.

I tabell 3.2 redovisas alla tolv testmeningar.

Tabell 3.2 Testmeningar

	M	F	M	F
LOK	Hon träffade n'Erik i söndags.	Han såg a'Maria på tågstationen.	N'Anders hyrde ut stugan över sommaren.	A'Lisa planterade blommor i trädgården.
NAT	De intervjuade n'Zlatan efter matchen.	De bjöd in a'Greta Thunberg till klimatmötet.	N'Ulf Kristersson höll tal i Almedalen.	A'Carola besökte många städer under turnén.
INT	Hon lyssnade mycket på n'Elvis i tonåren.	Han såg a'Hillary Clinton på tv.	N'Donald Trump förlorade presidentvalet i USA.	A'Madonna fick sitt genombrott på 80-talet.

Förutom de tolv testmeningarna konstruerades även 28 så kallade *fillers* för acceptabilitetstestet. En vanlig motivation till att ha med fillers är att dölja syftet med undersökningen och maskera vilka konstruktioner som är föremål för undersökningen, eftersom medvetenhet om detta kan leda till att informanterna utvecklar svarsstrategier som avviker från deras normala bruk (Cowart, 1997, s. 52). För detta syfte rekommenderar Cowart (1997, s. 92–93) att tre eller fyra gånger så många fillers som testmeningar ingår i testet, men eftersom detta hade förlängt tidsåtgången valde jag att utgå från den generella rekommendation om två gånger så många fillers som testmeningar, och avrundade uppåt så att det totala antalet meningar i testet uppgick till 40.

En annan funktion hos fillers är att utgöra en bakgrund och måttstock mot vilken de faktiska testmeningarna bedöms (Cowart, 1997, s. 51). Fillers av varierande kvalitet fungerar som en sorts ankare som påminner informanten om vad som faktiskt låter bra och inte, och motverkar tendensen att tveksamma meningar börjar bedömas som alltför bra eller dåliga (Schütze, 2016, s. 190). För att respondenterna inte vanemässigt ska börja bedöma meningar som antingen bra eller dåliga rekommenderar Schütze (2016, s. 181) och Cowart (1997, s. 52) att antalet dåliga och bra filler-meningar balanseras. För listan med fillers konstruerades därför ungefär lika många meningar för varje punkt på skalan. För att se om meningarna faktiskt bedömdes ungefär så som jag bedömde dem delades en pilotversion av enkäten ut till några bekanta och meningar med bedömningar som avvek alltför långt från min intuition korrigerades eller byttes ut.

För bedömningen av meningarna användes en likertskala med fem punkter. Det lägsta värdet (1) gavs etiketten *Dålig* och det högsta (5) etiketten *Bra*. Mellanvärdena beskrevs ej eftersom det är svårt att säkerställa att informanterna tolkar dessa på ett uniformt sätt (Cowart, 1997, s. 70). Förutom att vara lättanvända har likertskalor fördelen att vara numeriska, vilket gör det möjligt att undersöka hur stor differensen är mellan olika testvillkor (Schütze & Sprouse, 2013, s. 33). Eftersom jag ville undersöka om olika grader av avstånd korrelerade med olika grader av acceptabilitet var en numerisk skala ett naturligt

val. För att vänja informanterna vid att använda skalan och därigenom undvika onödigt brus i resultatet (Cowart, 1997, s. 92) var de första fem meningarna i testet fillers. Dessa valdes ut för att täcka in hela acceptabilitetsspektret och användes även för att utvärdera informanternas bedömningar för att se om de exempelvis hade vänt på skalan eller svarat slumpmässigt. De fem uppvärmningsmeningarna presenteras i tabell 3.3.

Tabell 3.3 Uppvärmningsmaterial

Uppvärmningsmaterial
1. De skjutsade sonen till träningen.
2. Det barn kastade en röda boll över det staket.
3. I ateljén målade konstnärer porträtt.
4. Hans fru firade guldbryllup med hennes man.
5. Läraren undervisade i klassrummet eleverna.

Ett problem med intervallskalor som likertskalor är att avståndet mellan de olika punkterna inte nödvändigtvis uppfattas som lika långt. Mest påtagligt är detta när testmaterialet inte är jämnt fördelat över hela skalan, eventuellt för att informanter känner sig manade att använda alla punkter på skalan ungefär lika ofta (Cowart, 1997, s. 70–71). Detta motverkas enligt Cowart (1997, s. 72) bäst genom att testmaterial av olika grader av acceptabilitet distribueras jämnt över testet. Av denna anledning presenterades fillermeningarna (förutom de fem första) i en pseudoslumpmässig ordning, där meningarnas ordning först randomiserades och sedan justerades för hand så att meningar av olika kvalitet var ungefär jämnt utspridda. Testmeningarna ordnades på ett liknande sätt så att testmeningar av varje meningstyp förekom i olika delar av enkäten, och så att två testmeningar av samma typ inte kom direkt efter varandra. Motivationen bakom detta var att undvika att ordningseffekter som trötthet i slutet av enkäten eller nervositet i början påverkade bedömningsresultaten för en enskild meningstyp. En fullständig förteckning över testmaterialet, i den ordning det presenterades i enkäten, redovisas i bilaga 2. Där redovisas även resultaten från samtliga respondenters bedömningar för transparens.

Instruktioner till acceptabilitetsbedömningstest rekommenderas ofta förmedla att vissa kriterier, till exempel preskriptiva regler, *inte* ska tas i beaktande vid bedömningen (Cowart, 1997, s. 56; Schütze & Sprouse, 2013, s. 36). Enligt Schütze och Sprouse (2013, s. 36) är det också vanligt att informanterna uppmanas föreställa sig att meningarna *sägs* av en vän, och fråga sig om meningarna skulle få dem att *låta* som en modersmålstalare. Eftersom syftet med enkäten var att undersöka ett dialektalt och talspråkligt drag och folk ofta har olika förväntningar eller tolerans inför talat och skrivet språk (Cowart, 1997, s. 64) hade det varit relevant att på detta sätt försöka få informanterna att utgå från det talade

snarare än skrivna ordet. Min farhåga var dock att en sådan instruktion skulle kunna få informanter med bredare eller mer ”genuin” dialekt att reagera starkare på de standardspråkliga inslagen och själva blandningen av dialektala och standardspråkliga drag i testmeningarna. Eftersom Cowart (1997, s. 57–58) också visar att de kriterier som informanterna instrueras att använda inte verkar ha någon teoretiskt relevant bäring för utfallet, instruerades informanterna i stället bara att utifrån sin egen språkkänsla och vad de tycker låter naturligt betygsätta meningarna i testet på en skala mellan 1 och 5, och bortse från eventuella regler över vad som är ”rätt” och ”fel”. Efter att ha testat instruktionens effektivitet genom pilotversionen och fått återkoppling om enkätens tidsåtgång lade jag även till att respondenterna skulle försöka hålla ett relativt högt tempo i sina bedömningar och inte fastna vid individuella meningar. Den slutgiltiga instruktionen löd:

Du kommer nu att få läsa och bedöma 40 meningar på svenska.

Betygsätt varje mening på en skala mellan 1 (dålig) till 5 (bra). Tänk inte på eventuella regler för vad som är ”rätt” eller ”fel” utan utgå bara från din egen språkkänsla och vad **du** tycker låter naturligt. Försök att hålla ett relativt högt tempo och fastna inte vid individuella meningar. Det finns inga rätta eller fel svar och du bör inte försöka analysera meningarna.

Schütze (2016, s. 186) föreslår att fler bedömningskriterier än acceptabilitet, såsom stil och sannolikhet, också skulle kunna användas för att ge informanterna utrymme att uttrycka sina åsikter om meningarna. Detta skulle kunna motverka att bedömningen av ovidkommande faktorer ”spiller över” i det egentliga acceptabilitetstestet. Inga ytterligare kriterier användes i denna undersökning, men för varje mening hade respondenterna möjligheten att lämna kommentarer. Detta var inget som uppmuntrades explicit eftersom jag inte ville att respondenterna skulle känna sig tvingade att alltid behöva motivera sina bedömningar. I stället lämnades kommentarsfunktionen helt enkelt öppen så att de som själva kände sig manade att ge en förklaring och eller kommentar hade möjligheten att göra det.

3.2.3. Insamlade svar och demografiskt underlag

Genom enkäten samlades totalt 514 svar in. I enkäten fick respondenterna svara på var de växte upp och var de bor genom att välja respektive landskap i två listmenyer och ange ort(er) som fritextsvar. Analysen visade att en del av orterna och landskapen inte stämde överens, ofta på så sätt att motsvarande län hade valts i stället för landskap. Till exempel valdes Västerbotten av många respondenter från ångermanländska och lappländska orter inom Västerbottens län. För att respondenter från samma ort inte skulle analyseras som olika grupper korrigerades landskapen manuellt i SPSS (IBM Corp., 2022). Störst

omsorg fick de norrländska uppväxtregionerna men även andra landskap korrigerades i den mån de märktes. Vid arbetet med korrigeringen valde jag även att klassificera svaren om uppväxtort efter kommun för att få mer överskådliga resultat vid analysen. En sammanställning av respondenternas härkomst och nuvarande hemvist utifrån de korrigerade svaren ges i tabell 3.4 respektive 3.5.

Tabell 3.4 Respondenternas uppväxtregion

Landskap	Antal	%
Ångermanland	137	26,7
Västerbotten	80	15,6
Jämtland	57	11,1
Lappland	47	9,1
Norrbotten	43	8,4
Medelpad	39	7,6
Härjedalen	25	4,9
Uppland	16	3,1
Södermanland	14	2,7
Hälsingland	8	1,6
Småland	8	1,6
Värmland	6	1,2
Gästrikland	5	1,0
Skåne	5	1,0
Västergötland	5	1,0
Västmanland	5	1,0
Östergötland	4	0,8
Bohuslän	3	0,6
Dalarna	3	0,6
Halland	2	0,4
Närke	1	0,2
Annat	1	0,2

Tabell 3.5 Respondenternas bostadsregion

Landskap	Antal	%
Ångermanland	122	23,7
Västerbotten	116	22,6
Jämtland	62	12,1
Medelpad	51	9,9
Härjedalen	50	9,7
Norrbotten	41	8,0
Lappland	19	3,7
Södermanland	12	2,3
Uppland	11	2,1
Skåne	6	1,2
Västergötland	7	1,4
Dalarna	4	0,8
Gästrikland	3	0,6
Västmanland	3	0,6
Östergötland	2	0,4
Halland	1	0,2
Närke	1	0,2
Småland	1	0,2
Värmland	1	0,2
Annat	1	0,2

De flesta av de 514 svarande växte upp i Ångermanland (137), följt av Västerbotten (80) och Jämtland (57). Efter Jämtland kom flest respondenter från Lappland (47), Norrbotten (43), Medelpad (39) och Härjedalen (25). Dessa landskap är också där flest respondenter bor i dag, men med något fler boende i Medelpad (51) och Härjedalen (50) än i Norrbotten (41) och Lappland (19). 30 svar samlades också in från respondenter uppvuxna i Uppland (16) och Södermanland (14). Resten av svaren är utspridda över Syd- och Mellansverige, med 1–8 svar per landskap som uppväxtregion. En informant växte upp i Finland och en bor nu i USA (*Annat* i tabellen). Inga svar samlades in från Blekinge, Dalsland, Gotland eller Öland. Respondenternas angivna ålder redovisas i tabell 3.6.

Tabell 3.6 Respondenternas ålder

Åldersspann	Antal	%
18 år eller yngre	14	2,7
19–34 år	81	15,8
35–49 år	138	26,8
50–64 år	158	30,7
65–79 år	113	22,0
80 år eller äldre	10	1,9

Störst grupp utgörs av respondenter mellan 50–64 år (158) åtföljt av respondenter mellan 35–49 år (138). Tillsammans utgör dessa grupper nästan tre femtedelar (57,5) av de totala svaren. Svansfrekvensen går sedan ner ju yngre och ju äldre respondenterna är, med något färre svar från åldersgrupperna 65–79 år (113) och 19–34 år (81), och lägst antal svar från de yngsta och äldsta grupperna (14 respektive 10 svar).

3.2.4. Analys

Analysen av enkätsvaren genomfördes i SPSS (IBM Corp., 2022) och bestod av två huvudsakliga delar. I den första analysen undersöktes respondenternas självrapporterade användning och igenkänning av prepropriell artikel i förhållande till demografiska faktorer. Som ett första steg undersöktes hur stor andel (%) av respondenterna som svarade att de använde, kände igen respektive inte kände igen prepropriell artikel. Därefter analyserades svaren från de 428 respondenter som uppgivit att de växte upp inom det norrländska dialektområdet för sig. Först gjordes en översiktlig analys av andelen användare respektive (icke-)igenkännare i förhållande till uppväxtregion (landskap) varefter svaren analyserades landskapsvis efter uppväxtkommun. För varje uppväxtregion noterades även de kommentarer relaterade till bruk och utbredning som respondenterna lämnat. Gruppens svar analyserades sedan i förhållande till respondenternas angivna åldersspann. Slutligen analyserades svaren från de 86 respondenter som uppgav att de växte upp utanför det norrländska dialektområdet. Då undersöktes andelen användare respektive (icke-)igenkännare i förhållande till uppväxtregion samt respondenternas nuvarande bostadsregion. Relevanta respondentkommentarer lästes och noterades och de svar som avvek från mönstret analyserades även i förhållande till ålder och uppväxtkommun.

Den andra analysen gjordes på respondenternas acceptabilitetsbedömningar. För denna analys exkluderades först svaren från de respondenter som uppgivit att de inte själva använder prepropriell artikel. Därefter kontrollerades de resterande svaren. Kontrollen gick till på så sätt att jag granskade bedömningarna av uppvärmningsmaterialet och flaggade de svar som var mest avvikande. Dessa svar

granskades sedan närmare i sin helhet för att se om respondenterna verkade ha vänt på skalan eller svarat slumpmässigt. Efter denna kontroll exkluderades ytterligare ett svar.

Analysen av det resterande materialet genomfördes på följande vis: Först räknades medelvärden och standardavvikelser ut för respondenternas bedömningar av varje enskild testmening. Därefter räknades de sammanlagda medelvärdena för de olika meningstyperna (LOK/NAT/INT) ut. Eftersom en tentativ analys visade skillnader i acceptabilitet mellan testmeningarna med manliga respektive kvinnliga referenter räknades även de sammanlagda medelvärdena för dessa meningstyper (M/F) ut. Analysen genomfördes först på hela användargruppens svar och därefter upprepades analysen region för region varvid de respondentkommentarer som lämnades till testmeningarna också analyserades. Därutöver analyserades testmeningarnas och meningstypernas medelvärden och standardavvikelser i förhållande till användarnas ålder.

Genom analysen uppmättes relativt höga standardavvikelser för de flesta testmeningar både utom och inom grupperna vilket innebär att respondenternas svar skilde sig relativt mycket åt även inom de undersökta regionerna och åldersspannen. För att synliggöra denna variation gjordes också en kompletterande analys av bedömningarna av en av testmeningarna. I stället för medelvärde analyserades här svarsdistributionen först efter uppväxtregion och därefter efter åldersspann. Analysen visade alltså hur många och hur stor andel av respondenterna från varje grupp som betygsatte meningen med respektive poäng (1–5). För denna analys ingick svaren från de respondenter som uppgav att de växte upp inom det norrländska dialektområdet och själva använde prepropriell artikel.

3.3. Intervjuundersökningen

Till intervjuerna rekryterades totalt tio personer i åldrar mellan 37 och 82 år. Från Nordmaling och Ragunda kommuner rekryterades tre intervjudeltagare från respektive kommun, och från Vindelns och Överkalix kommuner rekryterades två intervjudeltagare från respektive kommun.

För att säkerställa att intervjudeltagarna kände till och var kapabla till att svara på frågor om prepropriella artiklar informerades jag om intervjuernas fokus redan efter att de potentiella deltagarna anmält intresse via mejl. Då bifogades även ett brev med information om studien (bifogat i bilaga 3), där det bland annat framgick att intervjuerna skulle komma att spelas in och transkriberas och att deltagandet var frivilligt och kunde avbrytas när som helst. Via mejl uppmanades de potentiella deltagarna att läsa igenom informationen, höra av sig med eventuella frågor och därefter ta ställning till om de ville delta.

Efter detta steg bokades intervjuerna in, de flesta via videosamtal och ett par över telefon. Samtalen inleddes med att jag tackade för deltagarens medverkan och frågade om de hade läst igenom och godkänt den information som skickades ut via mejl. Här gavs också möjlighet att ställa frågor om studien. Efter eventuella frågor frågade jag om det var okej att jag började spela in och startade därefter själva intervjun.

Genom intervjuerna ville jag få större inblick i vad talarna själva tänker om användningen av prepropriella artiklar och samtidigt undersöka fler variabler än vad som var möjligt i enkätens design. I intervjuerna frågades deltagarna därför direkt om artiklarna och deras bruk och användningsmöjligheter. Inget försök att dölja syftet med studien gjordes och till skillnad från i enkäten presenterades inga fillers och inte heller några egentliga testmeningar. I stället fick intervjudeltagarna helt enkelt svara på om de tyckte att artikeln kunde användas på ett visst sätt eller i en viss kontext. Här gavs även exempel på artikeln med olika namn och deltagarna fick svara på hur de tyckte att det lät. Intervjuerna kan därför sägas kombinera inslag av självrapportering (Schilling, 2013, s. 99–100) och informella acceptabilitetsbedömningar (Schütze & Sprouse, 2013, s. 31). Under intervjuerna utgick jag från det i bilaga 4 bifogade manuset men gav olika följdfrågor och exempel utifrån deltagarnas svar.

Intervjuerna inleddes med några frågor om deltagarna själva, som fick berätta om var de växte upp, var de bor nu, ytterligare flytthistorik och sin ålder. Därefter fick deltagarna berätta allmänt om bruket av prepropriella artiklar i området där de bodde eller växte upp, och om de använde artiklarna själva. För att undvika förväxling med den pronominella demonstrativen beskrev jag även denna och förtydligade att den inte var föremål för studien.

I nästa del av intervjun lades fokus på artiklarnas användningsmöjligheter i förhållande till olika semantiska och pragmatiska faktorer. Deltagarna frågades först vilka namntyper (förnamn, efternamn, släktskapsord) artiklarna kunde användas med. Deltagarna frågades även om de uppfattade artikeln som obligatorisk och om inte, vad som i så fall styr dess användning. Om deltagarna inte själva tagit upp det frågades de även om talarens eller lyssnarens personliga kännedom om referenten spelade någon roll för användningen.

I den sista delen av intervjun undersöktes artiklarnas användningsmöjligheter i förhållande till olika grader av avstånd till den namngivna referenten. Med Kokkelmans (2018, s. 83) hierarki för propriella artiklar (med viss modifikation⁶) som utgångspunkt definierades avståndsgraderna på följande vis:

- 1) en person i/från lokalsamhället som talaren inte känner personligen
- 2) en känd person från en annan del av Sverige
- 3) en känd person från en annan del av världen
- 4) en känd historisk person
- 5) en känd fiktiv karaktär
- 6) en biblisk gestalt

Deltagarna frågades då om de upplevde att artiklarna kunde användas vid namn på dessa typer av referenter, och för varje nivå presenterades även exempel på namn och deltagarna kunde också producera egna exempel. I de fall där deltagarna inte tyckte att bruket av prepropriell artikel var acceptabelt fick deltagarna även försöka förklara varför de trodde att ett visst namn fungerade sämre. I vissa fall diskuterades även distinktioner inom nivån, till exempel om det fanns någon skillnad mellan historiska personer från Sverige eller utlandet, och om det var skillnad mellan *Jesus* och andra, mer sekundära figurer i Bibeln.

Avslutningsvis fick deltagarna möjlighet att komma med kompletterande upplysningar och ställa frågor innan jag än en gång tackade för deras medverkan och avslutade intervjun. De inspelade intervjuerna grovtranskriberades och deras innehåll analyserades därefter kvalitativt i förhållande till studiens forskningsfrågor. I utdragen från intervjuerna som presenteras i resultatdelen har alla namn som skulle kunna identifiera icke-offentliga personer bytts ut för anonymitet.

---

⁶ Kokkelmans (2018) räknar avlägsna kändisar och fiktiva karaktärer som samma typ. Vidare räknar Kokkelmans (2018) *Jesus* och *Maria* m.fl. som sekundära religiösa gestalter, och *Gud* som en egen delkategori.

4. Resultat

I detta kapitel presenteras undersökningens resultat. Först redovisas enkätrespondenternas självrapporterade bruk av PPA i förhållande till demografiska faktorer i 4.1. Därefter presenteras resultaten från enkätens acceptabilitetsbedömningar i 4.2. Slutligen sammanfattas intervjuvaren i 4.3.

4.1. Enkät svar – Bruk, utbredning och åldersfördelning av PPA

På frågan om respondenterna kände igen bruket av prepropriell artikel från den dialekt som talas där de bor eller växte upp, svarade 157 (30,5 %) av de totalt 514 respondenterna att de använder artikeln själva och 278 (54,1 %) att de känner igen artikeln men inte använder den själva. De övriga 79 (15,4 %) svarade att de inte känner igen artikeln. I de följande avsnitten relateras dessa svar till respondenternas demografiska uppgifter. Först behandlas svaren från respondenterna som växte upp inom det norrländska dialektområdet. I 4.1.1 redovisas deras svar i förhållande till uppväxtregion och i 4.1.2 till 4.1.8 redovisas svaren landskap för landskap i förhållande till uppväxtkommun. För en fullständig redovisning av svaren i förhållande till uppväxtort hänvisas läsaren till bilaga 5. I 4.1.9 presenteras den norrländska gruppens resultat i förhållande till ålder och i 4.1.10 redovisas resultaten för respondenterna som växte upp utanför det norrländska dialektområdet. Resultaten från denna del av undersökningen sammanfattas i 4.1.11.

4.1.1. Självrapporterat bruk i det norrländska dialektområdet

Svaren från de 428 respondenter som växte upp inom det norrländska dialektområdet visas i tabell 4.1, fördelade efter de landskap som respondenterna växte upp i.

Tabell 4.1 Rapporterat bruk efter uppväxtregion inom det norrländska dialektområdet (428)

		<i>Ja, jag använder det själv.</i>		<i>Ja, men jag använder det inte själv.</i>		<i>Nej.</i>	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
Uppväxtregion	Västerbotten	21	26,3	57	71,3	2	2,5
	Jämtland	28	49,1	27	47,4	2	3,5
	Ångermanland	62	45,3	66	48,2	9	6,6
	Härjedalen	8	32,0	15	60,0	2	8,0
	Lappland	20	42,6	23	48,9	4	8,5
	Norrbottnen	6	14,0	27	62,8	10	23,3
	Medelpad	3	7,7	13	33,3	23	59,0
	Totalt	148	34,6	228	53,3	52	12,1

Bland respondenterna som växte upp i det norrländska dialektområdet var det västerbottningarna som i störst utsträckning, sett till relativa tal, uppgav sig känna igen prepropriell artikel. Endast två respondenter, vilket uppgår till 2,5 procent av gruppen, svarade att de inte känner igen artikeln. Även de jämtländska respondenternas svar visar en mycket hög igenkänning av artikeln. De två jämtländska respondenterna som svarade att de inte känner igen artikelbruket utgör 3,5 procent av sin grupp. Något lägre igenkänning ses hos respondenterna från Ångermanland, Härjedalen och Lappland, men även för dessa grupper är den rapporterade igenkänningen hög, över 90 procent. Bland norrbottningarna var det nästan var fjärde respondent som uppgav att de inte känner igen artikelbruket, men allra lägst igenkänning av artikeln syns hos de medelpadiska respondenterna, vilka utgör den enda grupp där en majoritet, 59 procent, uppgav att de inte känner igen prepropriell artikel.

Andelen respondenter som uppgav att de själva använder artiklarna är genomgående lägre i samtliga landskap förutom Jämtland, där så gott som hälften av respondenterna (49,1 %) svarade att de själva använder artikeln. En rapporterad användning över 40 procent rapporterades också från respondenterna uppvuxna i Ångermanland och Lappland. För de övriga grupperna är den rapporterade användningen lägre. Ungefär en tredjedel av härjedalingarna (32 %) och en fjärdedel av västerbottningarna (26,3 %) svarade att de själva använder prepropriell artikel. Av de norrbottniska respondenterna angav bara 14 procent att de själva använder artikeln och hos medelpadingarna utgör samma grupp endast 7,7 procent.

4.1.2. Lappland

Svarsfördelningen för de 47 respondenter som växte upp i Lappland presenteras i tabell 4.2.

Tabell 4.2 Rapporterat bruk efter uppväxtkommun i Lappland (47)

		<i>Ja, jag använder det själv.</i>		<i>Ja, men jag använder det inte själv.</i>		<i>Nej.</i>	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
Kommun	Dorotea kommun	3	100,0	0	0,0	0	0,0
	Åsele kommun	15	57,7	11	42,3	0	0,0
	Vilhelmina kommun	1	50,0	1	50,0	0	0,0
	Lycksele kommun	1	16,7	5	83,3	0	0,0
	Arvidsjaurs kommun	0	0,0	1	100,0	0	0,0
	Sorsele kommun	0	0,0	2	100,0	0	0,0
	Kiruna kommun	0	0,0	2	66,7	1	33,3
	Storumans kommun	0	0,0	1	50,0	1	50,0
	Jokkmokks kommun	0	0,0	0	0,0	2	100,0
	Totalt	20	42,6	23	48,9	4	8,5

Flest svar samlades in från respondenter uppvuxna i södra Lappland/Västerbottens inland. 26 svar samlades in från respondenter uppvuxna i Åsele kommun och övriga kommuner representeras av 1–6 respondenter vardera.

Högst rapporterad användning har respondenterna uppvuxna i de sydligaste kommunerna Dorotea (100 %) och Åsele (57,7 %), följt av de angränsande kommunerna Vilhelmina (50 %) och Lycksele (16,7 %). För Dorotea och Vilhelmina rör det sig dock om enstaka svar från varje kommun. Användaren från Vilhelmina, som nu bor i Göteborg, kommenterade att hen ”använder det selektivt” när hen ”pratar med människor med samma dialektala ursprung”. En liknande kommentar gavs av en användare från Åsele, som numera bor i Skövde. Denna kommenterade också att ”det är mycket vanligt” i Åseletrakten. En annan användare från Åsele kommenterade att hen använder artiklarna ”i privata sammanhang men inte i jobbet.”

Ingen av respondenterna från Arvidsjaur, Sorsele, Kiruna, Storuman eller Jokkmokk uppgav att de själva använder artiklarna, men även här rör det sig om ytterst få svar från respektive kommun. De fyra respondenter som uppgav att de inte känner igen bruket av PPA växte upp i Kiruna, Storumans och Jokkmokks kommuner. En kontroll av dessa respondenters svar visar att respondenterna växte upp i Kiruna centralort, Tärnaby, Jokkmokk centralort och Porjus.

4.1.3. Norrbotten

De 43 norrbottniska respondenternas svarsfördelning redovisas i tabell 4.3.

Tabell 4.3 Rapporterat bruk efter uppväxtkommun i Norrbotten (43)

		<i>Ja, jag använder det själv.</i>		<i>Ja, men jag använder det inte själv.</i>		<i>Nej.</i>	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
Kommun	Pajala kommun	0	0,0	1	100,0	0	0,0
	Piteå kommun	0	0,0	3	100,0	0	0,0
	Luleå kommun	2	40,0	2	40,0	1	20,0
	Överkalix kommun	4	12,5	21	65,6	7	21,9
	Älvsbyns kommun	0	0,0	0	0,0	1	100,0
	Överkalix kommun +7	0	0,0	0	0,0	1	100,0
	Totalt	6	14,0	27	62,8	10	23,3

⁷ Denna respondent angav både Överkalix och Tvärån (Umeå kommun) som uppväxtorter.

33 svar samlades in från respondenter uppvuxna i Överkalix kommun. För de övriga kommunerna samlades 1–5 svar in från respektive kommun.

Inga av respondenterna från Pajala, Piteå och Älvsbyns kommuner uppgav att de själva använder prepropriell artikel. Av respondenterna uppvuxna i Överkalix svarade fyra (12,5 %) att de använder prepropriell artikel, och ytterligare en av dem kommenterade att hen använder det när hen talar överkalixmål, men inte när hen talar svenska. Liknande kommentarer skrevs också av två av de som svarade att de använder artikeln och en kommenterade att hen ”använder det vid enstaka tillfällen”. Sju av respondenterna från Överkalix kommun (21,9 %) och ytterligare en respondent som delvis växte upp i Överkalix kommun uppgav att de inte känner igen artikeln. Av respondenterna från Luleå kommun svarade två (40 %) att de använder prepropriell artikel och en (20 %) att hen inte känner igen artikelbruket. Den ena användaren från Luleå kommun växte upp i Klöverträsk med gräns till Piteå kommun och skrev att hen ”[bara] använder det i samtal med äldre som pratar pitemålet konsekvent”. Samtliga respondenter från Pajala (1) och Piteå (3) kommuner svarade att de känner igen, men inte använder, prepropriell artikel. Respondenten från Älvsbyn uppgav att hen inte känner igen artikeln.

4.1.4. Västerbotten

Svarsfördelningen för de 80 respondenter som växte upp i Västerbotten visas i tabell 4.4.

Tabell 4.4 Rapporterat bruk efter uppväxtkommun i Västerbotten (80)

Kommun		<i>Ja, jag använder det själv.</i>		<i>Ja, men jag använder det inte själv.</i>		<i>Nej.</i>	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
Kommun	Vindelns kommun	4	66,7	2	33,3	0	0,0
	Norsjö kommun	1	50,0	1	50,0	0	0,0
	Skellefteå kommun	5	26,3	14	73,7	0	0,0
	Robertsfors kommun	1	16,7	5	83,3	0	0,0
	Okänd	0	0,0	1	100,0	0	0,0
	Umeå kommun	10	21,7	34	73,9	2	4,3
	Totalt	21	26,3	57	71,3	2	2,5

Flest svar samlades in från respondenter uppvuxna i Umeå kommun (46) och Skellefteå kommun (19). Vindelns och Robertsfors kommuner representeras av sex respondenter vardera och ytterligare två svar samlades in från respondenter från Norsjö kommun. En respondent angav ingen uppväxtort.

Högst rapporterad användning syns procentuellt hos respondenterna från Vindelns och Norsjö kommuner, av vilka fyra (66,7 %) respektive en (50 %) uppgav att de använder prepropriell artikel. Fem respondenter från Skellefteå kommun (26,3 %) och tio respondenter från Umeå kommun (21,7 %)

uppgav att de själva använder artikeln, och ytterligare en användare växte upp i Robertsfors kommun, och utgör 16,7 procent av sin grupp.

En av användarna från Skellefteå kommun kommenterade att artiklarna ”används ibland” och en från Umeå kommun att de används när hen talar dialekt. Andra användare från Umeå kommun lämnade kommentarerna: ”Använder till viss del ”n’Anders””, ”Jag vill använda den artikeln oftare” och ”Jag använder det själv, men mer sällan nu än i barndomen. Då pratade jag mer bondska/dialekt med mina morföräldrar och annan släkt.” De två västerbottniska respondenter som uppgav att de inte känner igen artikeln växte upp i Umeå kommun och en närmare granskning av svaren visar att dessa respondenter kommer från centralorten.

4.1.5. Ångermanland

Svarsfördelningen för de 137 respondenterna från Ångermanland visas i tabell 4.5.

Tabell 4.5 Rapporterat bruk efter uppväxtkommun i Ångermanland (137)

Kommun		<i>Ja, jag använder det själv.</i>		<i>Ja, men jag använder det inte själv.</i>		<i>Nej.</i>	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
Umeå kommun		1	100,0	0	0,0	0	0,0
Strömsunds kommun		4	57,1	3	42,9	0	0,0
Okänd/Flera		2	50,0	2	50,0	0	0,0
Nordmalings kommun		8	42,1	11	57,9	0	0,0
Sollefteå kommun		38	53,5	32	45,1	1	1,4
Örnsköldsviks kommun		7	25,0	15	53,6	6	21,4
Kramfors kommun		2	50,0	1	25,0	1	25,0
Härnösands kommun		0	0,0	2	66,7	1	33,3
Totalt		62	45,3	66,0	48,2	9	6,6

Flest svar samlades in från respondenter från Sollefteå kommun (71), följt av Örnsköldsviks kommun (28) och Nordmalings kommun (19). Övriga kommuner representeras av 1–7 respondenter vardera.

Den enda ångermanländska respondenten från Umeå kommun uppgav att hen använder prepropriell artikel. Minst hälften av respondenterna från Strömsunds, Sollefteå och Kramfors kommuner uppgav att de själva använder artikeln. En användare från Junsele i Sollefteå kommun kommenterade: ”Använder det när jag pratar med dem jag växte upp med. Inte annars.” och en av användarna från Kramfors kommenterade att ”det [kanske inte] förekommer jättemycket just i Ångermanland” men att hen använder det själv ibland. Av respondenterna från Nordmalings och Örnsköldsviks kommuner uppgav 42,1 procent respektive 25 procent att de använder prepropriell artikel medan ingen av respondenterna från Härnösand uppgav att de använder artikeln. Större delen av respondenterna som svarade att de inte känner igen

artikelbruket växte upp i Örnsköldsviks kommun. Tillsammans utgör dessa 21,4 procent av respondenterna från kommunen. En kontroll av svaren visar att fem av dessa växte upp på kommunens centralort, och en i intilliggande Domsjö. De tre resterande respondenterna som svarade att de inte känner igen artikelbruket växte upp i Kramfors, Härnösands och Sollefteå kommuner. En närmare granskning av svaren visar att dessa respondenter växte upp på Härnösands och Kramfors centralorter, och i den till Sollefteå stads närbelägna tätorten Långsele.

4.1.6. Jämtland

De 57 jämtländska respondenternas svarsfördelning presenteras i tabell 4.6.

Tabell 4.6 Rapporterat bruk efter uppväxtkommun i Jämtland (57)

		<i>Ja, jag använder det själv.</i>		<i>Ja, men jag använder det inte själv.</i>		<i>Nej.</i>	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
Kommun	Krokoms kommun	5	83,3	1	16,7	0	0,0
	Bergs kommun	2	66,7	1	33,3	0	0,0
	Ragunda kommun	6	66,7	3	33,3	0	0,0
	Åre kommun	1	50,0	1	50,0	0	0,0
	Okänd/Flera	1	33,3	2	66,7	0	0,0
	Strömsunds kommun	0	0,0	3	100,0	0	0,0
	Östersunds kommun	12	42,9	15	53,6	1	3,6
	Bräcke kommun	1	33,3	1	33,3	1	33,3
	Totalt	28	49,1	27	47,4	2	3,5

28 svar samlades in från respondenter från Östersunds kommun och 3–9 från respondenter från de övriga jämtländska kommunerna. Högst andel PPA-användare har respondenterna från Krokoms kommun, med 83,3 procent (5), följt av Bergs och Ragunda kommuner med 66,7 procent vardera (2 respektive 5). En av användarna från Krokoms kommun kommenterade att hen använder prepropriell artikel i samtal på jamska med personer som har jamska som förstaspråk. En användare från Ragunda kommun skrev: ”Lite olika vem jag pratar med, oftast när jag pratar med äldre”.

En av två respondenter från Åre kommun och 42,9 procent (12) av respondenterna från Östersunds kommun uppgav att de använder prepropriell artikel. En av användarna från Östersunds kommun kommenterade att artikeln används ”ibland, ibland inte”. En av tre respondenter från Bräcke kommun uppgav att de använder artikeln och denna kommenterade att hen ”använder den när [hen] pratar med äldre människor samt jämnåriga men inte i samma utsträckning mot yngre personer”. De två respondenter som inte uppgav sig känna igen artikelbruket växte upp i Östersunds och Bräcke kommuner, på kommunernas centralorter.

4.1.7. Härjedalen

I tabell 4.7 visas svarsfördelningen för de 25 härjedalska respondenterna. Eftersom samtliga härjedalska orter ingår i samma kommun redovisas svaren här ortsvis.

Tabell 4.7 Rapporterat bruk efter uppväxtort i Härjedalen (25)

Ort	<i>Ja, jag använder det själv.</i>		<i>Ja, men jag använder det inte själv.</i>		<i>Nej.</i>	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Bruksvallarna	0	0,0	2	100,0	0	0,0
Funäsdalen	1	25,0	3	75,0	0	0,0
Funäsdalen, Ljusnedal	1	100,0	0	0,0	0	0,0
Lillhärdal	1	100,0	0	0,0	0	0,0
Sveg	3	21,4	9	64,3	2	14,3
Tännäs	2	100,0	0	0,0	0	0,0
Ytterhogdal	0	0,0	1	100,0	0	0,0
Totalt	8	32,0	15	60,0	2	8,0

Flest svar (14) samlades in från centralorten Sveg. För övriga orter rör det sig om 1–4 svar per ort. De enda härjedalska respondenterna som uppgav att de inte kände igen artiklarna växte upp i Sveg, och dessa två utgör 14,3 procent av ortens underlag. Användarna är utspridda över västra Tännäs, Funäsdalen och Ljusnedal, och östra Lillhärdal och Sveg, med 1–3 jakande svar per ort. En av användarna från Sveg kommenterade att hen ”använder det ibland”.

4.1.8. Medelpad

Svarsfördelningen hos de 39 respondenterna uppvuxna i Medelpad visas i tabell 4.8.

Tabell 4.8 Rapporterat bruk efter uppväxtkommun i Medelpad (39)

Kommun	<i>Ja, jag använder det själv.</i>		<i>Ja, men jag använder det inte själv.</i>		<i>Nej.</i>	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ånge kommun	2	33,3	4	66,7	0	0,0
Timrå kommun	0	0,0	2	40,0	3	60,0
Sundsvalls kommun	1	3,6	7	25,0	20	71,4
Totalt	3	7,7	13	33,3	23	59,0

28 svar samlades in från respondenter uppvuxna i Sundsvalls kommun, fem svar från respondenter från Timrå kommun och sex svar från respondenter från Ånge kommun. Samtliga respondenter från Ånge kommun svarade att de kände igen artiklarna, och två av dem uppgav att de själva använder prepropriell artikel. En av användarna från Ånge kommenterade att artiklarna används ”mest när [hen] pratar med äldre bofasta”. Den enda ytterligare användaren växte upp i Sundsvalls kommun. Denna respondent

kommenterade dock att hen inte känner igen artikeln därifrån (Nolby) utan från sina föräldrars jämtska och västerbottniska.

Sju av respondenterna från Sundsvalls kommun (25 %) uppgav att de kände igen bruket av PPA. En av dessa kommenterade att hen känner igen bruket ”men inte från dialekten i det område [hen] själv är uppvuxen i” och en annan kommenterade: ”a känner jag inte igen, men n kommer norrifrån”. Tre av fem respondenter från Timrå kommun uppgav att de inte kände igen artiklarna. Av de som angav att de inte känner igen prepropriell artikel kommer dock allra flest, både inom Medelpad och i hela dialektområdet, från Sundsvalls kommun, med 20 nekande svar, vilka utgör 71,4 procent av alla respondenter från kommunen. Flera av respondenterna som uppgav att de inte känner igen artikeln lämnade också kommentarer om att de förknippar bruket med dialekter som talas längre norrut. Svaren visar att respondenterna som inte kände igen artiklarna växte upp på utspridda orter i kommunerna, med flest nekande svar från Sundsvall (9⁸), följt av Njurunda (4), Matfors (2), Kvissleby (2), Alnö (1), Mellangård (1) och Nedansjö (1) i Sundsvalls kommun, och ett nekande svar vardera för orterna Sörberge, Söråker och Timrå i Timrå kommun.

4.1.9. Åldersfördelning

I tabell 4.9 visas det rapporterade bruket hos respondenterna som växte upp i det norrländska dialektområdet i förhållande till deras ålder.

Tabell 4.9 Rapporterat bruk hos respondenterna uppvuxna inom det norrländska dialektområdet efter åldersgrupp (428)

		<i>Ja, jag använder det själv.</i>		<i>Ja, men jag använder det inte själv.</i>		<i>Nej.</i>	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ålder	18 år eller yngre	3	21,4	6	42,9	5	35,7
	19–34 år	13	19,7	32	48,5	21	31,8
	35–49 år	32	26,9	78	65,5	9	7,6
	50–64 år	51	39,8	68	53,1	9	7,0
	65–79 år	44	46,8	42	44,7	8	8,5
	80 år eller äldre	5	71,4	2	28,6	0	0,0
Totalt		148	34,6	228	53,3	52	12,1

⁸ En av respondenterna angav både Sundsvall och Njurunda som uppväxtorter men har här räknats till Sundsvall.

Högst rapporterad användning har den äldsta gruppen, varav 71,4 procent uppgav att de själva använder prepropriell artikel. Den rapporterade användningen sjunker sedan stegvis ner till den näst yngsta gruppen som har en rapporterad användning på 19,7 procent. Den allra yngsta gruppen har en något högre rapporterad användning, 21,4 procent. Både den yngsta och den äldsta gruppen är dock förhållandevis små, och sett till absoluta tal uppgav endast tre av ungdomarna och fem av respondenterna i åttioårsåldern och uppåt att de använder prepropriell artikel.

Även i igenkänningen av artiklarna syns en nedgång i åldrarna. Samtliga respondenter över åttio år uppgav att de åtminstone känner igen artiklarna och för respondenterna mellan 35–79 år ligger igenkänningen på drygt 90 procent i respektive grupp. För de två yngsta grupperna faller igenkänningen ner till runt 65 procent.

4.1.10. Övriga Sverige

86 enkätsvar samlades in från respondenter uppvuxna utanför det norrländska dialektområdet. Deras rapporterade bruk och igenkänning av PPA i förhållande till uppväxtregion presenteras i tabell 4.10.

Tabell 4.10 Rapporterat bruk efter uppväxtregion utanför det norrländska dialektområdet (86)

		Ja, jag använder det själv.		Ja, men jag använder det inte själv.		Nej.	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
Uppväxtregion	Bohuslän	1	33,3	2	66,7	0	0,0
	Halland	0	0,0	2	100,0	0	0,0
	Södermanland	2	14,3	10	71,4	2	14,3
	Gästrikland	0	0,0	4	80,0	1	20,0
	Västergötland	0	0,0	4	80,0	1	20,0
	Hälsingland	2	25,0	4	50,0	2	25,0
	Östergötland	0	0,0	3	75,0	1	25,0
	Dalarna	0	0,0	2	66,7	1	33,3
	Uppland	2	12,5	8	50,0	6	37,5
	Skåne	1	20,0	2	40,0	2	40,0
	Västmanland	1	20,0	2	40,0	2	40,0
	Värmland	0	0,0	3	50,0	3	50,0
	Småland	0	0,0	4	50,0	4	50,0
	Närke	0	0,0	0	0,0	1	100,0
	Annat	0	0,0	0	0,0	1	100,0
	Totalt	9	10,5	50	58,1	27	31,4

Tabell 4.10 visar att även en del av respondenterna som växte upp utanför det norrländska dialektområdet svarade att de känner igen bruket av prepropriell artikel, och att några svarat att de använder prepropriell artikel själva.

Tabell 4.11 visar svarsfördelningen för gruppen i förhållande till deras nuvarande bostadsregion.

Tabell 4.11 Rapporterat bruk hos respondenter uppvuxna utanför det norrländska dialektområdet efter bostadsregion (86)

Bostadsregion		<i>Ja, jag använder det själv.</i>		<i>Ja, men jag använder det inte själv.</i>		<i>Nej.</i>	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
Bostadsregion	Norrbottnen	0	0,0	2	100,0	0	0,0
	Västergötland	0	0,0	2	100,0	0	0,0
	Ångermanland	1	7,1	12	85,7	1	7,1
	Jämtland	3	23,1	9	69,2	1	7,7
	Västerbotten	2	12,5	9	56,3	5	31,3
	Härjedalen	1	4,2	14	58,3	9	37,5
	Medelpad	1	16,7	2	33,3	3	50,0
	Södermanland	1	33,3	0	0,0	2	66,7
	Dalarna	0	0,0	0	0,0	2	100,0
	Lappland	0	0,0	0	0,0	1	100,0
	Uppland	0	0,0	0	0,0	2	100,0
	Östergötland	0	0,0	0	0,0	1	100,0
	Totalt		9	10,5	50	58,1	27

Resultaten visar att endast en av de respondenter som växte upp utanför det norrländska dialektområdet och samtidigt uppgav att de själva använder PPA nu också bor utanför dialektområdet, nämligen i Södermanland. Övriga PPA-användare bor numera inom området och en av dem kommenterade också att hen har rötter från Skellefteå och att skelleftebondska talades inom familjen. En närmare granskning av den sörmländska respondentens svar visar att hen bor i Vallentuna men är uppvuxen i Märsta och är mellan 50–64 år. Respondenten lämnade inte någon kommentar.

Av de respondenter som växte upp utanför det norrländska dialektområdet och uppgav att de känner igen bruket av prepropriell artikel, utan att använda artiklarna själva, bor endast två utanför området, i Västergötland. Den ena respondenten växte upp i Göteborg, bor i Landvetter och är mellan 50–64 år gammal. Hen lämnar ingen kommentar. Den andra växte upp i Olsfors, bor i Borås och är mellan 65–79 år gammal. Denna respondent kommenterade att hen är gift med en person från Ragunda (Jämtland) och att hen kopplar bruket av artikeln till ragundamålet. Flera av respondenterna som svarade att de känner igen artikelbruket och numer bor inom det norrländska dialektområdet kommenterade att det är därifrån de känner igen artikeln.

4.1.11. Sammanfattning

En förhållandevis stor del (mellan 40–50 %) av respondenterna från Jämtland, Ångermanland och Lappland svarade att de själva använder prepropriell artikel. För Jämtland och Ångermanland var svaren

utspridda med användare från alla representerade kommuner förutom Strömsund och Härnösand men för respondenterna uppvuxna i Lappland var de jakande svaren koncentrerade till de södra delarna av landskapet som tillhör Västerbottens län. Något lägre användning rapporterades från Härjedalen (32 %) och Västerbotten (26,3 %). För båda grupper var användarna utspridda över olika orter och inte koncentrerade till ett visst område. Lägst användning rapporterades från Norrbotten (14 %) och Medelpad (7,7 %). De norrbottniska användarna växte upp i Luleå och Överkalix kommuner och de medelpadska användarna i Ånge och Sundsvalls kommuner. Användaren från Sundsvalls kommun kommenterade dock att bruket inte hade kommit därifrån.

Vad gäller igenkänning svarade en mycket stor andel (över 90 %) av respondenterna från Västerbotten, Jämtland, Ångermanland, Härjedalen och Lappland att de kände igen artiklarna, medan den rapporterade igenkänningen var lägre för Norrbotten (76,6 %) och allra lägst i Medelpad (41 %). Av de som inte kände igen artiklarna växte de två västerbottniska respondenterna (2,5 % av gruppen) upp i Umeå, och de två jämtländska respondenterna (3,5 % av gruppen) i Östersund respektive Bräcke. Av de nio ångermanländska respondenterna (6,6 % av gruppen) som inte kände igen artiklarna kom de flesta (6) från Örnsköldsvik med omnejd och resten från tätorterna Kramfors, Härnösand och Långsele. De två härjedalska respondenter som inte kände igen artiklarna (8 % av gruppen) kom från Sveg. De fyra respondenter från Lappland som svarade att de inte kände igen artikelbruket (8,5 % av gruppen) växte upp i Kiruna, Jokkmokk, Porjus och Tärnaby. De 23 medelpadska respondenterna som inte kände igen artiklarna (59 % av gruppen) växte upp i Sundsvalls och Timrå kommuner, utspridda över olika orter.

Den rapporterade användningen hos respondenterna uppvuxna i det norrländska dialektområdet jämfördes också med deras angivna ålder. Analysen visade att de äldre respondenterna i högre utsträckning både använde och kände igen artikeln, med högst andel användare från den äldsta gruppen (71 %), näst högst andel användare från den näst äldsta gruppen (46,8 %), och så vidare. I den yngsta och näst yngsta gruppen uppgav runt 20 procent att de själva använde artiklarna.

En inte obetydlig del enkätsvar samlades in även från respondenter uppvuxna utanför det norrländska dialektområdet, och en del av dessa respondenter uppgav också att de använde eller i alla fall kände igen artiklarna. En ytterligare analys av dessa svar visade dock att alla utom två av respondenterna som uppgav att de använder eller känner igen artiklarna numera bor i eller har någon uttalad koppling till dialektområdet.

4.2. Acceptabilitetsbedömningar

I detta avsnitt presenteras resultaten från enkätens acceptabilitetsbedömningstest. I tabell 4.12 presenteras resultaten från PPA-användarnas acceptabilitetsbedömningar, i form av medelvärden för varje testmening. Testmeningarna är grupperade efter referenternas avstånd (LOK/NAT/INT) och kön (M/F), och för varje typ redovisas ett samlat medelvärde. I tabellen redovisas också bedömningarnas standardavvikelser. Medelvärdena och standardavvikelserna har avrundats uppåt till två decimaler. Eftersom ett av de 157 svaren exkluderades på grund av avvikande svarsmönster är resultaten baserade på 156 enkätsvar.

Tabell 4.12 Uppmätt acceptabilitet i gruppen PPA-användare (156)

	Testmening (m)	Medel	SD	Testmening (f)	Medel	SD	Medel (typ)
LOK	Hon träffade n'Erik i söndags.	4,02	1,27	Han såg a'Maria på tågstationen.	3,74	1,42	
	N'Anders hyrde ut stugan över sommaren.	3,83	1,44	A'Lisa planterade blommor i trädgården.	3,54	1,54	
							3,78
NAT	De intervjuade n'Zlatan efter matchen.	3,53	1,48	De bjöd in a'Greta Thunberg till klimatmötet.	3,53	1,54	
	N'Ulf Kristersson höll tal i Almedalen.	3,45	1,54	A'Carola besökte många städer under turnén.	3,37	1,54	
							3,47
INT	Hon lyssnade mycket på n'Elvis i tonåren.	3,71	1,36	Han såg a'Hillary Clinton på tv.	3,38	1,58	
	N'Donald Trump förlorade presidentvalet i USA.	3,42	1,57	A'Madonna fick sitt genombrott på 80-talet.	3,29	1,59	
							3,45
Medel (m/f)		3,66			3,48		

Resultaten visar en högre uppmätt acceptabilitet hos LOK-meningarna (3,78) än hos de distala meningstyperna. Högst medelpoäng har *Hon träffade n'Erik i söndags* (4,02) och de övriga LOK-meningarna har medelpoäng mellan 3,54–3,83. NAT-meningarnas sammanvägda acceptabilitet (3,47) är i sin tur något högre än INT-meningarnas (3,45), men mellan de individuella meningarna finns stor variation. INT-meningen *Hon lyssnade mycket på n'Elvis i tonåren* har ett relativt högt medelvärde (3,71) och ligger i nivå med medelvärdena för LOK-meningarna. De övriga INT-meningarna har medelvärden mellan 3,29–3,42, vilket är något lägre än NAT-meningarnas spann mellan 3,37–3,53. Resultaten visar också en högre acceptabilitet hos m-meningarna (3,66) jämfört med f-meningarna (3,48).

För samtliga testmeningar är standardavvikelserna relativt hög (mellan 1,27 och 1,59) vilket innebär att respondenternas svar skiljer sig mycket från varandra. För att se om variationen är bunden till geografisk härkomst eller ålder presenteras resultaten grupp för grupp i 4.2.1 till 4.2.8. Därefter ges en översikt och sammanfattning av resultaten i 4.2.9.

4.2.1. Lappland

En sammanställning av svaren från de 20 respondenter som växte upp i Lappland och angav att de själva använder prepropriell artikel visas i tabell 4.13.

Tabell 4.13 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Lappland (20)

	Testmening (m)	Medel	SD	Testmening (f)	Medel	SD	Medel (typ)
LOK	Hon träffade n'Erik i söndags.	3,90	1,29	Han såg a'Maria på tågstationen.	3,65	1,35	
	N'Anders hyrde ut stugan över sommaren.	3,50	1,36	A'Lisa planterade blommor i trädgården.	3,30	1,42	
							3,59
NAT	De intervjuade n'Zlatan efter matchen.	3,50	1,32	De bjöd in a'Greta Thunberg till klimatmötet.	3,50	1,36	
	N'Ulf Kristersson höll tal i Almedalen.	3,20	1,36	A'Carola besökte många städer under turnén.	3,45	1,50	
							3,41
INT	Hon lyssnade mycket på n'Elvis i tonåren.	3,60	1,14	Han såg a'Hillary Clinton på tv.	3,35	1,57	
	N'Donald Trump förlorade presidentvalet i USA.	3,25	1,45	A'Madonna fick sitt genombrott på 80-talet.	3,10	1,45	
							3,33
	Medel (m/f)	3,49			3,39		

För respondenterna som växte upp i Lappland är det samlade medelvärdet för LOK-meningarna 3,59, vilket är högre än för de distala meningstyperna. NAT-meningarna har ett samlat medelvärde på 3,41, vilket i sin tur är högre än INT-meningarnas 3,33. Inom typerna finns stor variation mellan meningarna och INT-meningen med *n'Elvis* (3,60) bedöms till exempel högre än LOK-meningarna med *n'Anders* (3,50) och *a'Lisa* (3,30). Resultaten visar en högre acceptabilitet hos m-meningarna (3,49) jämfört med f-meningarna (3,39). Standardavvikelserna för gruppens bedömningar ligger mellan 1,14–1,57.

En respondent från Fredrika (Åsele kommun) kommenterade att ”det ser konstigt ut med a och n på idrottsmän och kändisar” och att hen ”tycker det passar bättre på tanter och farbröder i våra trakter” och lämnade även andra liknande kommentarer. Samma respondent kommenterade även att det är ”bättre utan efternamn om n står före Ulf”. En jämförelse av medelvärdena hos de distala meningstyperna med

och utan efternamn visar dock ingen tydlig tendens till att ensamma förnamn skulle föredras. Till exempel bedömdes *a'Greta Thunberg* högre än *a'Carola*, och *n'Donald Trump* och *a'Hillary Clinton* högre än *a'Madonna*.

En annan respondent, från Dorotea, lämnade kommentaren: ”För mig helt förståeligt men känns konstigt med att börja meningen så” på meningen med *a'Lisa*. Respondenten hänvisar till denna kommentar även vid flera av de andra testmeningarna som inleds med prepropriell artikel.

4.2.2. Norrbotten

Resultaten från de sex respondenter som växte upp i Norrbotten och angav att de själva använder prepropriell artikel visas i tabell 4.14.

Tabell 4.14 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Norrbotten (6)

	Testmening (m)	Medel	SD	Testmening (f)	Medel	SD	Medel (typ)
LOK	Hon träffade n'Erik i söndags.	2,67	1,2	Han såg a'Maria på tågstationen.	2,67	1,63	
	N'Anders hyrde ut stugan över sommaren.	2,67	1,63	A'Lisa planterade blommor i trädgården.	2,17	1,60	
							2,55
NAT	De intervjuade n'Zlatan efter matchen.	2,17	1,17	De bjöd in a'Greta Thunberg till klimatmötet.	2,33	1,51	
	N'Ulf Kristersson höll tal i Almedalen.	2,83	1,84	A'Carola besökte många städer under turnén.	2,00	1,27	
							2,33
INT	Hon lyssnade mycket på n'Elvis i tonåren.	2,67	1,21	Han såg a'Hillary Clinton på tv.	2,67	1,63	
	N'Donald Trump förlorade presidentvalet i USA.	2,33	1,21	A'Madonna fick sitt genombrott på 80-talet.	2,17	1,60	
							2,46
Medel (m/f)			2,56			2,34	

De norrbottniska respondenternas bedömningar av LOK-meningarna får det samlade medelvärdet 2,55, vilket är högre än för NAT- och INT-meningarna. NAT-meningarna får det samlade medelvärdet 2,33 vilket är lägre än INT-meningarnas 2,46. Inom typerna varierar medelvärdena för de enskilda meningarna. Till exempel bedöms LOK-meningen med *a'Lisa* lika lågt som NAT- och INT-meningarna med *n'Zlatan* och *a'Madonna* (2,17), medan INT-meningarna med *n'Elvis* och *a'Hillary Clinton* bedömdes lika högt som typ LOK-meningarna med *n'Erik*, *a'Maria* och *n'Anders* (2,67). Det samlade medelvärdet för m-meningarna (2,56) är högre än det för f-meningarna (2,34). Standardavvikelserna för de norrbottniska respondenternas bedömningar ligger mellan 1,17–1,84.

En respondent från Överkalix kommenterade flera testmeningar, exempelvis med *a'Maria* och *n'Elvis*, att hen inte skulle blanda in artiklarna i meningar på svenska, men däremot på överkalixmålet. En annan från Överkalix kommenterade att ”dialektalt n för att betona maskulint pronomen [ej] ska [...] finnas med i skriven svenska”. Båda respondenter bedömde konsekvent PPA-meningarna lågt (1 respektive 2 poäng).

4.2.3. Västerbotten

Bedömningarna från de 21 PPA-användarna som växte upp i Västerbotten presenteras i tabell 4.15.

Tabell 4.15 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Västerbotten (21)

	Testmening (m)	Medel	SD	Testmening (f)	Medel	SD	Medel (typ)
LOK	Hon träffade n'Erik i söndags.	4,05	1,47	Han såg a'Maria på tågstationen.	3,71	1,55	
	N'Anders hyrde ut stugan över sommaren.	3,90	1,61	A'Lisa planterade blommor i trädgården.	3,67	1,71	
							3,83
NAT	De intervjuade n'Zlatan efter matchen.	3,38	1,66	De bjöd in a'Greta Thunberg till klimatmötet.	3,71	1,52	
	N'Ulf Kristersson höll tal i Almedalen.	3,62	1,69	A'Carola besökte många städer under turnén.	3,52	1,72	
							3,56
INT	Hon lyssnade mycket på n'Elvis i tonåren.	3,90	1,45	Han såg a'Hillary Clinton på tv.	3,48	1,72	
	N'Donald Trump förlorade presidentvalet i USA.	3,62	1,75	A'Madonna fick sitt genombrott på 80-talet.	3,43	1,75	
							3,61
Medel (m/f)		3,75			3,59		

De västerbottniska respondenterna gav LOK-meningarna det samlade medelvärdet 3,83, vilket är högre än för de andra typerna. Det samlade medelvärdet för NAT-meningarna är 3,56, vilket är något lägre än INT-meningarnas 3,61. Bedömningarna av *n'Elvis* drar dock upp medelvärdet för INT-meningarna, som i övrigt ligger på samma nivå eller något lägre än NAT-meningarna. En skillnad syns också mellan m- och f-meningarna, med en högre samlad medelpoäng för m-meningarna (3,75) jämfört med f-meningarna (3,59). Användningen av PPA kommenterades på följande sätt:

Funkar inte lika bra på personer som bor i fjärran land. Obefintlig personlig anknytning. (Ostnäs)

I den bondska som pratas i min familj är det mycket sällan någon lagt till a' och n' när de pratat om offentliga personer, personer som inte är svenskar, eller personer som namnges med både för- och efternamn. (Skellefteå)

En jämförelse av mellanvärdena för de distala referenterna med och utan efternamn visar dock inget tydligt mönster. Bortsett från *n'Elvis* bedöms meningarna med efternamn högre än de med ensamma förnamn inom samma typ.

4.2.4. Ångermanland

De 61 ångermanländska PPA-användarnas resultat redovisas i tabell 4.16.

Tabell 4.16 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Ångermanland (61)

	Testmening (m)	Medel	SD	Testmening (f)	Medel	SD	Medel (typ)
LOK	Hon träffade n'Erik i söndags.	4,08	1,19	Han såg a'Maria på tågstationen.	3,80	1,44	
	N'Anders hyrde ut stugan över sommaren.	3,90	1,46	A'Lisa planterade blommor i trädgården.	3,75	1,50	
	Medel (typ)						3,88
NAT	De intervjuade n'Zlatan efter matchen.	3,67	1,49	De bjöd in a'Greta Thunberg till klimatmötet.	3,70	1,51	
	N'Ulf Kristersson höll tal i Almedalen.	3,46	1,60	A'Carola besökte många städer under turnén.	3,52	1,51	
							3,59
INT	Hon lyssnade mycket på n'Elvis i tonåren.	3,79	1,38	Han såg a'Hillary Clinton på tv.	3,48	1,61	
	N'Donald Trump förlorade presidentvalet i USA.	3,59	1,56	A'Madonna fick sitt genombrott på 80-talet.	3,49	1,59	
							3,59
	Medel (m/f)		3,75			3,62	

De ångermanländska respondenternas samlade medelpoäng för LOK-meningarna är 3,88 och för de båda distala meningstyperna är medelpoängen 3,59. De enskilda LOK-meningarna bedöms alla högre än NAT- och INT-meningarna, med undantag av meningen med *n'Elvis* (3,79) som fick något högre poäng än meningen med *a'Lisa* (3,75). Användningen av PPA kommenterades på följande vis:

Elvis är så när ett objekt mer än person, så *n'Elvis* blir tveksamt ens på mål. (Junsele)

men endast när det är en person som båda är personligt och privat bekant med (Rundvik)

N före namn är för mig nån man känner och mer eller mindre nära (Junsele)

För den ångermanländska gruppen är den samlade medelpoängen för m-meningarna 3,75, vilket är högre än f-meningarnas 3,62. Gruppens bedömningar har standardavvikelser mellan 1,19–1,61.

4.2.5. Jämtland

Resultaten från de 28 jämtländska PPA-användarnas bedömningar visas i tabell 4.17.

Tabell 4.17 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Jämtland (28)

	Testmening (m)	Medel	SD	Testmening (f)	Medel	SD	Medel (typ)
LOK	Hon träffade n'Erik i söndags.	4,04	1,32	Han såg a'Maria på tågstationen.	3,93	1,39	
	N'Anders hyrde ut stugan över sommaren.	3,86	1,48	A'Lisa planterade blommor i trädgården.	3,71	1,51	
							3,89
NAT	De intervjuade n'Zlatan efter matchen.	3,50	1,50	De bjöd in a'Greta Thunberg till klimatmötet.	3,64	1,57	
	N'Ulf Kristersson höll tal i Almedalen.	3,50	1,45	A'Carola besökte många städer under turnén.	3,43	1,50	
							3,52
INT	Hon lyssnade mycket på n'Elvis i tonåren.	3,71	1,49	Han såg a'Hillary Clinton på tv.	3,29	1,49	
	N'Donald Trump förlorade presidentvalet i USA.	3,21	1,52	A'Madonna fick sitt genombrott på 80-talet.	3,32	1,52	
							3,38
Medel (m/f)			3,64			3,55	

LOK-meningarna fick den samlade medelpoängen 3,89 och bedömdes således generellt högre än de distala meningstyperna av de jämtländska respondenterna. NAT-meningarna fick den samlade medelpoängen 3,52 vilket är högre än INT-meningarnas 3,38. En granskning av de enskilda meningarna visar dock att INT-meningen med *n'Elvis* (3,71) får lika högt medelvärde som LOK-meningen med *a'Lisa*. Gruppens standardavvikelse ligger mellan 1,32–1,57.

En respondent från Ås (Krokoms kommun) kommenterade att det "låter jättemärkligt" på meningen med *a'Greta Thunberg*, och ger förklaringen att "det kanske är för att man aldrig hör folk säga a eller n före namn i "officiella" sammanhang, eller i nyheter", och en respondent från Bleckåsen (Krokoms kommun) skrev att den prepropriella artikeln inte används mot kända personer. En respondent från Lien (Ragunda kommun) kommenterade "Inget efternamn där" på meningen med *a'Greta Thunberg*.

NAT-meningarna med efternamn har dock samma eller högre medelpoäng (3,50/3,64) än NAT-meningarna utan efternamn (3,50/3,43), men INT-meningarna med efternamn (3,21/3,29) bedömdes lägre än motsvarande meningar med bara förnamn (3,71/3,32).

En respondent från Lit (Östersunds kommun) som numera bor i Kalmar, kommenterade att hen inte känner igen den feminina artikelvarianten. Jämtlänningarnas samlade medelpoäng för m-meningarna är 3,64, vilket är högre än f-meningarnas 3,55.

4.2.6. Härjedalen

Resultatet från de åtta härjedalska PPA-användarnas bedömningar presenteras i tabell 4.18.

Tabell 4.18 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Härjedalen (8)

	Testmening (M)	Medel	SD	Testmening (F)	Medel	SD	Medel (typ)
LOK	Hon träffade n'Erik i söndags.	3,75	1,58	Han såg a'Maria på tågstationen.	4,00	1,20	
	N'Anders hyrde ut stugan över sommaren.	4,38	1,06	A'Lisa planterade blommor i trädgården.	3,38	1,41	
							3,88
NAT	De intervjuade n'Zlatan efter matchen.	3,38	1,77	De bjöd in a'Greta Thunberg till klimatmötet.	3,50	1,85	
	N'Ulf Kristersson höll tal i Almedalen.	3,38	1,77	A'Carola besökte många städer under turnén.	3,13	1,55	
							3,35
INT	Hon lyssnade mycket på n'Elvis i tonåren.	3,13	1,55	Han såg a'Hillary Clinton på tv.	3,50	1,85	
	N'Donald Trump förlorade presidentvalet i USA.	3,25	1,91	A'Madonna fick sitt genombrott på 80-talet.	3,13	1,81	
							3,25
Medel (m/f)			3,55			3,44	

De härjedalska respondenterna bedömde över lag LOK-meningarna högre än de distala meningstyperna, med en samlad medelpoäng på 3,88. NAT-meningarna bedömdes i sin tur högre än INT-meningarna, som fick de samlade medelpoängen 3,35 respektive 3,25. Variationen mellan de enskilda meningarna är dock stor. INT-meningen med *a'Hillary Clinton* fick lika höga poäng som NAT-meningen med *a'Greta Thunberg* (3,50), som i sin tur fick högre poäng än LOK-meningen med *a'Lisa* (3,38).

En respondent från Sveg kommenterade att den prepropriella artikeln ”syftar på en person [jag och min] omgivning känner”, att det inte ”känns [rätt] om man syftar på en offentlig person” och att det inte fungerar tillsammans med efternamn. Medelpoängen för de distala meningarna med efternamn är dock genomgående högre eller på samma nivå som för motsvarande meningar med bara förnamn.

Resultaten visar också en skillnad mellan m- och f-meningarna. För m-meningarna är den samlade medelpoängen 3,55 och för f-meningarna är motsvarande siffra 3,44. Standardavvikelseerna för gruppen är mellan 1,06–1,91.

4.2.7. Medelpad

En sammanställning av resultaten av de tre medelpadska användarnas bedömningar visas i tabell 4.19.

Tabell 4.19 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare från Medelpad (3)

Typ	Testmening (m)	Medel	SD	Testmening (f)	Medel	SD	Medel (typ)
LOK	Hon träffade n'Erik i söndags.	4,67	0,58	Han såg a'Maria på tågstationen.	4,67	0,58	4,17
	N'Anders hyrde ut stugan över sommaren.	4,00	1,00	A'Lisa planterade blommor i trädgården.	3,33	2,08	
NAT	De intervjuade n'Zlatan efter matchen.	3,67	1,53	De bjöd in a'Greta Thunberg till klimatmötet.	2,33	2,31	3,17
	N'Ulf Kristersson höll tal i Almedalen.	3,33	2,08	A'Carola besökte många städer under turnén.	3,33	2,08	
INT	Hon lyssnade mycket på n'Elvis i tonåren.	3,33	1,16	Han såg a'Hillary Clinton på tv.	3,33	2,08	3,33
	N'Donald Trump förlorade presidentvalet i USA.	3,33	2,08	A'Madonna fick sitt genombrott på 80-talet.	3,33	2,08	
Medel (m/f)			3,72			3,39	

Baserat på de medelpadska användarnas bedömningar fick LOK-meningarna den samlade medelpoängen 4,17, vilket är högre än för de distala meningstyperna. NAT-meningarna, med den samlade medelpoängen 3,17, bedömdes som något lägre än INT-meningarna, med den samlade medelpoängen 3,33. Av de distala meningarna bedömdes meningen med *n'Zlatan* högst (3,67) och meningen med *a'Greta Thunberg* lägst (2,33). Övriga NAT- och INT-meningar fick medelpoängen 3,33. De flesta av meningarna med ett medelvärde under 3,5 har en standardavvikelse över 2,0. En närmare granskning av svaren visar att NAT- och INT-meningarna genomgående bedöms med låga (1–2) poäng av en respondent från Torpshammar (Ånge kommun), och höga poäng (4–5) av de övriga respondenterna, förutom i ett fall (*a'Greta Thunberg*) där respondenten från Nolby (Sundsvalls kommun) ger en etta, men kommenterade ”korrekt dialekt men används inte i officiella sammanhang”. Liknande kommentarer görs för flera av NAT- och INT-meningarna men för dessa gavs höga poäng. En jämförelse av m- och f-meningarnas samlade medelpoäng visar att m-meningarna bedömdes högre (3,72) än f-meningarna (3,39). Gruppens standardavvikelser ligger mellan 0,58–2,31.

4.2.8. Åldersvariation

I tabell 4.20 redovisas resultaten av de 156 användarnas bedömningar i förhållande till respondenternas ålder i form av medelvärden och standardavvikelser. Resultaten är grupperade efter typ (LOK/NAT/INT) och för varje typ ges ett samlat medelvärde per åldersgrupp. Längst ned i tabellen ges även de samlade medelvärdena för m- och f-meningarna för varje åldersgrupp.

Tabell 4.20 Uppmätt acceptabilitet för PPA-användare efter åldersgrupp (156)

Grupp		≤18 år		19–34 år		35–49 år		50–64 år		65–79 år		≥ 80 år		
Antal		3		15		33		56		44		5		
	Testmening	m/f	Medel	SD	Medel	SD	Medel	SD	Medel	SD	Medel	SD	Medel	SD
LOK	<i>n'Erik</i>	M	4,33	1,16	4,13	1,36	4,18	1,07	3,95	1,35	3,93	1,35	4,00	1,00
	<i>n'Anders</i>	M	4,67	0,58	4,20	1,27	4,09	1,21	3,77	1,56	3,61	1,50	3,20	1,48
	<i>a'Maria</i>	F	4,33	1,16	3,60	1,55	3,97	1,24	3,62	1,52	3,70	1,42	3,80	1,30
	<i>a'Lisa</i>	F	4,00	1,73	3,07	1,91	3,82	1,31	3,54	1,57	3,50	1,55	3,20	1,48
	Medel (typ)			4,33		3,75		4,02		3,72		3,69		3,55
NAT	<i>n'Zlatan</i>	M	4,00	1,73	3,93	1,39	3,70	1,33	3,52	1,51	3,23	1,57	3,60	1,67
	<i>n'Ulf K.</i>	M	4,00	1,73	3,80	1,52	3,88	1,24	3,37	1,62	3,11	1,62	3,00	1,41
	<i>a'Greta T.</i>	F	4,00	1,73	3,20	1,61	3,91	1,36	3,41	1,64	3,45	1,53	3,60	1,67
	<i>a'Carola</i>	F	4,00	1,73	2,73	1,71	3,67	1,34	3,36	1,55	3,32	1,58	3,60	1,67
	Medel (typ)			4,00		3,42		3,79		3,42		3,28		3,45
INT	<i>n'Elvis</i>	M	4,67	0,58	3,87	1,19	3,79	1,29	3,55	1,50	3,75	1,37	3,60	1,14
	<i>n'Donald T.</i>	M	4,00	1,73	3,47	1,41	3,88	1,34	3,30	1,66	3,23	1,64	3,00	1,58
	<i>a'Hillary C.</i>	F	4,00	1,73	3,20	1,74	3,79	1,36	3,30	1,64	3,18	1,62	3,40	1,67
	<i>a'Madonna</i>	F	4,00	1,73	2,80	1,70	3,58	1,44	3,30	1,67	3,18	1,57	3,20	1,48
	Medel (typ)			4,17		3,34		3,76		3,36		3,34		3,3
	Medel (m)		4,28		3,9		3,92		3,58		3,48		3,4	
	Medel (f)		4,06		3,1		3,79		3,42		3,39		3,47	

De tre respondenterna i den yngsta gruppen gav LOK-meningarna den samlade poängen 4,33, vilket är högre än för de andra meningstyperna. NAT-meningarna fick den samlade poängen 4,00 vilket i sin tur är lägre än INT-meningarnas 4,17. Bland NAT- och INT-meningarna är det dock bara *n'Elvis*-meningen som får en medelpoäng över 4,00, nämligen 4,67. Den yngsta gruppen gav m-meningarna den samlade poängen 4,28 vilket är högre än f-meningarnas 4,06.

De 15 respondenterna mellan 19–34 år gav LOK-meningarna den samlade poängen 3,75 och NAT- och INT-meningarna 3,42 respektive 3,34 poäng. Medelpoängen för de enskilda meningarna varierar dock kraftigt, över en hel poäng, inom varje typ. Till exempel gavs INT-meningen med *n'Elvis* och NAT-meningarna med *n'Zlatan* och *n'Ulf Kristersson* alla högre poäng (mellan 3,80–3,93) än LOK-meningarna med kvinnliga referenter, och meningarna med *a'Carola* och *a'Madonna* gavs

förhållandevis låga poäng (2,73 respektive 2,80). Den näst yngsta gruppen gav m-meningarna den samlade medelpoängen 3,9 och f-meningarna den samlade medelpoängen 3,1.

Även de 33 respondenterna mellan 35–49 år gav LOK-meningarna högre poäng än de distala meningstyperna. Av denna grupp fick LOK-meningarna den samlade poängen 4,02 medan NAT-meningarna fick 3,79 och INT-meningarna det ytterligare något lägre 3,76. Samma grupp gav m-meningarna den samlade poängen 3,92 och f-meningarna 3,79. Liknande tendenser syns hos gruppen mellan 50–64 år. Dessa 56 respondenter gav medelpoängen 3,72 till LOK-meningarna, 3,42 till NAT-meningarna och 3,36 till INT-meningarna. Samma grupp gav m-meningarna medelpoängen 3,58 och f-meningarna medelpoängen 3,42.

De 44 respondenterna mellan 65–79 år bedömde LOK-meningarna högst och gav dem den samlade medelpoängen 3,69. NAT-meningarna fick medelpoängen 3,28 och bedömdes således något lägre än INT-meningarna, som fick medelpoängen 3,34. Respondenterna mellan 65–79 år gav medelpoängen 3,48 till m-meningarna och 3,39 till f-meningarna.

Den äldsta gruppen bedömde också LOK-meningarna högre än de distala meningstyperna. Gruppens fem respondenter gav LOK-meningarna medelpoängen 3,55, NAT-meningarna medelpoängen 3,45 och INT-meningarna medelpoängen 3,3. Gruppen 80 år eller äldre gav m-meningarna medelpoängen 3,4 och f-meningarna den något högre poängen 3,47.

Den högsta standardavvikelsen (1,91) finner vi i den näst yngsta gruppens bedömningar av meningen med *a'Lisa* och den lägsta (0,58) finner vi i den yngsta (och minsta) gruppens bedömningar av meningarna med *n'Anders* och *n'Elvis*. För övriga meningar och grupper ligger standardavvikelseerna mellan 1–1,73 poäng.

4.2.9. Översikt och sammanfattning

I tabell 4.21 redovisas en sammanställning av de samlade medelpoängen för LOK-, NAT- och INT-meningarna, samt m- och f-meningarna för varje region. I tabellen redovisas också differensen mellan den samlade medelpoängen för NAT- och LOK-meningarna (NAT/LOK), INT- och LOK-meningarna (INT/LOK), INT- och NAT-meningarna (INT/NAT), samt m- och f-meningarna (f/m), med den procentuella skillnaden i parentes. Det lägsta värdet inom varje kategori har markerats med fetstil.

Tabell 4.21 PPA-användarnas samlade medelpoäng efter uppväxtregion (156)

Antal	Grupp	LOK	NAT	INT	NAT/LOK	INT/LOK	INT/NAT	m	f	f/m
20	Lappland	3,59	3,41	3,33	-0,18 (3,6%)	-0,26 (5,2%)	-0,08 (1,6%)	3,49	3,39	-0,1 (2%)
6	Norrbotten	2,55	2,33	2,46	-0,22 (4,4%)	-0,09 (1,8%)	+0,13 (2,6%)	2,56	2,34	-0,22 (4,4%)
21	Västerbotten	3,83	3,56	3,61	-0,27 (5,4%)	-0,22 (4,4%)	+0,05 (1%)	3,75	3,59	-0,16 (3,2%)
61	Ångermanland	3,88	3,59	3,59	-0,29 (5,8%)	-0,29 (5,8%)	+/-0	3,75	3,62	-0,13 (2,6%)
28	Jämtland	3,89	3,52	3,38	-0,37 (7,4%)	-0,51 (10,2%)	-0,14 (2,8%)	3,64	3,55	-0,09 (1,8%)
8	Härjedalen	3,88	3,35	3,25	-0,53 (10,6%)	-0,63 (12,6%)	-0,1 (2%)	3,55	3,44	-0,11 (2,2%)
3	Medelpad	4,17	3,17	3,33	-1 (20%)	-0,84 (16,8%)	+0,16 (3,2%)	3,72	3,39	-0,33 (6,6%)

De redovisade resultaten visar att den samlade acceptabiliteten hos LOK-meningarna är högre än hos de distala meningstyperna i samtliga regioner. Störst skillnad mellan meningstyperna gjorde de medelpadska, härjedalska och jämtländska respondenterna, med differenser mellan strax över ett halvt till ett helt poäng mellan den högst och lägst bedömda meningstypen. Procentuellt motsvarar detta skillnader mellan 10–20 %. För övriga regioner ligger differensen mellan den högst och lägst bedömda meningstypen omkring 0,2–0,3 poäng, alltså ca 4–6 %.

I alla testgrupper förutom *Ångermanland* uppmättes en differens också mellan de distala meningstypernas sammanvägda acceptabilitet. I de tre grupperna *Lappland*, *Jämtland* och *Härjedalen* fick INT-meningarna lägst sammanvägd acceptabilitet och i de tre grupperna *Norrbotten*, *Västerbotten* och *Medelpad* fick NAT-meningarna lägst sammanvägd acceptabilitet. I alla grupper är skillnaden dock mindre än 0,25 (5 %) och i grupperna *Lappland* och *Västerbotten* är skillnaden mindre än 0,1 (2 %)

Resultaten visade också en viss skillnad i acceptabilitet mellan m- och f-meningarna för alla regioner, med genomgående något högre samlade medelpoäng för meningarna med manliga referenter och den maskulina artikeln. Den minsta skillnaden (0,09) syns i den jämtländska gruppen, och motsvarar 1,8 %. Den största skillnaden (0,33) syns i den medelpadska gruppen, och motsvarar 6,6 %. För övriga grupper är skillnaden minst 2 %, men mindre än 5 %, med differenser mellan 0,1 och 0,22.

Användarnas bedömningar analyserades också i förhållande till ålder. I tabell 4.22 ges en sammanställning av de samlade medelpoängen inklusive differenser för de olika åldersgrupperna.

Tabell 4.22 PPA-användarnas samlade medelpoäng efter åldersgrupp (156)

Antal	Grupp	LOK	NAT	INT	NAT/LOK	INT/LOK	INT/NAT	m	f	f/m
3	≤ 18 år	4,33	4,00	4,17	-0,33 (6,6%)	-0,16 (3,2%)	+0,17 (3,4%)	4,28	4,06	-0,22 (4,4%)
15	19–34 år	3,75	3,42	3,34	-0,33 (6,6%)	-0,41 (8,2%)	-0,08 (1,6%)	3,9	3,1	-0,8 (16%)
33	35–49 år	4,02	3,79	3,76	-0,23 (4,6%)	-0,26 (5,2%)	-0,03 (0,6%)	3,92	3,79	-0,13 (2,6%)
56	50–64 år	3,72	3,42	3,36	-0,3 (6%)	-0,36 (7,2%)	-0,06 (1,2%)	3,58	3,42	-0,16 (3,2%)
44	65–79 år	3,69	3,28	3,34	-0,41 (8,2%)	-0,35 (7%)	+0,06 (1,2%)	3,48	3,39	-0,09 (1,8%)
5	≥ 80 år	3,55	3,45	3,3	-0,1 (2%)	-0,25 (5%)	-0,15 (3%)	3,4	3,47	+0,07 (1,4%)

En högre acceptabilitet hos LOK-meningarna jämfört med de distala meningstyperna uppmättes hos samtliga åldersgrupper. Störst skillnad gjorde grupperna mellan 19–34 år och 65–79 år med differenser strax över 0,4 poäng (drygt 8 %) mellan LOK-meningarna och gruppens lägst bedömda meningstyp. För den yngsta gruppen och för gruppen mellan 35–49 år är skillnaden mellan LOK-meningarna och den lägst bedömda meningstypen mellan 0,33–0,36 poäng (6,6–7,2 %). Minst skillnad syns hos den äldsta gruppen och hos gruppen mellan 35–49 år med differenser mellan 0,25–0,26 (5–5,2 %).

I alla åldersgrupper uppmättes även en differens mellan NAT- och INT-meningarna. För grupperna mellan 19–64 år och för gruppen i åttioårsåldern och över bedömdes INT-meningarna lägre än NAT-meningarna, medan den yngsta gruppen och gruppen mellan 65–79 år sammantaget bedömde INT-meningarna något högre. I samtliga grupper är skillnaden mindre än 2,5 (5 %), och för grupperna mellan 19–79 år är skillnaden mindre än 0,1 (2 %).

Meningarna med kvinnliga referenter och den feminina artikelvarianten bedömdes lägre i samtliga åldersgrupper förutom den äldsta, där f-meningarna fick något högre medelpoäng än m-meningarna. Skillnaden är dock bara 0,07 poäng (1,4 %) och underlaget är dessutom mycket litet. Störst skillnad mellan m- och f-meningarnas acceptabilitet finner vi i den näst yngsta gruppen där differensen uppgår till 0,8 poäng (16 %). Näst störst skillnad görs av den yngsta gruppen, med en differens på 0,22 poäng (4,4 %). För grupperna mellan 35–64 år är skillnaden ännu mindre, mellan 0,13–0,16 poäng (2,6–3,2 %) och för gruppen mellan 65–79 år är differensen endast 0,09 (1,8 %).

För alla grupper utom de allra minsta, det vill säga gruppen från Medelpad och gruppen i eller under 18-årsåldern låg bedömningarnas standardavvikelse över en och under två poäng. För en skala på fem poäng är det relativt högt och indikerar stor variation i acceptabilitet även inom uppväxtregionerna och inom åldersgrupperna. För att synliggöra denna variation undersöktes också svarsdistributionen för den mening som fick lägst medelpoäng vid sammanvägningen av alla 156 användares bedömningar, nämligen meningen med *a'Madonna*.

I tabell 4.23 redovisas svarsdistributionen för uppväxtregionerna inom det norrländska dialektområdet. Svaren från de nio PPA-användarna som växte upp utanför dialektområdet ingår alltså inte.

Tabell 4.23 PPA-användarnas svarsdistribution för *a'Madonna* efter uppväxtregion (156)

		1 (Dålig)	2	3	4	5 (Bra)
Lappland	Antal	5	1	4	7	3
	%	25,0	5,0	20,0	35,0	15,0
Norrbottn	Antal	3	1	1	0	1
	%	50,0	16,7	16,7	0,0	16,7
Västerbotten	Antal	5	3	1	2	10
	%	23,8	14,3	4,8	9,5	47,6
Ångermanland	Antal	13	4	9	10	25
	%	21,3	6,6	14,8	16,4	41,0
Jämtland	Antal	5	4	5	5	9
	%	17,9	14,3	17,9	17,9	32,1
Härjedalen	Antal	2	2	0	1	3
	%	25,0	25,0	0,0	12,5	37,5
Medelpad	Antal	1	0	0	1	1
	%	33,3	0,0	0,0	33,3	33,3

Tabell 4.23 visar att höga, mellanhöga och låga poäng gavs av respondenter från alla regioner. Inom de grupper där den uppmätta skillnaden i acceptabilitet mellan meningstyperna var som störst, det vill säga i grupperna från Jämtland, Härjedalen och Medelpad, gav ungefär en tredjedel av respondenterna från varje region meningen med *a'Madonna* högsta möjliga betyg. Det gjorde också mer än två femtedelar av respondenterna från Ångermanland och Västerbotten och ungefär en sjättedel av respondenterna från Lappland och Norrbotten. I tabell 4.24 ges svarsdistributionen i förhållande till ålder.

Tabell 4.24 PPA-användarnas svarsdistribution för *a'Madonna* efter åldersgrupp (156)

		1 (Dålig)	2	3	4	5 (Bra)
18 år eller yngre	Antal	0	1	0	0	2
	%	0,0	33,3	0,0	0,0	66,7
19–34 år	Antal	6	0	4	1	4
	%	40,0	0,0	26,7	6,7	26,7
35–49 år	Antal	3	8	1	9	12
	%	9,1	24,2	3,0	27,3	36,4
50–64 år	Antal	15	5	5	10	21
	%	26,8	8,9	8,9	17,9	37,5
65–79 år	Antal	11	4	8	8	13
	%	25,0	9,1	18,2	18,2	29,5
80 år eller äldre	Antal	1	0	2	1	1
	%	20,0	0,0	40,0	20,0	20,0

I tabell 4.24 framgår att de olika poängen också är utspridda inom och över åldersgrupperna och att det i samtliga åldersgrupper finns respondenter som gav meningen med *a'Madonna* högsta betyg. I den äldsta gruppen är det bara en som ger meningen en femma, men denna enda respondent utgör en femtedel av

gruppen. I den yngsta gruppen gav två respondenter, som tillsammans utgör 66,7 procent av gruppen, samma betyg. För de övriga grupperna är andelen mellan 26,7 procent och 37,5 procent.

4.3. Intervjuer

I följande avsnitt återges och kommenteras innehållet av de genomförda informantintervjuerna ort för ort. Först presenteras svaren från Överkalix i 4.3.1, följt av Vindeln i 4.3.2, Nordmaling i 4.3.3, och till sist Ragunda i 4.3.4.

4.3.1. Överkalix (Norrbotten)

Två intervjuer genomfördes med deltagare från Överkalix kommun. Den ena deltagaren, Ö1, var 70 år vid intervjutillfället och växte upp i Nybyn, 5 kilometer norr om Överkalix. Den andra deltagaren, Ö2, var 61 år vid intervjun och växte upp i Vännäsberget, 7 kilometer norr om Överkalix. Under intervjuerna beskriver båda deltagare en situation där deras vårdnadshavare talade svenska med dem som barn, men att de äldre generationerna använde överkalixmålet sinsemellan och att deltagarna på så sätt lärde sig att förstå målet även om de inte talade det själva som barn. Deltagarna har sedan i vuxen ålder börjat intressera sig för och tala dialekten mer aktivt.

Prepropriella artiklar används enligt båda deltagare i överkalixmålet, som mest talas av den äldre befolkningen. Ö2 använder inte artiklarna när hen talar regional dialekt medan Ö1 berättar att det, halvt skämtsamt, även kan användas när hen talar svenska.

Förutom förnamn menar överkalixborna att prepropriell artikel också kan användas med fullständiga namn. Ö1 säger dock att man hellre använder efternamnet eller gårdsnamnet först: *n'Marklunds Ent*, *n'Grennes Jotta*. Användning av prepropriell artikel med ett ensamt efternamn menar båda överkalixbor förutsätter att det av situationen framgår vem som åsyftas. Enligt Ö1 görs ingen skillnad mellan namn på kvinnor och män, medan Ö2 upplever att det var enklare att använda prepropriell artikel tillsammans med mansnamn. Ingen av överkalixborna känner igen bruket av prepropriell artikel med släktskapsord, men producerar i stället de suffigerade varianterna *morsfär'n*, *farsfär'n*, *mårsa*, *fårsa*, *mostra*, *brorn* och *mora*.

Vid frågan om artikeln är obligatorisk vid förnamn svarar Ö1 ja. Vid utebliven artikel ”pratar man inte riktigt dialekt, utan då, lite glider man över på det svenska sättet att prata” enligt Ö1, som inte heller

upplever att man gör undantag i olika situationer, under förutsättning att det talas överkalixmål. Vid frågan om huruvida personlig kännedom har någon betydelse för användningen svarar Ö1 följande:

Man måste ju veta vem personen är, alltså att den personen heter så. [...] Att jag känner till namnet och kanske att den jag pratar med känner till namnet. Annars är det meningslöst att prata om Nisse, å ingen vet vem Nisse är. [...] Det kan vara en avlägsen bekant, det kan vara en offentlig person, men känd.

Ö2 svarar dock att artikeln inte är obligatorisk och att det inte låter konstigt eller fel att utelämna den. Efter uppföljande fråga om vad som i så fall styr användningen svarar Ö2:

Ja tror att.. ju mindre känd personen är, desto mindre är det troligt att jag använder nån artikel framför. På nåt sätt. Kan det va så? [...] alltså om det var en officiell person som ja int känner så tror jag att jag skulle säga för- och efternamn utan nån artikel framför. Kanske, jag är inte riktigt säker.

Något senare utvecklar Ö2 sitt svar på följande sätt:

Ja, rent spontant så var det ju som att det var lättare å [...] använda artikeln före nån som ja känner eller har kännedom om, å ju längre bort från en personlig kunskap om den här människan, desto lättare var det att bara använda för och efternamn. [...] Det är bara som det känns. Men som sagt var, här var ju inga rätt eller fel utan det handlar mer om min känsla. Den är så att ju närmare, alltså familj, bybor – då blir det artikel framför. [...] Det känns som om det blir nåt lite underförstått att också den man talar med om någon annan [...] också vet vem-känner den här personen, då blir det artikeln framför.

Båda deltagare uppger att de skulle kunna använda artikeln tillsammans med ett namn på en person som de inte känner personligen men som de känner till och som kommer från det lokala samhället. Ett namn på en helt okänd, inflyttad person i trakten skulle dock inte förse med prepropriell artikel enligt Ö2, men i andra fall menar Ö2 att ”kändisskapet [nog] uppväger brist på personlig kännedom”.

När det gäller namn på referenter från övriga delar av Sverige svarar Ö1 att ”det ska vara nån från språkområdet, från orten” och att hen inte känner igen användningen av artikeln med namn på ”rikskändisar, som inte har koppling till orten”, men att det skulle kunna gå, och särskilt vid skämt. Detsamma gäller enligt Ö1 för utländska, världskända referenter. Att förse namnet Elvis med prepropriell artikel menar Ö1 kan göras skämtsamt ”som att man ger honom någon sorts koppling” till orten. Ö1 säger också att hen skulle kunna säga *n’Trump* men att det då sker med ”lite särskild betoning för att visa ungefär, det är ju en speciell person”. Senare i intervjun säger Ö1 också att förledet beroende på uttal och användning även kan vara negativt förstärkande och ger då *n’Putin* som exempel. Enligt Ö2 går det bra att använda artikeln ”oavsett om det är en lokal kändis, personlig kändis, eller riks-kändis”, men när det gäller utländska kändisar är Ö2 mer osäker och säger att det kan gå men att ”det känns som lite mindre troligt att [hen] skulle säga det”.

Vid frågan om prepropriell artikel kan användas med namn på historiska personer svarar Ö2 att både *n'Gustav Vasa* och namn på mer avlägsna referenter som *n'Platon* går bra, medan det enligt Ö1 i så fall ska vara i en kontext där personen har koppling till orten.

Användning av prepropriell artikel med namn på fiktiva gestalter godkänns av Ö2, som ger *n'Luke* och *a'Pippi* som exempel, medan Ö1 säger sig aldrig ha hört eller använt det själv och att "det [inte] är fel men det görs inte". Vad gäller bibliska gestalter menar Ö1 att *n'Jesus* inte går och motiverade det med att det kanske skulle uppfattas som ringaktande eller "fel gentemot dom som har mer religiösa drag och intressen". Om andra bibliska figurer berättar Ö1:

Möjligtvis skulle man nog kunna säga om man vet att personen är något så när insatt i religion och liknande, kunna säga "n'Job, he härne int så bra" - Job, som hade alla möjliga plågor över sig, han hade det inte så bra. Det skulle man kunna göra. Jag tror nog att min föräldrageneration använde det lite grann om bibliska figurer. Det var ju ganska stark religiös rörelse, frikyrkor bland annat, de, en del av bibelns figurer var nog närvarande i det dagliga pratet på ett annat sätt än ... så ibland brukade det ju sägas men inte så vanligt, men nog har det hänt. N'Job eller nån annan, n'Noa som byggde sin baat, n'Noa som byggde en ark, en båt.

Ö2 gör däremot ingen skillnad på olika bibliska gestalter utan accepterar både *n'Jesus* och gav exempel som *en Moses* och *en Paulus*.

Vilka faktorer som styr användningen av prepropriell artikel verkar variera mellan de överkalixfödda deltagarna. Utifrån Ö1s svar förutsätter artikelanvändningen inte personlig kännedom och det görs ingen distinktion mellan personer i offentligheten och det privata. Däremot verkar artiklarna användas för att signalera tillhörighet till det lokala samhället, främst med personer från orten eller dialektområdet men även med personer som kommer utifrån i sammanhang där de har eller på ett komiskt sätt ges en koppling till orten. Att gränsen för vilka namn som kan ta artikeln kan flyttas för komisk effekt eller för att signalera tillhörighet, och att artikelbruket vid namn på en referent som Jesus skulle kunna uppfattas som respektlöst är fler indikatorer på att den i Ö1s fall har en pragmatisk laddning.

För Ö2 verkar den personliga kännedomen spela en viss roll eftersom det beskrivs som lättare att använda artiklarna vid namnet på en person som hen känner, och lättare att utelämna artiklarna för andra. Enligt Ö2s svar kan dock en persons kändisskap uppväga brist på personlig kännedom och alla referenttyper godkänns med artikeln förutom samtida utländska kändisar, där Ö2 upplever det som mindre troligt att det skulle användas, men säger att det kan gå. Ö2 ger bybor som exempel på personer vars namn får prepropriell artikel, vilket tyder på att det också finns en koppling mellan artikelbruket och lokal tillhörighet. Eftersom till exempel *n'Platon* och *en Paulus* godkänns verkar det dock inte som att användningsmöjligheterna styrs av vare sig personlig kännedom, anknytning eller lokal/nationell

tillhörighet. En möjlighet är att det är en fråga om frekvens och vad som är pragmatiskt kontra grammatiskt gångbart – det kanske inte är fel att använda de prepropriella artiklarna vid namn på vissa mer avlägsna referenter, men det görs kanske mer sällan, med en pragmatisk effekt eller i särskilda kontexter.

4.3.2. Vindelns (Västerbotten)

Två intervjuer genomfördes med deltagare från Vindelns kommun. Den ena deltagaren, V1, var 51 år vid intervjutillfället och växte upp i Tvärålund, ca 1,6 mil söder om Vindelns. Den andra deltagaren, V2, var 72 år vid intervjun och växte upp på Buberget, en dryg mil nordost om Vindelns, men har sedan tonåren bott i Umeå och även utanför Västerbotten. Prepropriell artikel är enligt båda deltagare inte så vanligt förekommande i dag, men används i den lokala dialekten (vindelmål eller degerforsmål) och då främst av äldre.

Att använda prepropriell artikel tillsammans med ett fullständigt namn menar V2 är lika vanligt som att använda den med bara förnamn, medan V1 generellt sett enbart använder förnamn och resonerar att bruket av efternamn över huvud taget är ett nyare påfund som inte hör till den traditionella bondskan. Att använda prepropriell artikel med enbart efternamn går dock enligt V1 bra och även V2 har hört det användas, men menar att det är mindre vanligt och också kan ha en negativ färgning. Prepropriell artikel tillsammans med kvinnors efternamn känns inte igen av någon av deltagarna. För de flesta släktskapsord används enligt deltagarna suffix (*morfarn, farmora, söstra, etc.*) hellre än prepropriell artikel, men V1 känner också igen *a'mormor* och V2 *a'mor*.

Enligt båda deltagare är prepropriell artikel obligatorisk med förnamn i ett samtal som sker på dialekt. Deltagarna berättar:

Om vi sitt å prata om kungafamiljen så är det ju a'Silvia. Så he ju inget... hon e ju inge mer värdig än va du är på nå vis så att man använn sig av finare uttryck för att det är finare människa utan he e ju över lag överallt (V1)

Om man pratar med nån som har det här som modersmål då låter det ju konstigt att utesluta det. Om jag pratar med nån som är mera modern svensktalande så är det ju inte alls konstigt. (V2)

Användningen av prepropriell artikel förutsätter inte personlig kännedom för någon av deltagarna. Om talaren inte känner referenten personligen använder V2 i stället fullständigt namn med prepropriell artikel. Båda deltagare svarar att de skulle kunna använda prepropriell artikel vid namn på lokala referenter, men att dessa presenteras i en kontext om referenten är obekant för talaren eller lyssnaren: ”Jaha, du mena n'Jan, han bor ju på Storberge, ja.”, ”Han som är gift ve a'Karin, n'Johan Larsson”.

Båda deltagare accepterar också bruket av prepropriell artikel med kända personer från andra delar av Sverige. När det kommer till namn på utländska kändisar accepteras artikeln av V1, medan V2 är mer tveksam. Vissa namn, som *Joe Biden* och *Hillary Clinton*, tror V2 inte att man skulle förse med prepropriell artikel, medan *Elvis* eventuellt skulle kunna ta artikel ”eftersom det [ju] också ligger längre bak i tiden” och att V2 tror att ”det är svårt att hitta någon nu levande som använder dialekten aktivt [...] som skulle sätta det här framför till exempel Joe Biden eller nåt”. Efter följdfrågan om V2 skulle göra det själv svarar V2 nej och motiverar på följande sätt:

Det är ju ett, ett regionalt språk som är... Det handlar väldigt mycket om vardagliga saker, det är inte, alltså lite mera mikroperspektiv på saker att, eh det här med storpolitik och dagshändelser utanför det egna området det är, någonting man pratar om naturligtvis men det är i andra termer på nåt vis [...]. Det är klart att.. när Trump, när Donald Trump var president, då vare ju på ett annat sätt, därför att det var ju dagligen en anledning att prata om honom just, men annars, och just nu med kriget är det ju då Putin man pratar om på samma sätt, det tror jag, å där tror jag till och med att man skulle säga n’Putin

V2 säger också att det framför allt måste vara någon som är känd av alla, utan undantag. V2 återkommer också till den negativt laddade användningen av prepropriell artikel med efternamn:

Om man säger n’Putin betyder [det] att man är negativt inställd till den här personen. Likadant om man vill visa avstånd så kan man säga n’ och bara efternamnet, och det måste också vara någon som alla känner till. N’Sträng som, när jag växte upp var ju Gunnar Sträng finansminister, då sa man n’Sträng. Å det var för att visa ”Jag säger inte hela namnet jag säger bara efternamnet, med n’ framför, för att visa avstånd”.

Båda deltagare accepterar bruket av prepropriell artikel med namn på historiska figurer, och ger exempel som *n’Gustav Vasa*, *n’Martin Luther* och *a’Selma Lagerlöf*. V2 säger dock att det behöver vara någon man känner till väldigt väl och att exempelvis *Caesar* ”är för långt bort” och att artikeln inte heller skulle användas vid *Hitler*, kanske för att visa avstånd.

Enligt V1 går det bra att använda artikeln vid namn på fiktiva gestalter, men ger också senare några undantag som inte kan ta artikeln, till exempel *Kalle Anka* och *Musse Pigg*, vilket förklaras med att ”det [ju bara] finns [...] en Kalle Anka” och att V1 inte tror att det används vid namn på ”klartydliga personer eller när personligheten är så pass bred eller så pass stor”. Enligt V2 skulle prepropriell artikel användas åtminstone vid vissa namn på fiktiva gestalter, och ger äldre seriefigurer som *en Åsa-Nisse* och *en Sluggo* som exempel, men menar också att detta nog inte förekommer bland de yngre.

Vid frågan om prepropriell artikel kan användas vid namn på bibliska gestalter svarar båda att det inte går med Jesus:

Man säg ju int ”n’Jesus som satt på körse dåna”, utan ”he va ju Jesus som satt på körse”. Alltså, lite tydligt, Jesus vet ju alla vem det är.” (V1)

Nä, han hade det inte. [...] Ja [...] det var ju som huvudpersonen. Det behövdes ingen, det behövdes inte. (V2)

V2 berättar att prepropriell artikel dock användes om andra bibliska gestalter som *n'Benjamin* och *n'Jakob* i söndagsskolan och berättar om sin söndagsskollärare som ”använde den om alla som ingick i berättelsen och sen när hon kom till Jesus så fanns den inte utan då var det bara direkt”.

Utifrån deltagarnas svar verkar båda ha en förhållandevis extensiv användning av artikeln som inte styrs av personlig anknytning eller lokal tillhörighet, och i V1s fall är den nästintill obegränsad med enstaka undantag. De enda namn som inte godkänns är på några seriefigurer, till exempel *Kalle Anka*, samt *Jesus*, som inte heller godkänns av V2. Till detta ges i båda deltagares fall motiveringar som anspelar på att dessa referenter är så pass välkända eller unika, att deras namn därför inte *behöver* artikel, vilket kan tyda på att artiklarna signalerar just definitivitet, och att den ”extra” definitiviteten som artikeln tillför är överflödigt vid dessa namn.

V2 gjorde fler undantag och godkände vissa men inte andra namn inom de mer distala kategorierna. Eftersom några namn ändå godkändes verkar det inte som att det tidsmässiga, kulturella eller geografiska avståndet i sig är avgörande för bruket, och V2 poängterade flera gånger att det framför allt måste vara någon som man förutsätter att alla i samtalet känner till. För V2 verkar det finnas en preferens för artikelbruket med svenska referenter och referenter som ligger längre bak i tiden, medan bruket med dagsaktuella utländska referenter är mer tveksamt, med motiveringen att det skulle vara svårt att hitta någon nu levande person som aktivt använde artiklarna med namn på till exempel *Joe Biden*. Här gavs *n'Putin* som undantag, men då i den pejorativa användningen som V2 beskriver med efternamn.

Det skulle kunna vara så att V2, som till skillnad från V1, inte har bott i Vindeln sedan ungdomen, har en dialektanvändning som är mer styrd av hur dialekten talades av de äldre generationerna och att V2 därför inte känner igen användningen med en del samtida referenter. Att vissa namn känns mindre naturliga med artikeln skulle också kunna bero på att V2 använder dialekten främst i kontexter där samtalen kretsar kring det lokala och vardagliga, och att vissa referenter inte omnämns alls och därför är svåra att föreställa sig med artikel. Att någon är känd av samtalsdeltagarna borde vara en förutsättning för att använda namnet över huvud taget, och det är därför osäkert om de begränsningar som V2 lyfter påverkar artikelbruket på så vis att vissa namn uppträder utan artikel, eller om referenterna helt enkelt inte omnämns på det sättet.

4.3.3. Nordmaling (Ångermanland)

Tre intervjuer genomfördes med deltagare från Nordmalings kommun. N1 var 82 år gammal vid intervjutillfället och växte upp i Nordmaling, N2 37 år gammal och uppvuxen i Lögdeå, och N3 65 år gammal och uppvuxen i Bredvik samt Nordmaling. Enligt N3 är bruket av prepropriell artikel mycket vanligt hos den stadigvarande befolkningen och enligt N2 är alla åtminstone bekanta med artiklarna, även om de inte använder dem själva. Samtliga deltagare menar att användningen av prepropriell artikel är mindre omfattande hos de yngre generationerna, men N3 säger också att det håller på att öka. N1, som växte upp på centralorten, säger också att det är vanligare i byarna runtomkring än inne i Nordmaling.

Alla deltagare accepterar användningen av artikeln med fullständiga namn, men bara N2 godkänner att artikeln används med ett ensamt efternamn, och gör heller ingen skillnad mellan namn på män eller kvinnor. N1 känner inte igen användningen av prepropriell artikel med släktskapsord och de övriga deltagarna tar i stället upp de suffigerade varianterna *mormora*, *morfarn*, *fastra*, *mostra* och *farbrorn*. *A'mor* känns dock igen av N3, som också säger att man ”kan [...] säga att man har träffat *n'kusin* eller *n'tremänning*” och att släktingens kön då inte spelar någon roll. Utifrån sammanhanget är det omöjligt att säga om detta är en propriell användning av släktskapsorden, men genusinkongruensen och substantivens normala användning väger emot detta.

Vid frågan om prepropriell artikel är obligatorisk med förnamn svarar N3 ja, och att ”det låter väldigt underligt” om artikeln uteblir, och att ”då hör man ju att dom kan ju ingen dialekt”. Enligt N1 är artikeln obligatorisk om talaren vet vem referenten är. Artikeln upplevs däremot aldrig som obligatorisk för N2, som menar att det inte låter konstigt att artikeln uteblir eller att blanda mellan artikelförsedda och artikellösa namn. N2 säger dock att detta kanske beror på att artikelbruket generellt ”är så borttvättat”. Vad som styr när artikeln används och inte verkar dock vara svårt att sätta fingret på. N3 säger senare under samtalet att ”det är som att sätta *the* framför” men också att ”om jag säger att jag ska fara hem till en Erik efter maten eller om jag säger att jag ska hem till Erik efter maten, det är ju samma sak”.

Personlig kännedom spelar ingen roll för artikelanvändningen enligt N3, som också säger att ”det gäller alla” och ger exemplet att om ”[kungen] skulle [...] komma hit så säg vi ’n’Karl Gustav kom hit”. N1 säger att det används ”om nån som man liksom vet vem det är” men att ”det [nog] används mer på nån som du känner”. Vid en följdfråga om hur väl man i så fall behöver känna personen svarar N1 igen att huvudsaken är att man vet vem det är. Enligt N2 ”[känns] det naturligare med en person man känner”

och ”nån som [...] kanske skulle kunna tänkas använda det dialektala uttrycket” men att det också går bra med exempelvis *n'Elvis Presley*.

Om lyssnaren inte känner referenten svarar N1 att artikeln ändå används men att man då talar om vem det är och presenterar namnet i en kontext. På samma fråga svarar N2:

Dom behöver ju veta sammanhanget, varför pratar jag om en Erik. [...] Nån sorts bekanthet bör väl finnas där, varför skulle jag annars prata om Erik överhuvudtaget å andra sidan.

– Så samma princip som för att använda ett förnamn? (Intervjuledare)

Ja precis [...] kan jag omnämna personen med förnamn så kan jag sätta dit mitt ”n” också.

Alla deltagare godkänner att artikeln används med en lokal person som de känner till men inte känner personligen. Enligt N1 används artikeln dock inte vid namn på helt främmande personer:

Om he nå helt okänd person då förklarar man nog med namnet, riktigt, utan att, man använder nog inte n'Erik Andersson, utan då säger man, då kanske man vet vad han gör eller nånting, alltså vad han har för jobb eller om han är släkt med nån så man kan liksom härleda så du kanske får nåt hum om vem det är

Samtliga deltagare godkänner också att prepropriell artikel används vid namn på svenska och utländska kändisar, men N3 menar också att det beror på förnamnet. Till exempel föredrar N3 *n'Donald* (Trump) framför *n'Joe* (Biden) eftersom Donald enligt N3 redan är ett svenskt namn och då automatiskt får artikeln. Angående utländska namn säger N3 också att ”det blir lite ovant i början men om man då lär känna dom och upprepar namnet då [...] kommer ju det där”.

Namn på historiska gestalter går också bra att förse med prepropriell artikel enligt deltagarna. N2 och N3 gör ingen skillnad mellan exempelvis *en Carl von Linné* och mer avlägsna *n'Aristoteles* eller *a'Marie Antoinette*, medan N1 inte skulle kunna säga exempelvis *n'Brutus*, vilket hen tror beror på ”att det där sitter kvar sen man gick i skolan” och att ”när du läste om dom här så då, [...] blev [det] mer högtidligt, så att säga”.

N1 är först negativ inför att förse namn på fiktiva gestalter med prepropriell artikel, och menar att referenten nog måste ha funnits på riktigt, men godkänner exempelvis *n'Emil* (i Lönneberga), och fortsätter:

jo men han [Emil] har vi ju sett på tv, så att eh, jo visst. Om du har... pratar om Emil i lönneberga så att du är inne på så att den man pratar med förstår vem man pratar om då är.. då blir det ju n'Emil. Han satt å snickra i snickerboa å sånt där. Då säg man ju inte n'Emil i Lönneberga sitter i snickerboa utan då är det bara n'Emil, om man har kommit ner till så man vet vem det är

– jaa men du sa ju nej först, när kan man inte använda det då, om fiktiva personer? (Intervjuledare)

ja men, alltså om, om du, pratar om nån, om nånting som är hittepå så att säga .. n'Emil han är ju egentligen, han är ju hittepå men samtidigt så e han , han e verklig för , genom att han har, han har funnits på film så att säga. Å drängen där va han nu hette [...] ja, n'Alfred ja. Åsså a'Ida dom hissa upp i flaggstången o sånt där. Så det använder man. Eller jag skulle använda det

– men det krävs då att man e... ganska bekant med den fiktiva gestalten? (Intervjuledare)

ja, åtminstone så du vet vad det handlar om. Annars är det, näe, man måste veta vad det är frågan om, och vem det är frågan om

Bruket av prepropriell artikel vid namn på fiktiva gestalter godkänns också av N2, som ger exemplet *n'Bamse*, och N3. Enligt N3 fungerar det dock inte att använda artikeln vid namnfraserna *Kalle Anka* eller *Musse Pigg*, men däremot går *n'Kalle*, *a'Mimmi* och *n'Musse* bra, även vid syftning till samma referent.

Namn på sekundära bibliska figurer kan förses med prepropriell artikel enligt samtliga deltagare, men enbart N2 godkänner PPA med Jesus. N1 och N3 resonerar:

Man är väl för indoktrinerad. [...] Ja, n'Jesus, det är... njaae. Det finns lite motstånd där. [...] Dessutom så är jag konfirmerad enligt den gamla modellen så då, aa, då var det ju mer noga. (N1)

Kanske har följe med att det har varit kanske tabu att sätta det där före å så har det aldrig förts vidare. (N3)

För alla deltagare från Nordmaling beskrivs extensiva användningsmöjligheter för den prepropriella artikeln. För N3 verkar artikelanvändningen vara i princip obegränsad och inga distinktioner verkar göras utifrån vare sig personlig kännedom eller avstånd, eftersom hen säger att artiklarna används för alla och också godkänner bruket vid namn på referenter från alla kategorier. Några av undantagen som görs verkar i stället vara fonologiskt styrda på så sätt att artikeln hellre används vid svenska eller svensk klingande namn, oavsett var referenten befinner sig eller kommer ifrån.

Att *Kalle* och *Musse*, men däremot inte *Kalle Anka* och *Musse Pigg*, enligt N3 kan ta prepropriell artikel skulle kunna bero på att de senare är mer specifika beskrivningar som gör att artikeln inte "behövs" i likhet med beskrivningarna som gavs av deltagarna i Vindeln. Andra möjligheter är att skillnaden är lexikal och att tillnamnen eller epiteterna *Anka* och *Pigg* inte kan ta artikel som (andra) efternamn eller att de fullständiga namnen av någon anledning har lärts in som mer fixerade fraser än andra namn. Även *Jesus* utgör ett undantag för vilka namn som kan ta prepropriell artikel, vilket N3 förklarar med ett eventuellt historiskt tabu. Om detta beror på att artikeln har signalerat närhet eller om själva användandet av dialekt har ansetts som opassande är dock osäkert.

Utifrån N1s och N2s svar skulle det kunna finnas en koppling mellan bruket av prepropriell artikel och personlig kännedom, eftersom de säger saker i stil med att det känns naturligare eller är vanligare att använda artiklarna vid namn på någon som man känner, men deltagarna godkänner ändå att artiklarna används även vid namn på personer som de inte känner så länge de är kända och man vet vilka de är. Fastän N2 säger att det känns naturligare att använda artiklarna på namn på personer som kanske kan tänkas använda det dialektala uttrycket själv godkänner båda deltagare också artikelbruket vid i princip alla namn, vilket tyder på att graden av avstånd inte styr artikelbruket heller. För N2 uppges det dock inte låta konstigt eller fel att utelämna artiklarna eller att blanda namn med och utan artiklar, vilket tyder på att artiklarna inte heller är obligatoriska, men vad exakt som styr när de används och inte är svårt att säga. De enda undantagen görs av N1 som inte godkände *Brutus* och *Jesus* med motiveringar som pekar på att dessa namn har lärts in under standardspråkligt inflytande genom skolan och kyrkan.

4.3.4. Ragunda (Jämtland)

Tre intervjuer genomfördes med personer uppvuxna i Ragunda kommun. Den första deltagaren, R1, var 63 år vid intervjun och växte upp i centralorten Hammarstrand. R2 var 70 år vid intervjutillfället och växte upp i Pålgård och R3 var 78 år vid intervjun och växte upp i Dövikén men har sedan läroverksstudierna bott i bland annat Östersund och Umeå och bor numera i Sveg.

R1 är den enda deltagaren som själv inte använder prepropriell artikel, och enligt R1 är bruket inte alls vanligt förekommande i centrala Hammarstrand utan något som man använder i byarna runtomkring. R2 använder själv prepropriell artikel i dagligt tal och menar att det används åtminstone av hans egen generation och kanske även ett tjugotal år ner i åldrarna hos de som har varit mer eller mindre stadigvarande på orten. Prepropriell artikel används också av R3 när hen pratar med andra som talar ragundamål. R3 tror inte att bruket av prepropriell artikel är vanligt alls, och menar att det var ovanligt att det talades dialekt redan på 50-talet när hen gick i realskola.

Enligt alla deltagare från Ragunda kommun kan prepropriell artikel användas med förnamn så väl som fullständiga namn. Prepropriell artikel med ett ensamt efternamn godkänns dock bara av R3, som däremot inte känner igen att man över huvud taget refererar till kvinnor med enbart efternamn.

Alla deltagare känner igen att prepropriell artikel används vid åtminstone något eller några släktskapsord. R1 känner inte igen *a'mor* eller *n'far* men däremot *n'farfar*, *a'mormor*, *a'moster* och *n'morbror*. R2 känner igen de feminina *a'mamma*, *a'momma* och *a'famma* men däremot inte de maskulina motsvarigheterna, och för R3 är det bara *a'moster* som känns igen.

Vid frågan om den prepropriella artikelns obligatoriska status vid namn har deltagarna olika svar. R1 svarar att artikeln inte är obligatorisk, ”speciellt utifrån att man [företrädesvis] använder den i samband att man pratar om bekanta eller släktingar, vänner” och inte annars. Inte heller R2 ser artikeln som obligatorisk, dels för att dialekten inte används av alla, dels för att artikeln enligt R2 inte heller används alltid även i samtal som sker helt på ragundamål:

[...] Det är ju om man börjar å prata om tredje person. [...] ”Du vet ju n’Bertil”, säger man ju, när man vet, han vet vad det är för Bertil man menar, å, å a’Amalia eller vad dom nu heter så, men just, i samtalet med en person så, inte yrkar man på å säg, n’Sören eller, n’Erik utan då äre ju redan presenterat liksom. [...] Det är första gången när en tredje person nämns, då. Ja man säger att ”Du vet n’Lennart?”, han som är jäklig å fiske?” eller ja, vad man nu pratar om. Så äre ju.

R3 är först tveksam till om artikeln är obligatorisk, eftersom dialekten oftast är så pass uppblandad men svarar att ”det skaver lite grann” när artikeln uteblir i ett samtal som sker helt på dialekt, och menar att den då alltid används i tredje person.

Vid frågan om personlig kännedom har någon betydelse för användningen av artikeln säger både R3 och R2 att det inte spelar någon roll. R2 fortsätter dock och säger att det nog är vanligare om man känner personen, men att hen också skulle använda det för andra, kända personer:

näe [...] de e nog, det e nog vanligare om man känner person i fråga, men eh ja, inte tror jag man skulle dra till å sägene om nån kändis om man börja å prata, du vet n... Jo, fan. N’Håkan Hellström [...] kan man ju säg, dra till me. I och för sig är int ja nån vidare fan av han *skratt* men eh det är, då kommer det nog fram en gång där å, kanske. Så man använder den nog även om man bara nämne ja, en del, känd artist eller nånting. A’Lill Lindfors var ja å såg här i våras

Enligt R2 används också artikeln även om lyssnaren inte känner eller känner till referenten, men att talaren då ”får [...] förklara för’n vad de är för en person man menar”. R1 hävdar dock att artikeln uteslutande används vid namn på vänner och bekanta. Senare svarar R1 att den nog också kan användas även vid namn på personer i det lokala samhället som man känner till men inte känner personligen, men godkänner inte användningen av artikeln med någon av de andra referenttyperna.

Också R2 och R3 godkänner att artikeln används vid namn på personligen okända referenter i lokalsamhället, och även på kända personer från andra delar av landet. Förutom Håkan Hellström och Lill Lindfors ger R2 *a’Carola* och *n’Jarl Kulle* som exempel, och R3 nämner *n’Povel Ramel* och *en Beppe Wolgers*. R3 godkänner också att artikeln används vid namn på utländska kändisar, som *a’Marilyn Monroe* och amerikanska presidenter. R2 är något mer tveksam och vid frågan om artikeln kan användas exempelvis vid *n’Elvis* ges följande svar:

ja möjligen, n'Joe Biden låter ju mer konstlat än det.. att man har genom året har tyckt om n'Elvis. Så äre ju. Å ja skulle ju inte tro att man skulle dra till om, dra in Frankrike i det hela, då äre nog, då är man nog rökt. A'Juliette Gréco till exempel, det blir väldigt, a'Edith Piaf, naa. Det tror jag inte *skratt* [...] ja så sen, man, man, man hör ju, när man säge, att det låt jäkligt konstlat. Så då drar man väl öra åt sig när det gäller å använda det, men ja som jag skulle ju inte säge "n'Joe Biden", det tror jag inte. visst

– å a'Hillary Clinton, till exempel? (Intervjuledare)

ja men det, då stämmer det ju mer in i satsmelodin på nåt vis, a'Hillary, tysje ja. Å men eh, n'Donald Trump, naa, det låt..., å n'Joe Biden näe, det tror jag inte, men a'Hillary Clinton kan man ju prata om, det var ju bra näre hon vart president å, så det, visst. Men jag har nog lite svårare å använda det mot utländska kändisar

Vid frågan om prepropriell artikel kan användas vid namn på historiska personer godkänner R2 vissa namn, och ger exempel som *n'Karl den tolfte*, *n'Karl den fjortonde Johan*, *n'Gustav Adolf*, *n'Martin Luther* och *n'Winston Churchill*. Vid namn på exempelvis grekiska och romerska historiska gestalter är R2 mer tveksam, men menar att artikeln nog inte används och att användningen kan låta konstlad:

Jag tror inte... Om man väljer att dra sig in i grekiska mytologin eller romerska riket att man "n'Caesar", "Augustus". Njaa. Ja, men jag tror inte att man skulle använda det. [...] Om det känns rätt när man pratar, så att det inte låter som att nu håller han på att konstla till det, då äre ju n'Aristoteles, nja... Nu äre inte så ofta jag råkar nån som vill prata med mig om Aristoteles, så.

R2 fortsätter resonemanget något senare i intervjun:

Man jett ju råke nån som ... vill prata om'e för att det ska användas. [...] Det är sällan, åtminstone i Ragunda kommun att man börjar å prata om grekiska och romerska myter och grejer. A'Sankta Lucia. Men det går ju att använda. A'Sankta Lucia.

Enligt R3 förekommer namn på historiska figurer nog utan prepropriell artikel, vilket härleds till att artikeln inte var närvarande vid historieläsningen i skolan. R2 och R3 godkänner båda att prepropriell artikel används vid namn på fiktiva gestalter som Emil i Lönneberga och Sherlock Holmes. R2 ger också själv exemplet *n'Doktor Watson*. Enligt både R2 och R3 kan också namn på sekundära bibliska gestalter ta prepropriell artikel, men däremot inte Jesus. Enligt R3 kan det handla om att det är ett fixt uttryck som förekommer exempelvis i böner och enligt R2 kan det vara att man är påverkad av religionen.

Utifrån intervjusvaren råder stor variation mellan de ragundafödda deltagarna när det kommer till vilka faktorer som styr användningen av preproprieella artiklar. Enligt R1 används artiklarna företrädesvis när man talar om bekanta, släktingar och vänner, men nog även vid namn på personer i det lokala samhället som man inte känner personligen. Namn på referenter från andra delar av Sverige, världen och historien godkänns däremot inte. Utifrån svaren verkar alltså den personliga kännedomen inte vara en absolut förutsättning för bruket, men däremot närheten i tid och rum.

En mer extensiv användning beskrevs av R2, som hävdade att den personliga kännedomen inte spelar någon roll. Avståndet verkar inte heller i sig vara avgörande eftersom namn på referenter från andra delar av Sverige godkänns och även vissa namn från de mer distala kategorierna, till exempel *Winston Churchill*. Inom de distala kategorierna görs också undantag men åtminstone några av dessa verkar vara motiverade av fonologi och frekvens snarare än avstånd, utifrån att *a 'Hillary* godkänns mer motiveringen att det ”stämmer [...] in i satsmelodin” och att R2 poängterar att man måste träffa någon som vill prata om en viss referent för att artiklarna ska kunna användas vid deras namn. En annan aspekt av användningen som lyfts fram av R2 är att artiklarna endast används när man *börjar* prata om en referent, och att de slutar användas efter att referenten är introducerad. Beskrivningen tyder på att artiklarna i detta fall har en informationsstrukturell funktion och används för att aktualisera en ny referent i samtalet. Det skulle också kunna vara så att artiklarna därefter inte utelämnas vid namnet, utan att referenten över huvud taget inte namnges utan refereras till med anaforiska pronomen.

Av ragundabornas användning var R3s mest extensiv. Enligt denna deltagare spelar den personliga kännedomen ingen roll, och avståndet verkar inte heller vara en relevant faktor eftersom samtliga namn och referenttyper godkänns förutom *Jesus* och historiska gestalter, vilket utifrån R3s motiveringar verkar kunna förklaras genom standardspråkligt inflytande från skolans och kyrkans texter.

5. Diskussion

I detta kapitel relateras undersökningsfynden till uppsatsens frågeställningar och den tidigare forskningen. Först diskuteras enkätresultaten kopplade till frågorna om artiklarnas utbredning och åldersfördelning i 5.1. Därefter diskuteras resultaten från acceptabilitetsbedömningstestet och intervjuerna i förhållande till frågeställningen rörande faktorer som styr användningen av prepropriella artiklar i 5.2.

5.1. Utbredning och åldersfördelning

Enligt beskrivningen av den prepropriella artikelns utbredning i Delsing (2003) används artikeln i Västerdalarna, Nordvärmland, samt i hela Norrland förutom Hälsingland och Gästrikland. I en korpusundersökning av artikelbruket i bland annat Medelpad fann Törnqvist (2002) dock att artiklarna användes mindre systematiskt i materialet därifrån, vilket skulle kunna vara ett tecken på ett vacklande bruk i det sydligaste landskapet inom dialektområdet. Utbredningen har också undersökts genom acceptabilitetsbedömningar inom ramen för ScanDiaSyn (Lindstad et al, 2009) men med tveksamma resultat. Dessa pekar på en glest spridd utbredning av artiklarna i hela landet, med tätast användning i södra och sydvästra Sverige, och går alltså stick i stäv mot tidigare forskning.

Artikelbruket i Värmland och Dalarna undersöktes inte inom ramen för denna uppsats, men resultaten pekar i övrigt på en utbredning av prepropriella artiklar som i stora drag stämmer med den som beskrivs av Delsing (2003). Att det skulle röra sig om en så drastiskt förändrad utbredning som resultaten i ScanDiaSyn (Lindstad et al, 2009) antyder är alltså högst osannolikt. Mer troligt är det som Johannessen och Garbacz (2014) föreslår, nämligen att brister i studiens datainsamling kan ha orsakat de avvikande resultaten. Utifrån denna undersöknings enkätsvar brukas artiklarna i större delen av det undersökta området. Ett levande bruk verkar finnas åtminstone i Jämtland, Ångermanland och Lappland, där nära hälften av respondenterna uppgav att de själva använde prepropriell artikel, och även i Härjedalen och Västerbotten, där ungefär var tredje eller var fjärde respondent svarade det samma. För Jämtland, Ångermanland, Härjedalen och Västerbotten var användarna utspridda över landskapet, och för Lappland var användarna koncentrerade till de sydligare kommunerna. En orsak till detta kan vara att betydligt färre svar från de nordligare kommunerna i Lappland samlades in, men koncentrationen till södra Lappland speglar också utbredningskartan som presenteras i Delsing (2003, s. 24) och beskrivningar av

målen i de nordligare och inre delarna av Lappland som mer utjämnade än kustmålen (Institutet för språk och folkminnen, 2021).

I Norrbotten och Medelpad verkar de prepropriella artiklarna också leva kvar i viss mån, men här är andelen användare lägre och inte lika utspridda. De norrbottniska användarna är koncentrerade till Luleå kommun och Överkalix kommun. Att ingen större spridning kan ses beror nog delvis på att absolut flest svar (32) samlades in från respondenter från Överkalix kommun, och bara enstaka (1–5) från de övriga representerade kommunerna. Av de 32 överkalixfödda uppgav dock bara tre att de själva använde artikeln, vilket möjligtvis hänger ihop med det som intervjudeltagarna från Överkalix kommun beskriver, nämligen att bruket av prepropriella artiklar i Överkalix främst hör till det säregna överkalixmålet, eller överkaliskan, som inte talas av alla ortbor. De ytterligare två användarna växte upp i Luleå kommun, men fler svar skulle behövas för att säga mer om artikelns status där. Även för orterna i Piteå och Älvsbyns kommuner, där man hade kunnat förvänta sig ett bruk av prepropriella artiklar, behövs mer data.

I Medelpad var den rapporterade användningen och igenkänningen allra lägst. En majoritet av respondenterna uppgav att de inte kände igen bruket av artikeln, och flera kommenterade att de förknippar bruket med dialekter som talas längre norrut. De nekande svaren var utspridda över den östra delen av landskapet. Delsing (2003) nämner Torp i nuvarande Ånge kommun och Njurunda som orter där prepropriell artikel har belagts. Av de få medelpadska användarna i denna undersökning (endast tre av totalt 39 respondenter) kom två från just Ånge kommun i västra delen av landskapet och en från Nolby utanför Sundsvall, men denna kommenterade att detta berodde på jämtländska influenser. De resterande fyra respondenterna som växte upp i Ånge uppgav att de kände igen bruket av artiklarna. Resultaten tyder på att det fortsatt finns en användning av prepropriella artiklar i Ånge, men fler svar från området skulle ha behövt samlas in för att få en klarare bild av artiklarnas status där. Undersökningens resultat ger inga indikationer på ett fortsatt bruk i Njurunda, men återigen rör det sig om för få svar för att säga något definitivt om en specifik ort. Med tanke på ortens närhet till Sundsvall är det dock inte osannolikt att bruket av prepropriella artiklar har försvunnit eller minskat kraftigt. Över lag rimmar resultaten från Medelpad väl med den bild som Törnqvist (2002) målar upp av ett vacklande bruk i det sydligaste landskapet i dialektområdet och utifrån det insamlade materialet verkar det som att östra Medelpad inte längre utgör ett PPA-område.

Samtidigt som enkätresultaten pekar på att artiklarna lever kvar i större delen av dialektområdet syns en tydlig nedgång i användningen och igenkänningen av artiklarna hos de yngre respondenterna jämfört

med de äldre. Att det främst är äldre som använder prepropriell artikel lyftes även av de flesta av intervjudeltagarna. Utifrån enkätens resultat verkar bruket dock inte vara helt borta från de yngres språk, då ungefär var femte respondent under 35 år uppgav att de själva använde artiklarna.

I enkäten ställdes frågan om respondenterna kände igen och använde prepropriella artiklar, men frekvensen för användningen undersöktes inte. Enligt en del av intervjudeltagarna är bruket av artiklarna inte särskilt vanligt förekommande i dag och vissa enkätcommentarer vittnar om samma sak. Flera respondenter kommenterar att de bara använder artiklarna ibland eller i vissa specifika situationer, som i samtal med äldre släktingar och i samtal som sker helt och hållet på bondska. Hur pass aktivt artiklarna faktiskt brukas inom undersökningsområdet, och vilka sociala faktorer som spelar in i användningen är osäkert och frågor som lämnas öppna för framtida forskning.

5.2. Användning

I detta avsnitt diskuteras de faktorer som utifrån studiens resultat verkar, eller inte verkar, styra eller påverka användningen av prepropriell artikel i nordsvenska mål. I 5.2.1 och 5.2.2 diskuteras jag vilka roller avståndet mellan talare och referent och talarens personliga kännedom om referenten spelar för användningen av artiklarna. Därefter diskuteras möjligheten att artikeln är pragmatiskt neutral och obligatorisk i 5.2.3. I de efterföljande avsnitten lyfter jag fram och diskuteras ytterligare några faktorer som resultaten har indikerat skulle kunna ha en inverkan på användningen, nämligen namntyp (5.2.4), kön (5.2.5), unicitet (5.2.6) och informationsstruktur och placering (5.2.7).

5.2.1. Avstånd

Användningen av prepropriella artiklar i de nordiska språken har i litteraturen ofta kopplats till någon typ av närhet mellan talare och referent. Vad gäller svenska PPA-dialekter har Dahl (2015) föreslagit att utelämnandet av artiklarna, som Delsing (2003) har beskrivit vid namn som *Elvis* och *Jesus* i en del dialekter, skulle kunna bero på att referenterna är kulturellt främmande. Också Kokkelmans (2018) har noterat att referenter från den egna geografiska och kulturella zonen, som lokala kändisar, i större utsträckning får propriell artikel i vissa germanska dialekter. Enligt Kokkelmans (2018) är det talarens subjektiva bild av referenten som avgör om dess namn får prepropriell artikel eller inte, vilket leder till stor variation talare emellan när det kommer till artikelanvändningen vid namn på kändisar, medan

användningen vid namn på närmare referenter, till exempel personer som talaren själv känner, är mer stabil och konsekvent.

Med avstamp i dessa iakttagelser har jag undersökt avståndets betydelse för den prepropriella artikelns användning genom att testa om användare av prepropriell artikel är mindre benägna att godkänna användningen av artikeln vid namn på avlägsna referenter. Resultaten från enkätstudiens acceptabilitetsbedömningstest visade en lägre acceptabilitet hos de distala meningstyperna jämfört med den neutrala meningstypen i samtliga områden och åldersgrupper, vilket indikerar att avståndet mellan talare och referent har betydelse för den nordsvenska prepropriella artikelns distribution.

Skillnaden mellan LOK- och INT-meningarnas uppmätta acceptabilitet var större än 0,25 (5 %) i grupperna uppvuxna i Lappland, Ångermanland, Jämtland, Härjedalen och Medelpad samt i alla åldersgrupper förutom den yngsta. Resultaten visar därmed en mindre benägenhet, hos nästan alla åldersgrupper och från en stor del av undersökningsområdet, att acceptera prepropriella artiklar vid namn på utländska referenter jämfört med svenska. Resultaten stödjer därmed också Dahls (2015) och Kokkelmans (2018) tes att talare är mindre benägna att använda prepropriell artikel vid längre kulturellt och/eller geografiskt avstånd till referenten.

En liten skillnad, över 0,1 (2 %), syntes även för respondenterna uppvuxna i Västerbotten och för respondenterna i 18-årsåldern och under, vilket tyder på att acceptabiliteten i någon mån begränsas av avstånd även i dessa grupper, men skillnaden är för liten för att dra några definitiva slutsatser. I den norrbottniska gruppen understeg skillnaden 0,1 (2 %), och kan därför inte antas vara signifikant.

Viktigt att påpeka är att svarsunderlaget både för den norrbottniska gruppen och den yngsta gruppen är mycket litet: bara sex respondenter utgör den norrbottniska gruppen och endast tre var 18 år eller yngre. För gruppen uppvuxen i Norrbotten visade en närmare granskning av svaren dessutom en tendens hos flera av respondenterna att lägga sig i botten av skalan vid bedömningen av testmeningarna, vilket gör att eventuella skillnader mellan dem framträder mindre tydligt. Dessa problem gör att gruppernas resultat inte kan antas vara representativa för någon större del av befolkningen. Svarsunderlaget för den västerbottniska användargruppen var dock relativt stort (21) och reflekterar mer sannolikt ett faktiskt språkbruk som i mindre utsträckning begränsas av avstånd.

För samtliga grupper uppmättes skillnader större än 0,1 (2 %) mellan LOK- och NAT-meningarna, och i grupperna uppvuxna i Västerbotten, Ångermanland, Jämtland, Härjedalen och Medelpad, samt i grupperna upp till 34 år och mellan 50–79 år översteg skillnaden 0,25 (5 %).

Resultaten visar därmed också en mindre benägenhet att acceptera prepropriell artikel vid namn på offentliga personer från andra delar av landet, hos en stor del av respondenterna. Detta tyder på att den nationella tillhörigheten i sig inte är tillräcklig för att licensiera prepropriell artikel för många av talarna. Om det, som Dahl (2015) föreslår, är det kulturella främmandskapet som gör att namn på vissa referenter fungerar sämre med prepropriell artikel, verkar gränsen för det som är kulturellt främmande således dras närmare det lokala samhället.

I grupperna från Lappland och Norrbotten, samt för de i åldrarna 35–49 år och 80 år var skillnaden mellan LOK- och NAT-meningarna mindre än 0,25 (5 %) men större än 0,1 (2 %), vilket tyder på att det även i dessa grupper finns en tendens att föredra lokala eller icke-offentliga personers namn vid prepropriell artikel, men skillnaden är för liten för att dra några definitiva slutsatser. Även här kan storleken på svarsunderlaget haft en inverkan på resultatet. Som redan nämnt var den norrbottniska gruppen liten, och så även den äldsta användargruppen, som utgjordes av enbart fem respondenter. Gruppen i 35–49 årsåldern var dock hela 33 respondenter, och de som växte upp i Lappland var 20. För dessa grupper är det därför mer troligt att resultaten speglar en faktisk situation, och att namn på även avlägsnare svenskar används med prepropriell artikel i större utsträckning.

För grupperna uppvuxna i Lappland, Jämtland och Härjedalen, samt för respondenterna mellan 19–64 år och 80 år och uppåt bedömdes INT-meningarna lägre än NAT-meningarna. För dessa grupper är tendensen alltså att benägenheten att acceptera prepropriell artikel minskar ju längre avståndet till referenten är, vilket är i linje med Kokkelmans (2018) tes att användningen av prepropriell artikel är mer central och stabil för närmare referenter, och mer perifer och inkonsekvent för avlägsnare referenter. Skillnaderna är dock för små för att dra definitiva slutsatser. I grupperna från Jämtland och Härjedalen, samt för den äldsta gruppen, uppmättes skillnader större än 0,1 (2 %) men mindre än 0,25 (5 %), och för övriga grupper understeg skillnaden 0,1 (2 %).

För gruppen som växte upp i Ångermanland uppmättes ingen skillnad alls mellan de distala meningstyperna, vilket skulle kunna tolkas som att det är referentens (o)tillhörighet till lokalbefolkningen eller det sociala avståndet till referenten som avgör om ett namn accepteras med prepropriell artikel eller inte.

För resterande grupper bedömdes i stället NAT-meningarna som sämre än INT-meningarna. Skillnaderna var dock inte särskilt stora för dessa grupper heller: i ingen av grupperna uppmättes skillnader över 0,25 (5 %) och för västerbottningarna och gruppen mellan 65–79 år understeg skillnaden 0,1 (2 %). En förklaring är därför att distinktionen görs mellan lokalbefolkningen eller den privata sfären

och resten av världen, och att distinktionen mellan mer eller mindre avlägsna referenter är irrelevant, och att de små skillnaderna som uppmättes beror på slumpen.

En intressant detalj från analysen är att testmeningen med *n'Elvis* i alla grupper förutom de uppvuxna i Härjedalen och de i åldrarna 19–34 och 80 och över fick högre medelpoäng än samtliga NAT-meningar och flera LOK-meningar, vilket innebär att meningens resultat också har höjt den samlade medelpoängen för INT-meningarna i dessa grupper.

Den stora variationen mellan de enskilda meningarna tyder på att fler, eller andra, aspekter än faktiskt socialt, geografiskt och kulturellt avstånd spelar in i distributionen av prepropriella artiklar. Detta stämmer överens med Kokkelmans (2018) påstående att det är talarens subjektiva bedömning av referenten snarare än en konsekvent regel som styr vilka referenters namn som får prepropriell artikel. Att just *n'Elvis* bedömdes så pass högt skulle kunna bero på att Elvis Presley är den av testmeningarnas referenter som under absolut längst tid har varit känd för personer i Sverige. Många har kanske ett personligt (om än ensidigt) förhållande till honom eller hans musik eller uppfattar honom åtminstone inte som främmande, och det är inte svårt att tänka sig att en del upplever sig vara närmare eller mer bekanta med honom än med exempelvis samtida politiker. Det som i så fall styr användningen skulle kunna vara en upplevd eller emotionell närhet, och som en parallell till Johannessens (2008; 2014) psykologiskt distala demonstrativer skulle man kanske kunna tala om psykologisk proximitet.

En annan faktor som kan ha påverkat bedömningarna av vissa av de distala meningarna, kanske i synnerhet de på nationell nivå, är att innehållet i dessa påminner om tidningstext och nyhetssändningar. Detta kan ha gjort att de har lästs med en mer ”officiell” ton där bruket av prepropriell artikel löper större risk att bedömas som *stilistiskt* opassande av vissa respondenter, vilket kan ha sänkt poängen för dessa meningar. För att undvika detta hade testmeningarna kunnat introduceras med annorlunda kontext.

Enkätresultaten har visat att avståndet mellan talare och referent verkar spela en viss roll för artikelbruket i stora delar av undersökningsområdet, men att skillnaderna är mindre framträdande i vissa områden och åldersgrupper. I de flesta grupper verkar distinktionen mellan svenska och utländska referenter spela mindre roll för acceptabiliteten än distinktionen mellan lokala och icke-lokala referenter. Baserat enbart på acceptabilitetsbedömningarna är det dock osäkert om det är den lokala tillhörigheten som är avgörande, eftersom referenterna i LOK-meningarna inte nödvändigtvis har tolkats som tillhörande lokalbefolkningen. En annan möjlighet är att distinktionen görs mellan offentliga och icke-offentliga personer, eller personer man känner eller inte känner. Även detta hade kunnat testas genom acceptabilitetstestet, genom att ha med testmeningar med (kända) referenter från olika delar av

undersökningsområdet, eller genom att introducera testmeningarna med en kontext där referentens lokala tillhörighet och/eller relation till talaren framgår, men detta hade ökat enkätens längd och testets komplexitet mer än önskvärt för detta arbete.

För att få en mer nyanserad bild av vad som styr användningen av prepropriella artiklar intervjuades också talare från olika delar av undersökningsområdet, och enkätrespondenterna gavs även möjligheten att kommentera sina bedömningar.

Alla deltagare accepterade att prepropriell artikel används vid namn på personer som talaren själv känner, men för övriga referentkategorier visar intervju svaren stor variation.

Några av deltagarna gav svar som pekade på att artiklarna främst är förbehållna namn på personer från lokalsamhället. Tydligast gäller detta Ö1, som hävdade att det är namn på personer från Överkalix med omnejd som får artikel. De beskrivna användningsmöjligheterna påminner om mönstret som uppvisas av den västnorska talare i Håbergs (2010) undersökning, som inte accepterade användningen av PPA tillsammans med namnet *Elvis Presley*, men själv producerade exempel med PPA på lokala kändisar. Enligt Ö1 kunde även mer distala referenter, som historiska personer och utländska kändisar, få artikel, men då i sammanhang där de på något sätt kopplas till orten. Intressant nog menade Ö1 att även namn på bibliska karaktärer (dock inte Jesus) kunde få artikel, åtminstone i äldre språkbruk när karaktärerna i större utsträckning var en del av det dagliga pratet.

Att den lokala tillhörigheten spelar roll kan också utläsas av kommentarerna från en enkätrespondent från Åsele, som skrev att ”det ser konstigt ut med a och n på idrottsmän och kändisar” och att ”det passar bättre på tanter och farbröder i våra trakter”.

Även R1 och Ö2 gav svar som tyder på att den lokala tillhörigheten skulle kunna spela roll, men i deras fall verkar den personliga anknytningen till referenten vara viktigare. Enligt R1 används artikeln nämligen företrädesvis vid namn på bekanta, men nog även vid personer i det lokala samhället. På liknande sätt gav Ö2 närmare personer som familj och bybor som exempel på referenter vars namn typiskt får prepropriell artikel, och berättade att det var lättare att utelämna artikeln ”ju längre bort” hen var ”från en personlig kunskap om den här människan”. Senare berättade Ö2 dock att även namn på kända personer från andra delar av Sverige går bra, och Ö2 accepterade även att artiklarna användes vid namn som *Platon*, vilket tyder på att varken personlig anknytning eller lokal tillhörighet är avgörande.

De övriga intervjudeltagarnas svar tydde inte på att den lokala tillhörigheten spelade någon avgörande roll för bruket, och deltagarna godkände att artiklarna användes vid namn på personer även från andra delar av landet.

Enkätresultaten indikerade att referentens nationella tillhörighet inte i sig verkade vara avgörande för acceptabiliteten, åtminstone utanför Lappland och Norrbotten, och för talarna upp till 34 år och mellan 50–80 år. Detta stöds också av kommentarer lämnade av enkätrespondenterna.

Två enkätrespondenter kommenterade den nationella tillhörigheten hos referenterna. Den ena respondenten, som växte upp i Osnäs (Umeå kommun), skrev att artiklarna “[inte] funkar [...] lika bra på personer som bor i fjärran land”. Detta motiverades dock med att det då saknas en personlig anknytning, vilket återigen tyder på att det inte är den nationella tillhörigheten i sig som är avgörande. Den andra respondenten, som växte upp i Skellefteå, skrev att artiklarna i hans familj sällan har använts vid namn på “offentliga personer, personer som inte är svenskar, eller personer som namnges med både för- och efternamn”. Även för denna respondent verkar den nationella tillhörigheten alltså vara sekundär, eller endast en av flera faktorer som styr användningen.

En liknande tendens kunde skönjas även i intervjuerna. Ingen av deltagarna gav svar som entydigt pekade på att den nationella tillhörigheten skulle vara avgörande för användningen, även om det bland vissa deltagare fanns en preferens för svenska namn. Av deltagarna som godkände artikelbruket vid namn på svenskar från andra delar av landet godkändes nämligen åtminstone även vissa utländska namn. V2 var till exempel tveksam till många dagsaktuella utländska referenter, men producerade själv exempel som *n’Martin Luther* och *n’Benjamin* (från Bibeln), och liknande mönster uppvisades även av R2, som var tveksam till exempelvis *n’Joe Biden* men själv producerade själv bland annat *n’Winston Churchill*. Även Ö2 var tveksam till dagsaktuella utländska kändisar, men producerade själv exempel som *n’Platon* och *n’Paulus*.

Det är intressant att namn på bibliska figurer som Job och Paulus, som ju egentligen är mycket avlägsna både tidsmässigt och geografiskt, hellre förses med prepropriell artikel än namn på samtida utländska kändisar av flera av intervjudeltagarna. En aspekt av detta skulle kunna vara det kulturella avstånd som Dahl (2015) föreslår är grunden till varför en del referenters namn ogärna får artikel. Genom Sveriges kristna historia upplevs kanske referenter från bibliska berättelser och andra förknippade med religionen (*a’Sankta Lucia*, *n’Martin Luther*) vara hemmahörande i den egna kulturen även om de har ett avlägset ursprung eller en annan nationell tillhörighet.

En annan förklaring är att skillnaden är fonologisk, på så sätt att namnen i sig inte upplevs som främmande och därför kan uttalas och böjas liksom svenska namn, antingen genom att ha varit en del av språket länge som för de bibliska namnen eller genom att helt enkelt låta mer svenska. En av deltagarna påpekade just att *a’Hillary* ”stämmer [...] mer in i satsmelodin” än exempelvis *n’Joe* vilket talar för att

själva uttalet av namnen påverkar hur pass naturligt artikelbruket upplevs. Den fonologiska aspekten räcker dock inte till för att förklara varför artikeln ofta inte upplevs som naturlig vid namn på avlägsna historiska figurer som *Brutus* och *Aristoteles* eftersom dessa också har naturaliserats. Både dessa och de bibliska figurerna är geografiskt och tidsmässigt avlägsna och har samtidigt relativt svenskklingande namn.

Den största skillnaden mellan dem torde i stället vara hur närvarande de har varit i folks tankevärld och samtal. Medan de äldre grekiska och romerska referenterna kanske uteslutande har hört skolans historieläsning till har förmodligen de bibliska gestalterna varit på tapeten även privat, åtminstone fram tills relativt nyligen, vilket kan ha gjort att de upplevts som mindre främmande. Även här skulle man alltså kunna tänka sig att användningen styrs av någon form av psykologisk, eller upplevd, proximitet.

Man kan dock fråga sig om skillnaden beror på en faktisk deiktisk funktion hos artikeln eller helt enkelt frekvens. Som R2 påpekade måste man träffa någon som vill prata om en viss referent för att artiklarna ska användas vid deras namn. Det kan vara svårt att föreställa sig hur man hypotetiskt skulle använda ett språkdrag i en kontext som man inte själv känner igen och från intervjuvaren framgick det inte alltid huruvida artikeln skulle utebli från ett visst namn eller om namnet över huvud taget skulle yttras. Även om artiklarna uteblir skulle det kunna vara så att vissa personer är för ovanliga som samtalsämnen för att de ska förekomma frekvent nog för att förlora den standardspråkliga form som de har lärts in igenom skolan eller media. I synnerhet gäller detta kanske samtalsämnen i samtal som sker på dialekt som för många främst hålls vid besök hos äldre släktingar eller andra privata miljöer där samtalen mer kretsar kring det personliga och vardagsnära.

En annan intressant detalj är att de flesta av intervjudeltagarna som godkände artikelanvändningen vid namn på bibliska gestalter däremot inte gjorde det vid *Jesus*. Deltagarna gav olika förklaringar till detta, bland annat att namnet är ett fixt uttryck och att det var tabu eller kunde uppfattas som ringaktande att använda artikeln vid namnet. De senare av dessa förklaringar passar väl in i Kokkelmans (2018) beskrivning av utelämnande av artikeln vid namn på heliga figurer som ett sätt att visa respekt genom att signalera avstånd, vilket implicerar att artikeln signalerar närhet.

Sammanfattningsvis är de användningsmönster som målades upp genom intervjuerna komplexa, och deltagarna gav inte sällan motstridiga svar, vilket gör det svårt att definitivt säga vad som styr användningen i varje enskild talares fall. Den tydligaste tendensen är att intervjudeltagarna undantagslöst godtog att prepropriell artikel användes vid namn på personerna närmast talaren, medan stor variation uppvisades gällande de avlägsnare referenterna. Tendensen från intervjuvaren stämmer därmed överens

med Kokkelmans (2018) beskrivning av användningen av prepropriell artikel med namn på nära personer som central och stabil, och användningen av prepropriell artikel med namn på avlägsna personer som perifer, variationsrik och inkonsekvent. Variationen syns både mellan deltagarna och intraindividellt, genom att deltagarna i de flesta fall inte kategoriskt avvisade eller godtog användningen av prepropriell artikel med referenter på ett visst avstånd, utan gjorde undantag för enstaka eller flera referenter. Detta speglar också variationen i enkätresultaten och tyder på att talarna, som Kokkelmans (2018) påstår, gör en subjektiv bedömning baserat på vilka referenter som *upplevs* som nära eller bekanta. I vissa fall verkar användningen dock vara mer regelstyrd, till exempel genom att endast namn på personer från lokalbefolkningen får prepropriell artikel.

5.2.2. Personlig kännedom

En central utgångspunkt för denna uppsats är beskrivningen av prepropriell artikel i Delsing (2003, s. 23), enligt vilken prepropriell artikel ”normalt bara används till namn på personer som talaren själv känner”. I sin korpusundersökning av dialekttexter från Västerbotten, Jämtland och Medelpad fann Törnqvist (2002) dock ingenting som tydde på att artikelns distribution styrdes av personlig kännedom. Tvärtom användes artiklarna i materialet även vid namn på referenter som talaren knappast känner personligen, så som historiska och mytologiska figurer.

Med detta som utgångspunkt ville jag även undersöka om användningen av prepropriell artikel förutsätter att talaren känner referenten personligen. Enkätresultaten visade som redan nämnt en mindre benägenhet bland respondenterna att acceptera meningar där prepropriell artikel användes med namn på kända personer från andra delar av Sverige och världen. Eftersom dessa referenter samtidigt (förmodligen) inte är personligt bekanta med enkätrespondenterna skulle resultaten också kunna innebära att det är det sociala avståndet mellan talare och referent som gör vissa PPA-konstruktioner mindre lyckade för vissa talare, vilket i så fall ger stöd till Delsing (2003). Flera av enkätrespondenterna lämnade kommentarer som tyder på just detta.

Två respondenter från Ångermanland (Junsele respektive Rundvik i Nordmalings kommun) kommenterade att artikeln endast används vid namn på personer man känner privat, och så gjorde även en respondent från Sveg, som också skrev att det ”[inte] känns [...] rätt om man syftar på en offentlig person”. Att artiklarna inte används vid namn på offentliga eller kända personer kommenterades också av en respondent från Bleckåsen i Krokoms kommun, samt av de respondenter från Skellefteå och Åsele som nämndes i det föregående avsnittet. Dessa enkätkommentarer tyder på att användningen av

prepropriell artikel förutsätter att talaren känner referenten personligen, i enlighet med Delsing (2003). Att den personliga kännedomen helt saknar betydelse för artikelbruket, som Törnqvists (2002) resultat pekar på, bör därmed också kunna uteslutas. Vidare indikerar kommentarförfattarnas spridda härkomst att användningsmönstret är utbrett över en stor del av undersökningsområdet.

Intervjudeltagarnas svar pekar däremot i de flesta fall inte på att personlig kännedom är en avgörande förutsättning för användningen av prepropriell artikel. Bara en av deltagarna, R1, avvisade kategoriskt alla exempel på PPA-konstruktioner där referenten var en offentlig eller känd person. R1 beskrev också att artiklarna företrädesvis används vid namn på vänner och bekanta. Några fler av intervjudeltagarna (Ö2, N1 och N2) uttryckte saker i stil med att det är lättare, vanligare eller naturligare att använda prepropriell artikel vid namn på personer man själv känner, men till skillnad från R1 accepterade dessa deltagare ändå att artiklarna användes vid i princip alla namn, inklusive namn på utländska kändisar, personer som har varit döda i hundratals år och bibliska figurer.

Efter följdfrågor om hur väl man i så fall behöver känna en person för att artiklarna ska användas pekade deltagarnas svar generellt på att det räcker att samtalsdeltagarna vet vem personen är, vilket, som har lyfts av exempelvis Anderson (2007), är en förutsättning för namnet över huvud taget ska användas som argument. Eftersom deltagarna samtidigt godtog och själva producerade exempel som *n'Elvis Presley* och *n'Bamse* är det därför tveksamt om deras svar kan ses som stöd för att personlig kännedom skulle vara en förutsättning för användningen av prepropriell artikel.

Andra förklaringar till diskrepansen är att deltagarna justerade sina svar för att de påverkades att svara på ett visst sätt av intervjusituationen eller för att deltagarna genom följdfrågorna gavs möjlighet att reflektera grundligare över sin användning och därefter gav svar som bättre stämmer överens med deras faktiska språkbruk. Ytterligare en möjlighet är att det är en fråga om frekvens, det vill säga att artikeln uppfattas som naturligare eller vanligare vid namn på personer i den egna miljön, för att det främst är dessa referenter som namnges i de sammanhang där man talar dialekt.

En för sammanhanget viktig fråga är också vilken betydelse som läggs in i att känna någon, vilket ju kan göras antingen personligen eller endast till namnet. En mer träffande formulering av frågeställningen hade varit om en personlig relation eller anknytning till referenten behövs för att artikeln ska användas, eller om artiklarna utelämnas vid namn på referenter utan personlig anknytning till talaren.

De resterande intervjudeltagarna (Ö1, V1, V2, N3, R2 och R3) svarade att den personliga kännedomen om referenten *inte* spelar någon roll för användningen av prepropriell artikel under förutsättning att man vet vem referenten är. Alla intervjudeltagare, inklusive R1, Ö2, N1 och N2, godkände dessutom

åtminstone att artikeln användes även vid namn på referenter i lokalsamhället, även om man inte själv känner dem. Utifrån intervjuvaren verkar det alltså som att den personliga kännedomen inte är någon absolut förutsättning för användningen av prepropriell artikel.

Vad oenigheten mellan enkät- och intervjuvaren beror på är svårt att säga. Baserat på enkätrespondenternas kommentarer verkar användningsmönstret ha en omfattande utbredning, men intervjudeltagarnas svar pekar samtidigt på att mönstret inte är allmänt gällande. En möjlig förklaring är att det rör sig om mindre dialektala skillnader, på så sätt att ett användningsmönster gäller i exempelvis det sydvästerbottniska vindelmålet och ett annat i det nordvästerbottniska skelleftemålet. Oenigheter syns dock även mellan informanter från mindre områden som orter och kommuner, vilket skulle kunna tyda på mikrodialektal variation eller inkonsekvens till följd av dialektutjämning och språkkontakt. Utbredningen av användningsmönstret som Delsing (2003) och kommentarförfattarna beskriver, och vilka faktorer som styr variationen mellan talare är ämnen som vore intressanta att undersöka vidare.

5.2.3. Obligatorisk status

I tidigare internationell forskning har definitiva artiklar vid egennamn tvärspråkligt analyserats som uttryck för referentialitet och argumentskap, på grundval av att artiklarna uteblir när egennamn används predikativt eller vokativt.

Olika teoretiska ansatser har gjorts för att förklara artiklarnas distribution. Enligt Longobardi (1994) är artiklarna expletiva (semantiskt tomma) och reflexen av en syntaktisk process som kräver att fonologiskt realiserat material inleder nominala uttryck i argumentställning. Matushansky (2006) menar i stället att artiklarna har samma semantiska innehåll som (andra) definitiva artiklar, och förklarar avsaknaden av definitiva artiklar i vissa språk samt förekomsten av särskilda propriella artiklar i andra språk genom en morfologisk process som förenar artikeln med egennamnet eller omvandlar artikeln till en annan form. Muñoz (2019) menar å sin sida att propriella artiklar och (ordinarie) definitiva artiklar är artskilda, och att funktionen hos propriella artiklar är att omvandla namnbärande predikativ till rigitt referentiella argument.

Samtliga av dessa förklaringar förutsätter att artiklarna obligatoriskt används vid egennamn i de språkvarieteter där de uppträder. Vad gäller de nordiska språken och dialekterna beskrivs de prepropriella artiklarna vanligtvis som obligatoriska i norska mål och optionella i isländska, medan situationen för de svenska PPA-dialekterna har varit mer oviss. Delsing (2003) har både beskrivit artiklarna som obligatoriska i praktiskt taget hela Norrland och som begränsade av talarens relation till referenten och

enligt Törnqvists (2002) är artiklarna obligatoriska med personnamn i åtminstone Jämtland och Västerbotten.

För språkvarianter där prepropriell artikel är obligatorisk vid personnamn i argumentställning och där användningen inte begränsas av pragmatiska faktorer är det förväntade mönstret att artiklarna används och godkänns för samtliga namn (eventuellt med vissa semantiskt eller lexikalt specificerade undantag), oberoende av vem namnet refererar till och vilken relation denna har till talaren. I språkvarianter där detta användningsmönster är utbrett hos talarna borde därför ingen betydande skillnad i acceptabilitet uppmätas mellan meningstyper med distala och proximala referenter.

Som redan redovisat visar resultaten från acceptabilitetsbedömningstestet skillnader på minst 0,25 (5 %) mellan LOK-meningstypen och åtminstone någon av de distala meningstyperna i alla grupper förutom den norrbottniska, vilket tyder på att artikelbruket i större delen av undersökningsområdet i någon mån begränsas av pragmatiska faktorer. Mönstret som Törnqvist (2002) beskriver, där artiklarna obligatoriskt används med förnamn i jämtska och västerbottniska dialekter, verkar alltså inte gälla allmänt för dagens dialekttalare. Det verkar även osannolikt att prepropriell artikel i dessa mål enbart skulle vara ett uttryck för referentialitet eller argumentskap på något av de sätt som Longobardi (1994), Matushansky (2006) eller Muñoz (2019) påstår.

Samtidigt pekar resultaten på variation, då höga standardavvikelser genomgående uppmättes för testmeningarnas bedömningar även inom grupperna. En kompletterande analys av svarsdistributionen för en av de distala testmeningarna visade att även den lägst bedömda, och därmed minst typiska, konstruktionen med PPA (*a'Madonna*) gavs höga poäng av stora delar av samtliga grupper. Detta tyder på att det inom grupperna också finns många talare vars artikelbruk är mindre begränsat, om inte obligatoriskt. Detta speglas även i intervjuerna där extensiva användningsmöjligheter beskrevs av flera av deltagarna.

Minst restriktiva var V1, N3 och R3 som beskrev nästintill obegränsade användningsmöjligheter. Enligt dem spelar referentens identitet ingen roll för artikelbruket, och de godkände och/eller producerade exempel på PPA med namn på referenter från alla undersökta nivåer. Deltagarna gjorde undantag av enstaka namn, men de verkade inte motiveras av graden av personlig anknytning eller avstånd. Dessa deltagare svarade även att artiklarna var obligatoriska vid förnamn, eller beskrev det som att det lät underligt eller skavde om artiklarna utelämnades, vilket tyder på detsamma. Extensiv användning beskrevs även som tidigare nämnt av Ö2, N1 och N2, men i deras fall är mönstren mer diffusa. Av dessa tre var det dessutom endast N1 som svarade att artikeln var obligatorisk, medan Ö2 och N2 inte tyckte

att det var fel eller lät konstigt om artikeln uteblev, vilket N2 föreslog kunde bero på att artikelbruket är ”så borttvättat” till följd av dialektutjämningen i stort.

Sammanfattningsvis pekar både enkätens och intervjuernas resultat på att det finns talare vars användning av PPA inte styrs av de undersökta pragmatiska faktorerna, men att de är utspridda över dialektområdet tillsammans med talare vars användning av PPA i någon mån begränsas av utomsyntaktiska faktorer. Om variationen är bunden exempelvis till skillnader mellan mindre, ortsspecifika dialekter, olika åldersgrupper i samma område, eller kan förklaras på ett individuellt plan undersöktes inte närmare inom ramen för denna uppsats. Variabla och inkonsekventa användningsmönster för prepropriell artikel har tidigare beskrivits av Kokkelmans (2018, s. 84) som typiska för språkvarieteter utsatta för mycket inflytande från kringliggande språkvarieteter. Med tanke på den allmänna rörligheten i dagens Sverige och de utökade möjligheterna att ha kontakt med personer utanför det egna samhället är det svårt att föreställa sig en dialekt vars talare är isolerade från andra varianter i någon egentlig mening. Många av dialekttexterna som Törnqvist (2002) och Delsing (2003) utgår från i sina beskrivningar representerar dialekter så som de talades runt förra sekelskiftet. Stämmer Kokkelmans (2018) observation är det därför inte otänkbart att artiklarnas användningsmönster skulle ha förändrats till att bli mer variabla och inkonsekventa sedan dess.

5.2.4. Namntyp

Av de intervjudeltagare som kände igen ett bruk av fullständiga namn i sin dialekt godkände samtliga att dessa, liksom ensamma förnamn, får prepropriella artiklar. Att också förnamn som följs av efternamn får prepropriell artikel är i enlighet med Törnqvists (2002) resultat. Några enkätrespondenter, från spridda orter, kommenterade att de föredrog bruket av artikeln utan efternamn, men kompletterande jämförelser av den uppmätta acceptabiliteten visade inga tendenser att förnamn skulle föredras över fullständiga namn. Här jämfördes dock bara meningar med distala referenter, eftersom efternamn bara ingick i lexikaliseringarna av de distala meningstyperna. Det vore därför intressant att jämföra acceptabiliteten i förhållande till namntyp också hos icke-distala referenter.

En del av intervjudeltagarna kände även igen bruket av artikeln med mäns efternamn utan något förnamn före, men större delen av deltagarna från Nordmaling och Ragunda upplevde att artikeln behövde förekomma tillsammans med ett förnamn. Att prepropriella artiklar är mindre benägna att förekomma tillsammans med enbart efternamn observeras också av Törnqvist (2002), som bara fann enstaka belegg på detta bruk och noterar att suffigering av mäns efternamn är vanligare. Det

postpropriella suffixet undersöktes inte närmare inom ramen för denna uppsats, men skulle vara intressant att följa upp. Två av deltagarna, från Nordmaling respektive Överkalix, upplevde inte att någon skillnad gjordes mellan bruket av artikeln vid efternamn på män och kvinnor. Att artikeln skulle användas tillsammans med kvinnors efternamn fann Törnqvist (2002) inga belägg på, men förmodligen hänger detta ihop med att kvinnor mer sällan refereras till med enbart efternamn.

En av deltagarna från Vindeln beskrev att användningen av artikeln med ensamt efternamn kan ha en negativ laddning, och en av deltagarna från Överkalix gav liknande exempel. Om den negativa laddningen är bunden till artikeln i sig är dock osäkert. Deltagaren från Vindeln påpekar att själva utelämnandet av förnamn kan vara ett sätt att visa avstånd till referenten och deltagaren från Överkalix lyfter en fonologisk komponent, nämligen att man kan uttala namn med en viss betoning för att uttrycka sin attityd till referenten. Om det är så att artiklarna (snarare än namnen) i dessa fall faktiskt ges en särskild betoning skulle de möjligtvis kunna utgöra en nordsvensk motsvarighet till de psykologiskt distala demonstrativerna som Johannessen (2008) beskriver.

Vad gäller artiklarnas användningsmöjligheter med släktskapsord kände de flesta av intervjudeltagarna igen att artiklarna användes med åtminstone något eller några släktskapsord, men vilket eller vilka det var varierade mellan deltagarna. I sin undersökning av jämtländskt och västerbottniskt textmaterial fann Törnqvist (2002) att jämtländska egennamnsliknande släktskapsord så gott som alltid tar prepropriell artikel men att västerbottniska (och medelpadiska) egennamnsliknande släktskapsord oftare förses med suffix. Denna tendens syns till viss del även i denna undersökning.

Deltagarna från Ragunda kände tillsammans igen artikelbruket med flest släktskapsord, och nämnde inte suffigering som alternativ strategi. Enskilt kände de flesta av deltagarna dock inte igen artikelbruket med mer än enstaka släktskapsord, vilket tyder på att bruket av prepropriell artikel inte är systematiskt med släktskapsord i den utsträckning som Törnqvist (2002) fann i sitt material. I linje med Törnqvists (2002) fynd föredrog denna studies västerbottniska deltagare suffigering av släktskapsord, men deltagarna kände även igen enstaka feminina släktskapsord och samma tendens syntes hos deltagarna från Nordmaling. Suffigering föredrogs också av deltagarna från Överkalix, men dessa kände över huvud taget inte igen bruket av prepropriell artikel med släktskapsord.

5.2.5. Kön

Ingen av intervjudeltagarna lyfte någon skillnad i bruket av prepropriella artiklar vid förnamn på män respektive kvinnor. I enkäten syntes dock en viss preferens för meningarna med manliga referenter och

den maskulina artikelvarianten både i den uppmätta acceptabiliteten och i några kommentarer från respondenterna. I de flesta grupper var differensen mellan m- och f-meningarna relativt låg. Bara för gruppen uppvuxen i Medelpad och för den näst yngsta gruppen var skillnaden större än 0,25 (5 %). Det medelpadska svarsunderlaget är dock mycket litet och utgörs av endast tre svar, vilket är för få för att kunna göra några generaliseringar. I den näst yngsta gruppen var underlaget större, 15 svar, och skillnaden mellan m- och f-meningarnas samlade medelpoäng var så stor som 0,8 (16 %).

Resultaten tyder därmed på att det finns en preferens för användningen av den maskulina artikelvarianten, i synnerhet hos unga vuxna. Den feminina artikelvarianten är vokalisk i nominativ och löper därmed sannolikt större risk att assimileras eller uppfattas som en del av det föregående ordet. Detta lyfts upp även av Törnqvist (2002) som i sitt material från Medelpad och i det relativt nya materialet från Örträsk fann en del belägg där namn på kvinnliga referenter saknade prepropriell artikel efter verbet *sa*, vilket Törnqvist (2002) menar kunde vara resultatet av assimilering. Upprepad assimilering av artikeln skulle i förlängningen kunna innebära att morfemgränsen mot det föregående ordet löses upp och artikeln inte uppfattas alls, i synnerhet i samhällen med kraftig dialektutjämning där den yngre generationen får begränsad input av de äldre generationernas dialekt. En intressant fråga, som inte undersöktes inom ramen för studien, är om talare som saknar den feminina artikeln i så fall genom analogi använder den maskulina artikelvarianten även för kvinnliga referenter, eller om dessa namn får stå nakna.

5.2.6. Unicitet

Enligt de två Vindelns-födda intervjudeltagarnas utsagor används prepropriell artikel inte vid namnet *Jesus* med motiveringen att det då inte behövs för att ”alla [ju] vet vem det är” och ”det var [...] huvudpersonen”. V1 resonerade på liknande sätt gällande *Kalle Anka* och *Musse Pigg*, som inte heller tog artikel eftersom ”det [ju bara] finns [...] en Kalle Anka”. Deltagarnas motiveringar tyder på att den prepropriella artikeln signalerar unicitet och identifierbarhet, det vill säga definithet, och därför blir redundant vid namn som i sig själva är unikt refererande.

Att den prepropriella artikeln och andra definitiva artiklar vid egennamn signalerar definitiva drag är i sig inget nytt, utan har påpekats av exempelvis Matushansky (2006) och Anderson (2004). Intressant är dock att deltagarna gör skillnad mellan olika egennamn när *alla* egennamn i argumentställning vanligen antas vara unikt refererande. De flesta namn är dock i praktiken unikt refererande endast i en avgränsad kontext, medan *Kalle Anka* och *Jesus* är exempel på namn som man skulle kunna hävda är unikt refererande i en utökad eller universell kontext, på liknande sätt som SAG (1999, vol. 3, s. 160) beskriver

för bland annat *Hitler* och *Australien*. Namnen *Kalle Anka* och *Jesus* skulle därför kunna ses som *mer* definitiva än ett namn som *Anders Johansson*, och därför i mindre behov av den extra definitheten som den prepropriella artikeln tillför.

Fler deltagare än V1 och V2 var ovilliga att använda prepropriell artikel vid *Jesus* och/eller namn på seriefigurer som *Kalle Anka*, men i deras fall gavs inga eller andra motiveringar. Om draget i fråga är specifikt för vindelmålet eller bara dessa talare, eller om det har en större utbredning är osäkert och undersöktes inte närmare inom ramen för denna uppsats.

5.2.7. Informationsstruktur och placering

Enligt en av de jämtländska intervjudeltagarnas svar är de prepropriella artiklarna inte obligatoriska eftersom de bara används när man *börjar* att prata om en tredje person, och att de inte används mer efter att referenten har blivit introducerad. För denna talare verkar artikelns funktion alltså vara att aktualisera en referent. Någon sådan funktion har mig veterligen inte beskrivits för den nordsvenska prepropriella artikeln tidigare⁹, men Törnqvist (2002) gör en observation av det omvända, nämligen att några namn i det medelpadiska materialet *saknar* artikel första gången de nämns i en text.

De prepropriella artiklarna beskrivs vanligen som definitiva och definithet relaterar ofta till det som redan är känt, till exempel genom omnämning. Att artiklarna, i de fall där de inte är obligatoriska, skulle kunna ha utvecklat vissa informationsstrukturella drag borde därför inte vara omöjligt. Hur användningen av de nordsvenska prepropriella artiklarna relaterar till aspekter som tema och rema, topik och fokusering är ett intressant område för vidare forskning. Möjligtvis kan en koppling mellan de propriella artiklarna och informationsstruktur också utläsas av kommentarerna från en respondent från Dorotea som skrev att det kändes konstigt att börja meningarna så på större delen av testmeningarna som inleddes av namn med prepropriell artikel.

Så vitt jag vet har ingen nämnt placering som en faktor som styr användningen av den nordsvenska prepropriella artikeln, och det var därför inte heller något som undersöktes närmare inom ramen för denna studie. En jämförelse av acceptabilitetspoängen i tabell 4.12 visar dock faktiskt en viss preferens för de medialt placerade namnfraserna. Om detta beror på någon informationsstrukturell aspekt av de

---

⁹ Men se Werth (2014, refererad i Kokkelmans, 2018) för liknande observationer om tyskt PPA-bruk.

prepropriella artiklarna eller något annat, till exempel fonologiskt eller syntaktiskt, är dock svårt att säga utifrån detta material.

Det finns norska dialekter där satsinitial placering av prepropriell artikel inte är möjlig, vilket skulle kunna bero på att artiklarna i dessa dialekter inte är proklitiska utan enklitiska, och alltså fästs i slutet av det föregående ordet snarare än i början av egennamnet: *me'n Bengt* (Julien, p.k., 11 april 2024). En liknande fonologisk begränsning skulle mycket väl kunna finnas även i svenska dialekter.

En annan möjlighet är att skillnaden i acceptabilitet beror på kasus, eftersom samtliga av de medialt placerade egennamnsfraserna i testmeningarna också utgör objekt, medan de initialt placerade egennamnsfraserna alla utgör subjekt. För att jämföra acceptabiliteten hos prepropriella artiklar i initiala respektive mediala subjekt och objekt, och se om acceptabiliteten påverkas av kasus eller placering, skulle ett liknande acceptabilitetsbedömningstest kunna genomföras där det ingår meningar med både rak och omvänd ordföljd.

6. Slutsatser

Det övergripande syftet med denna uppsats har varit att beskriva det samtida bruket av prepropriella artiklar i norra Sverige. En del av detta syfte har varit att kartlägga den nordsvenska prepropriella artikelns utbredning och fortlevnad i dag, genom att undersöka var den prepropriella artikeln används i dag, och vilka åldersgrupper som använder prepropriell artikel.

Studien har visat att den prepropriella artikeln har en fortsatt utbredning i södra Norrbotten och Lappland, stora delar av Västerbotten, Ångermanland, Jämtland och Härjedalen, och västra Medelpad. Utbredningen följer därmed gränserna för det traditionella norrländska dialektområdet och tidigare beskrivningar av den prepropriella artikelns utbredning, med undantag av området omkring Sundsvall i östra Medelpad där den prepropriella artikeln ser ut att ha fallit bort ur bruket. En förhållandevis låg koncentration av användare i området omkring Överklix kan tyda på att artikelbruket är på väg att försvinna även därifrån. Tillräcklig svarstäckning saknas dock för att se om tendensen är isolerad till Överkalix eller gäller för större delar av södra Norrbotten.

Studien har också visat att artikelbruket är vanligare bland äldre talare, med absolut högst koncentration användare i undersökningens äldsta grupp, och en successiv nedgång till de två yngsta grupperna, där ungefär var femte respondent uppgav att de själva använder prepropriell artikel. Flera enkätkommentarer och intervjusvar indikerade att artikelbruket i många fall är sporadiskt eller situationsbundet. Hur frekvent och systematisk användningen av prepropriell artikel är, och vilka andra utomspråkliga faktorer utöver ålder och härkomst som påverkar bruket undersöktes dock inte närmare inom ramen för denna studie.

Den andra delen av uppsatsens syfte har varit att redogöra för potentiella pragmatiska och semantiska begränsningar i den prepropriella artikelns användning. Uppsatsen ämnade därför undersöka vilken roll avståndet mellan talare och referent spelar för artikelanvändningen, om artikelanvändningen förutsätter personlig kännedom om referenten, i vilken utsträckning artikeln är obligatorisk och pragmatiskt neutral, samt utforska ytterligare pragmatiska och semantiska faktorer som inverkar på artikelanvändningen.

Studien har visat att avståndet och relationen mellan talare och referenten spelar en roll för användningen av den nordsvenska prepropriella artikeln och bekräftat bilden av referenter som står närmare talaren som de mest typiska i konstruktioner med prepropriell artikel. Samtidigt har studien visat på stor variation i vilka referenters namn som får prepropriell artikel och vilka faktorer som styr användningen.

Vissa informanters svar tyder på att artiklarna signalerar social närhet genom att de endast används vid namn på personer som talaren själv känner, och i andra fall verkar artiklarna snarare signalera lokal tillhörighet. Därutöver finns de talare vars användning ter sig mindre konsekvent och inte verkar styras av reellt socialt eller geografiskt avstånd, utan snarare av hur pass bekant någon upplevs. Studien har också gett indikationer på att ytterligare pragmatiska faktorer kopplade till referentiell unicitet, placering och informationsstruktur kan ha en inverkan på användningen av prepropriell artikel, men dessa aspekter skulle behöva undersökas närmare. Slutligen ser det ut att finnas talare vars användning av prepropriell artikel inte begränsas av vare sig socialt, geografiskt eller psykologiskt avstånd, och som använder prepropriell artikel mer eller mindre systematiskt med alla personnamn.

Semantiska aspekter av den prepropriella artikelns användning som utforskades inom ramen för denna uppsats var referentens kön och namntyp. Gällande kön visade enkätstudien en preferens för den maskulina artikelvarianten hos unga vuxna, vilket skulle kunna indikera att den feminina artikelvarianten är på väg bort ur de yngre talarnas register.

Vad gäller artikelns användning med olika namntyper visade intervjustudien att fullständiga namn, det vill säga med ett förnamn tillsammans med ett efternamn, generellt kan ta prepropriell artikel, men att det råder variation i huruvida artikeln kan användas med enbart efternamn, och om detta i så fall har en pragmatisk effekt och signalerar distans eller ogillande mot referenten.

Intervjustudien visade också variation gällande artikelns användning med släktskapsord, och indikerade att prepropriell artikel till viss del används med släktskapsord i ragundamål, vindelmål och nordmalingsmål, men att suffigering föredras i de två senare målen och även i överkalixmål som verkar sakna prepropriell artikel vid släktskapsord.

Källförteckning

- Anderson, J. M. (2004) On the Grammatical Status of Names. *Language*, 80(3), 435–474.
- Anderson, J. M. (2007). *The grammar of names*. Oxford University Press.
- Angouri, J. (2018). Quantitative, Qualitative, Mixed or Holistic Research? Combining Methods in Linguistic Research. I L. Litosseliti (Red.), *Research Methods in Linguistics* (2. uppl., s. 35–56). Bloomsbury Academic.
- Artologik. (2023). Sunet Survey/Survey&Report [Programvara]. <https://www.artologik.com/se/survey-report>
- Broberg, R. (2001). *Språk- och kulturgränser i Värmland: en översikt och några synpunkter* (Omtr.). Språk- och folkminnesinstitutet.
- Cowart, W. (1997). *Experimental Syntax : Applying Objective Methods to Sentence Judgments*. Sage Publications.
- Dahl, Ö. (2015). *Grammaticalization in the North: Noun phrase morphosyntax in Scandinavian vernaculars*. Language Science Press. https://doi.org/10.26530/OAPEN_559871
- Delsing, L.-O. (2003). Syntaktisk variation i nordiska nominalfraser. I Ø. A. Vangnes, A. Holmberg & L.-O. Delsing (Red.), *Dialektsyntaktiska studier av den nordiska nominalfrasen* (s. 11–64). Novus.
- Faarlund, J. T., Lie, S., & Vannebo, K. I. (1997). *Norsk referansegrammatikk*. Univ.-forl.
- Geurts, Geurts, B. (1997). Good news about the description theory of names. *Journal of semantics*, 14(4), 319–348.
- Håberg, L. (2010). *Den preproprielle artikkelen i norsk: ei undersøking av namneartiklar i Kvæfjord, Gausdal og Voss* [Masteroppsats]. Universitetet i Oslo.
- IBM Corp. (2022). *IBM SPSS Statistics for Windows, Version 29.0*. Armonk, NY: IBM Corp
- Institutet för språk och folkminnen. (2021, 13 septemeber). *Lappland*. <https://www.isof.se/lar-dig-mer/kunskapsbanker/lar-dig-mer-om-svenska-dialekter/utforska-sveriges-dialekter/norrlandska-mal/lappland>
- Johannessen, J. B. (2007). Den psykologisk distale demonstrativen i skandinavisk. *Nordisk dialektologi og sosiolingvistik*, 8, 217–228.

- Johannessen, J. B. (2008). The pronominal psychological demonstrative in Scandinavian: Its syntax, semantics and pragmatics. *Nordic Journal of Linguistics* (Cambridge University Press), 31(2), 161–192. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1017/S0332586508001923>
- Johannessen, J. B. & Garbacz, P. (2014). Proprial articles. *Nordic Atlas of Language Structures (NALS) Journal*, 1, 10–17. <https://doi.org/10.5617/nals.5362>
- Johannessen, J.B., Priestley, J., Hagen, K., Åfarli, T.A., Vangsnes, Ø. A. (2009). The Nordic Dialect Corpus – an Advanced Research Tool. I K. Jokinen & B. Eckhard (Red.), *NEALT Proceedings Series*, 4. <http://tekstlab.uio.no/nota/scandiasyn/>
- Julien, M. (2005). *Nominal Phrases from a Scandinavian Perspective*. J. Benjamins Pub.
- Julien, M. (2006). Nominal arguments and nominal predicates. I J. M. Hartmann & L. Molnárfi (Red.), *Comparative Studies in Germanic Syntax: From Afrikaans to Zurich German* (s. 115–140). J. Benjamins Pub.
- Kinn, K., & Larsson, I. (2021). Pronominale demonstrativer: nye perspektiver fra norsk og svensk. *Oslo Studies in Language*, 11(2). <https://doi.org/10.5617/osla.8499>
- Kokkelmans, J. (2018). Elvis Presley, God and Jane: the Germanic proprial article in a comparative perspective. *Working papers in Scandinavian Syntax*, 100, 64–98.
- Lindstad, A. M., Nøklestad, A., Johannessen, J. B., Vangsnes, Ø. A. (2009) The Nordic Dialect Database: Mapping Microsyntactic Variation in the Scandinavian Languages. I K. Jokinen & B. Eckhard (Red.), *NEALT Proceedings Series*, 4. <https://tekstlab.uio.no/nsd>
- Longobardi, G. (1994). Reference and proper names: A theory of N-movement in syntax and logical form. *Linguistic inquiry*, 25(4), 609–665.
- Lyons, J. (1977). Reference, sense and denotation. I *Semantics* (s. 174-229). Cambridge: Cambridge University Press.
- Lyons, C. (1999). *Definiteness*. [Elektronisk resurs]. Cambridge University Press.
- Matushansky, O. (2006). Why Rose is the Rose: On the use of definite articles in proper names. *Empirical issues in syntax and semantics*, 6, 285–307.
- Mikkelsen, L. (2011). Copular clauses. I K. von Heusinger, C. Maienborn & P. Portner (Red.), *Semantics: An International Handbook of Natural Language Meaning* (s. 1805–1828). Berlin: Mouton de Gruyter.

- Mill, J. (2011). Of Names. I *A System of Logic, Ratiocinative and Inductive: Being a Connected View of the Principles of Evidence, and the Methods of Scientific Investigation* (s. 27–58). Cambridge: Cambridge University Press. (Originalarbete publicerat 1843)
- Muñoz, P. (2019). The proprial article and the semantics of names. *Semantics and Pragmatism*, 12:6. <https://doi.org/10.3765/sp.12.6>
- Olsson, R. (2006). *Mormors katt : en saga av Rut "Puck" Olsson på 39 svenska mål med fortsättning på 8 mål* [Multimedium]. Stockholms universitet.
- Schütze, C. T. (2016). *The empirical base of linguistics : Grammaticality judgments and linguistic methodology*. Language Science Press.
- Schütze, C. T. & Sprouse, J. (2013). Judgment data. I R. J. Podesva & D. Sharma (Red.), *Research Methods in Linguistics* (s. 27–50). Cambridge University Press.
- Schilling, N. (2013). Surveys and interviews. Judgment data. I R. J. Podesva & D. Sharma (Red.), *Research Methods in Linguistics* (s. 96–115). Cambridge University Press.
- Sigurðsson, H. A. (2006). The Icelandic noun phrase: central traits. *Arkiv För Nordisk Filologi*, 121, 193–236.
- Sigurðsson, H. & Wood, J., (2020) “We Olaf”: Pro[(x-)NP] constructions in Icelandic and beyond. *Glossa: a journal of general linguistics* 5(1): 16. doi: <https://doi.org/10.5334/gjgl.1054>
- Svenska Akademien. (2021). Intension. I *Svensk ordbok* (2. uppl.). Hämtad 18 oktober 2023 från <https://svenska.se/so/?sok=intension&pz=1>
- Teleman, U., Hellberg, S., Andersson, E. (1999). *Svenska Akademiens grammatik*. Svenska Akademien.
- Törnqvist, E. (2002). *Prepropriell artikel i norrländska dialekter* [Magisteruppsats]. Stockholms universitet.

Bilaga 1. Informerat samtycke (enkät)

Informerat samtycke till att delta i enkätstudie om svenska

Denna studie görs inom ramen för ett examensarbete på avancerad nivå i ämnet Svenska/Nordiska språk vid Lunds universitet. Syftet med studien är att undersöka språklig variation i svenska.

Du deltar i studien genom att fylla i ett elektroniskt enkätformulär, där du bedömer olika meningar på svenska på en skala mellan 1 och 5. Du kommer också att bli ombedd att lämna information om din ålder, bostads- och uppväxtort samt språkbakgrund. Hela enkäten beräknas ta 5–15 minuter att genomföra.

Undersökningens resultat kommer att presenteras skriftligt och ventileras vid ett muntligt seminarium. Som informant kommer du att vara anonym och dina svar kommer enbart att användas i syfte att genomföra den här studien. Planerat avslut för projektet är i juni 2023. Uppsatsen kommer att publiceras i Lunds universitets databas och det finns möjlighet för dig att ta del av studien efter publicering.

Deltagandet är frivilligt, och du kan när som helst avbryta din medverkan.

Erika Wallgren Ekström

Marit Julien

Student

Handledare, Professor i nordiska språk

e.wallgrenstrom@gmail.com

marit.julien@nordlund.lu.se

Genom att klicka på "Jag samtycker" intygar du att du har tagit del av informationen ovan och ger ditt samtycke till att delta i studien.

[Ø Jag nekar samtycke]

[✓ Jag samtycker]

Bilaga 2. Lista över enkätens material inklusive fillers och bedömningsresultat

Mening	1	2	3	4	5	Summa	M	SD
1. De skjutsade sonen till träningen.	5 (1,0 %)	22 (4,3 %)	50 (9,7 %)	117 (22,8 %)	320 (62,3 %)	514 (100 %)	4,4	0,9
2. Det barn kastade en röda boll över det staket.	486 (94,6 %)	24 (4,7 %)	3 (0,6 %)	1 (0,2 %)	0 (0,0 %)	514 (100 %)	1,1	0,3
3. I ateljén målade konstnärer porträtt.	11 (2,1 %)	39 (7,6 %)	78 (15,2 %)	132 (25,7 %)	254 (49,4 %)	514 (100 %)	4,1	1,1
4. Hans fru firade guldbröllop med hennes man.	370 (72,0 %)	89 (17,3 %)	31 (6,0 %)	13 (2,5 %)	11 (2,1 %)	514 (100 %)	1,5	0,9
5. Läraren undervisade i klassrummet eleverna.	396 (77,0 %)	88 (17,1 %)	17 (3,3 %)	6 (1,2 %)	7 (1,4 %)	514 (100 %)	1,3	0,7
6. Mannen köpte mjölk från affären.	21 (4,1 %)	37 (7,2 %)	79 (15,4 %)	93 (18,1 %)	284 (55,3 %)	514 (100 %)	4,1	1,2
7. Hon träffade n'Erik i söndags.	92 (17,9 %)	54 (10,5 %)	87 (16,9 %)	124 (24,1 %)	157 (30,5 %)	514 (100 %)	3,4	1,5
8. Skådespelerskan övade in hans många repliker.	272 (52,9 %)	99 (19,3 %)	73 (14,2 %)	41 (8,0 %)	29 (5,6 %)	514 (100 %)	1,9	1,2
9. Bengt sålde cykeln på Blocket.	4 (0,8 %)	6 (1,2 %)	26 (5,1 %)	88 (17,1 %)	390 (75,9 %)	514 (100 %)	4,7	0,7
10. Hon lyssnade mycket på n'Elvis i tonåren.	103 (20,0 %)	79 (15,4 %)	97 (18,9 %)	109 (21,2 %)	126 (24,5 %)	514 (100 %)	3,1	1,5
11. Tvillingarna hade förra veckan på lördagen födelsedagskalas.	302 (58,8 %)	125 (24,3 %)	61 (11,9 %)	19 (3,7 %)	7 (1,4 %)	514 (100 %)	1,6	0,9
12. Detta huset byggdes på 70-talet.	85 (16,5 %)	106 (20,6 %)	84 (16,3 %)	81 (15,8 %)	158 (30,7 %)	514 (100 %)	3,2	1,5
13. Han såg a'Maria på tågstationen.	115 (22,4 %)	76 (14,8 %)	101 (19,6 %)	86 (16,7 %)	136 (26,5 %)	514 (100 %)	3,1	1,5
14. De bjöd in a'Greta Thunberg till klimatmötet.	144 (28,0 %)	83 (16,1 %)	100 (19,5 %)	70 (13,6 %)	117 (22,8 %)	514 (100 %)	2,9	1,5
15. Jag köpte denna boken i våras.	91 (17,7 %)	112 (21,8 %)	107 (20,8 %)	87 (16,9 %)	117 (22,8 %)	514 (100 %)	3,1	1,4
16. Sara skaffade katt i vintras.	6 (1,2 %)	9 (1,8 %)	45 (8,8 %)	114 (22,2 %)	340 (66,1 %)	514 (100 %)	4,5	0,8
17. Fiskaren drog näten upp i båten.	86 (16,7 %)	101 (19,6 %)	111 (21,6 %)	103 (20,0 %)	113 (22,0 %)	514 (100 %)	3,1	1,4
18. A'Carola besökte många städer under turnén.	141 (27,4 %)	94 (18,3 %)	100 (19,5 %)	68 (13,2 %)	111 (21,6 %)	514 (100 %)	2,8	1,5
19. De gav alla vinnaren medaljen efter deras loppen.	445 (86,6 %)	49 (9,5 %)	12 (2,3 %)	6 (1,2 %)	2 (0,4 %)	514 (100 %)	1,2	0,6
20. På förskolan lämnade de dottern.	121 (23,5 %)	144 (28,0 %)	114 (22,2 %)	58 (11,3 %)	77 (15,0 %)	514 (100 %)	2,7	1,4
21. De intervjuade n'Zlatan efter matchen.	131 (25,5 %)	87 (16,9 %)	98 (19,1 %)	78 (15,2 %)	120 (23,3 %)	514 (100 %)	2,9	1,5
22. Hon mötte Karin i korridoren.	2 (0,4 %)	5 (1,0 %)	12 (2,3 %)	66 (12,8 %)	429 (83,5 %)	514 (100 %)	4,8	0,6
23. Det här projektet startades förra året.	10 (1,9 %)	15 (2,9 %)	34 (6,6 %)	73 (14,2 %)	382 (74,3 %)	514 (100 %)	4,6	0,9
24. N'Donald Trump förlorade presidentvalet i USA.	151 (29,4 %)	91 (17,7 %)	84 (16,3 %)	65 (12,6 %)	123 (23,9 %)	514 (100 %)	2,8	1,6
25. En reportern frågade de ministrar om budgeten nästa års.	443 (86,2 %)	49 (9,5 %)	15 (2,9 %)	6 (1,2 %)	1 (0,2 %)	514 (100 %)	1,2	0,6
26. De spelade in den här filmen i Sydafrika.	5 (1,0 %)	9 (1,8 %)	39 (7,6 %)	80 (15,6 %)	381 (74,1 %)	514 (100 %)	4,6	0,8
27. Han visade läkaren hans sår på hans ben.	317 (61,7 %)	107 (20,8 %)	58 (11,3 %)	18 (3,5 %)	14 (2,7 %)	514 (100 %)	1,6	1,0

28. A’Lisa planterade blommor i trädgården.	135 (26,3 %)	89 (17,3 %)	84 (16,3 %)	80 (15,6 %)	126 (24,5 %)	514 (100 %)	2,9	1,5
29. Hon väckte honom tidigt på morgonen.	0 (0,0 %)	2 (0,4 %)	15 (2,9 %)	69 (13,4 %)	428 (83,3 %)	514 (100 %)	4,8	0,5
30. Denna tavlan målades på 1600-talet.	109 (21,2 %)	111 (21,6 %)	84 (16,3 %)	73 (14,2 %)	137 (26,7 %)	514 (100 %)	3,0	1,5
31. A’Madonna fick sitt genombrott på 80-talet.	165 (32,1 %)	95 (18,5 %)	74 (14,4 %)	68 (13,2 %)	112 (21,8 %)	514 (100 %)	2,7	1,6
32. Vi fick detta brevet i morse.	117 (22,8 %)	111 (21,6 %)	103 (20,0 %)	76 (14,8 %)	107 (20,8 %)	514 (100 %)	2,9	1,4
33. N’Ulf Kristersson höll tal i Almedalen.	144 (28,0 %)	88 (17,1 %)	95 (18,5 %)	67 (13,0 %)	120 (23,3 %)	514 (100 %)	2,9	1,5
34. Han hämtade Per på flygplatsen.	2 (0,4 %)	5 (1,0 %)	9 (1,8 %)	54 (10,5 %)	444 (86,4 %)	514 (100 %)	4,8	0,5
35. Han gav på Fars dag sin pappa en present varje år.	258 (50,2 %)	141 (27,4 %)	68 (13,2 %)	27 (5,3 %)	20 (3,9 %)	514 (100 %)	1,9	1,1
36. Han köpte det här bordet på IKEA.	4 (0,8 %)	11 (2,1 %)	29 (5,6 %)	81 (15,8 %)	389 (75,7 %)	514 (100 %)	4,6	0,8
37. Hon författare skriver ny romanen förra åren.	464 (90,3 %)	41 (8,0 %)	8 (1,6 %)	0 (0,0 %)	1 (0,2 %)	514 (100 %)	1,1	0,4
38. Han såg a’Hillary Clinton på tv.	161 (31,3 %)	90 (17,5 %)	93 (18,1 %)	57 (11,1 %)	113 (22,0 %)	514 (100 %)	2,7	1,5
39. Den här artikeln publicerades 2018.	2 (0,4 %)	1 (0,2 %)	16 (3,1 %)	54 (10,5 %)	441 (85,8 %)	514 (100 %)	4,8	0,5
40. N’Anders hyrde ut stugan över sommaren.	113 (22,0 %)	61 (11,9 %)	90 (17,5 %)	96 (18,7 %)	154 (30,0 %)	514 (100 %)	3,2	1,5

Bilaga 3. Informationsbrev (intervju)

Förfrågan om att delta i en studie om svenska dialekter

Syftet med studien är att undersöka användningen av prepropriella artiklar (n'Erik, a'Lisa) i svenska dialekter.

Studien är ett examensarbete på avancerad nivå i ämnet Svenska/Nordiska språk. Studien bedrivs under vårterminen 2023 vid Humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet. En del av studien består av intervjuer med dialekttalande personer. Intervjuerna hålls via videosamtal eller telefon och beräknas ta upp till 30 minuter.

Intervjuerna kommer att spelas in och transkriberas. Som informant kommer du att vara anonym och dina svar kommer enbart att användas i syfte att genomföra den här studien. Resultatet kommer att presenteras skriftligt och ventileras vid ett muntligt seminarium. Texten kommer att publiceras i Lunds universitets databas. Det finns möjlighet för dig att ta del av studien genom en kopia av det färdiga arbetet.

Deltagandet är frivilligt och du kan när som helst avbryta din medverkan.

Ansvarig för studien är Erika Wallgren Ekström tillsammans med handledare Marit Julien. För frågor om studien är du välkommen att kontakta någon av oss.

Med vänliga hälsningar,

Erika Wallgren Ekström

Marit Julien

Student

Professor i nordiska språk

e.wallgrenekstrom@gmail.com

marit.julien@nordlund.se

Bilaga 4. Intervjuguide

Introduktion

Jag tackar för att informanten ställer upp på en intervju och kontrollerar att hen har läst igenom informationsbrevet och godkänner innehållet samt ger möjlighet att ställa frågor. Jag meddelar att jag börjar spela in samtalet och startar intervjun.

Demografisk information

- Var växte du upp?
- Var bor du nu?
- Hur gammal är du?

Bruk

- Känner du igen att man använder en särskild artikel tillsammans med namn, som i exempelvis ”n’Erik” och ”a’Lisa” i den dialekt som talas där du växte upp? (I standardsvenska händer det att man har pronomen framför namn eller substantiv – t.ex. ”Känner du hon Emma?” eller ”Såg du han mannen?”, men det är alltså inte detta jag menar.)
- Använder du detta (n’Erik, a’Lisa) själv?
- Skulle du säga att det är vanligt att man använder artikeln i området där du bor/växte upp? Vilka använder det? I vilka situationer?

Namntyper

- Med vilka namn används artikeln?
  - o ensamt förnamn
  - o förnamn och efternamn
  - o ensamt efternamn (även kvinnor)
  - o släktskapsord

Användningsmönster

- Är artikeln obligatorisk? Alltså, är det fel att inte använda artikeln vid namn när man talar dialekt?
  - o Om ja, är den alltid obligatorisk eller finns det situationer eller namn där man inte använder artikeln?
  - o Om nej, när och varför använder man artikeln?
- Spelar det någon roll om namnet är på en person man känner eller inte känner?
- Spelar det någon roll om namnet är på en person som lyssnaren inte känner?
- Skulle du/man kunna använda artikeln för...
  - o en person som du inte känner personligen, men som bor i eller kommer från ditt lokala samhälle, till exempel en lokal kändis eller en bekant till en bekant?
  - o en känd person från en annan del av landet, till exempel Stockholm? (a'Carola, n'Zlatan, a'Greta Thunberg, n'Ulf Kristersson)
  - o en känd person från en annan del av världen, till exempel USA? (a'Beyonce, n'Elvis, a'Hillary Clinton, n'Donald Trump)
  - o en känd historisk person? (n'Gustav Vasa, a'Ulrika Eleonora, n'Aristoteles, a'Marie-Antoinette)
  - o en känd fiktiv person? (n'Sherlock Holmes, a'Jane Eyre, n'Emil, a'Pippi)
  - o en helig eller religiös figur? (n'Jesus, n'Abraham, a'Maria)

Övrigt

- Har du något du vill lägga till om artikeln som du har kommit att tänka på som jag har missat?

Avslutning

Jag tackar och svarar på eventuella frågor.

Bilaga 5. Rapporterat bruk efter angiven uppväxtort

En del av meningarna du nu har bedömt har haft en särskild artikel vid namn (exempelvis n'Erik, a'Lisa). Känner du igen detta från dialekten som talas i området där du bor eller är uppvuxen?

Landskap	Kommun	Ort	<i>Ja, jag använder det själv.</i>		<i>Ja, men jag använder det inte själv.</i>		<i>Nej.</i>	
			Antal	%	Antal	%	Antal	%
Lappland	Arvidsjaurs kommun	Arvidsjaur	0	0,0	1	100,0	0	0,0
	Dorotea kommun	Dorotea	3	100,0	0	0,0	0	0,0
	Jokkmokks kommun	Jokkmokk	0	0,0	0	0,0	1	100,0
		Porjus	0	0,0	0	0,0	1	100,0
	Kiruna kommun	Kiruna	0	0,0	2	66,7	1	33,3
	Lycksele kommun	Ajur	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Lycksele	0	0,0	5	100,0	0	0,0
	Sorsele kommun	Rågoliden	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Sorsele	0	0,0	1	100,0	0	0,0
	Storumans kommun	Tärnaby	0	0,0	0	0,0	1	100,0
	Storumans kommun	Storuman	0	0,0	1	100,0	0	0,0
	Vilhelmina kommun	Vilhelmina	1	50,0	1	50,0	0	0,0
	Åsele kommun	Fredrika	3	75,0	1	25,0	0	0,0
		Långvattnet	0	0,0	1	100,0	0	0,0
Åsele		12	57,1	9	42,9	0	0,0	
Norrbotten	Luleå kommun	Klöverträsk	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Luleå	1	25,0	2	50,0	1	25,0
	Pajala kommun	Konibäckssudden	0	0,0	1	100,0	0	0,0
	Piteå kommun	Blåsmark	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Piteå	0	0,0	2	100,0	0	0,0
	Älvsbyns kommun	Älvsbyn	0	0,0	0	0,0	1	100,0
	Överkalix kommun	Lansjärv	0	0,0	0	0,0	1	100,0
		Vännäsberget	0	0,0	2	100,0	0	0,0
		Yttre Lansjärv	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Överkalix	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Överkalix	3	11,1	18	66,7	6	22,2
Okänd/Flera	Överkalix, Tvärån	0	0,0	0	0,0	1	100,0	
Västerbotten	Norsjö kommun	Norsjö	1	50,0	1	50,0	0	0,0
	Robertsfors kommun	Bygdeå	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Ratan	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Robertsfors	0	0,0	3	100,0	0	0,0
		Ånäset	1	100,0	0	0,0	0	0,0
	Skellefteå kommun	Bränntjälen	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Burträsk	2	33,3	4	66,7	0	0,0
		Ersmark	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Skelleftehamn	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Skellefteå	1	12,5	7	87,5	0	0,0
Uttersjöbäcken		1	100,0	0	0,0	0	0,0	

	Åbyn, Burträsk, Skellefteå	0	0,0	1	100,0	0	0,0	
Umeå kommun	Flurkmark	1	100,0	0	0,0	0	0,0	
	Holmsund	0	0,0	3	100,0	0	0,0	
	Hörnefors	0	0,0	1	100,0	0	0,0	
	Ostnäs	1	100,0	0	0,0	0	0,0	
	Rödäliden	1	100,0	0	0,0	0	0,0	
	Strax norr om Umeå	0	0,0	1	100,0	0	0,0	
	Sävar	2	22,2	7	77,8	0	0,0	
	Tavelsjö	0	0,0	1	100,0	0	0,0	
	Teg	1	100,0	0	0,0	0	0,0	
	Trehörningen, Tavelsjö	0	0,0	1	100,0	0	0,0	
	Umeå	4	15,4	20	76,9	2	7,7	
Vindelns kommun	Rödälund	0	0,0	1	100,0	0	0,0	
	Sundö	1	100,0	0	0,0	0	0,0	
	Tvärålund	1	100,0	0	0,0	0	0,0	
	Vindelns	2	66,7	1	33,3	0	0,0	
Okänd/Flera	Flera	0	0,0	1	100,0	0	0,0	
Ångermanland	Härnösands kommun	Härnösand	0	0,0	2	66,7	1	33,3
	Kramfors kommun	Docksta	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Kramfors	1	50,0	0	0,0	1	50,0
		Lugnvik	1	100,0	0	0,0	0	0,0
	Nordmalings kommun	Ava	1	50,0	1	50,0	0	0,0
		Levar	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Lögdeå	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Nordmaling	3	27,3	8	72,7	0	0,0
		Rundvik	1	33,3	2	66,7	0	0,0
		Örsbäck	1	100,0	0	0,0	0	0,0
	Sollefteå kommun	Edsele	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Graninge	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Gulsele	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Gulsele, Junsele	2	100,0	0	0,0	0	0,0
		Gårelehöjden	2	100,0	0	0,0	0	0,0
		Junsele	26	55,3	21	44,7	0	0,0
		Junselevallen	3	100,0	0	0,0	0	0,0
		Långsele	0	0,0	0	0,0	1	100,0
		Näsåker	1	25,0	3	75,0	0	0,0
		Ramsele	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Sollefteå	4	50,0	4	50,0	0	0,0
	Strömsunds kommun	Backe	1	50,0	1	50,0	0	0,0
		Hoting	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Kyrktåsjö	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Rossön	2	100,0	0	0,0	0	0,0
		Tåsjö	1	100,0	0	0,0	0	0,0
Umeå kommun	Norrbyn	1	100,0	0	0,0	0	0,0	
Örnsköldsviks kommun	Arnäsvall	0	0,0	1	100,0	0	0,0	
	Björna	1	100,0	0	0,0	0	0,0	
	Bredbyn	0	0,0	1	100,0	0	0,0	
	Domsjö	0	0,0	1	50,0	1	50,0	

		Köpmanholmen	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Skorped	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Örnsköldsvik	4	20,0	11	55,0	5	25,0
		Örnsköldsvik, Mellansel	1	100,0	0	0,0	0	0,0
	Okänd/Flera	-	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Bjurholm, Klippen	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Domsjö, Lögdeå	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Överlänns, Skorped	1	100,0	0	0,0	0	0,0
Jämtland	Bergs kommun	Oviken	2	100,0	0	0,0	0	0,0
		Svenstavik	0	0,0	1	100,0	0	0,0
	Bräcke kommun	Bräcke	0	0,0	0	0,0	1	100,0
		Finnäs	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Hosjö, Gällö	0	0,0	1	100,0	0	0,0
	Krokoms kommun	Bleckåsen	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Offerdal	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Trångsviken	2	100,0	0	0,0	0	0,0
		Ytterån	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Ås	1	100,0	0	0,0	0	0,0
	Ragunda kommun	Bispgården	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Hammarstrand	2	66,7	1	33,3	0	0,0
		Krokvåg	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Lien	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Ragunda	1	33,3	2	66,7	0	0,0
	Strömsunds kommun	Hammerdal, Strömsund	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Strömsund	0	0,0	2	100,0	0	0,0
	Åre kommun	Hallen	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Handöl	0	0,0	1	100,0	0	0,0
	Östersunds kommun	Brunflo	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Fjäl	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Frösön	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Hara	1	50,0	1	50,0	0	0,0
		Häggenås	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Lit	7	63,6	4	36,4	0	0,0
		Sjör	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Ångsta	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Östersund	0	0,0	8	88,9	1	11,1
	Okänd/Flera	Alsen, Östersund	0	0,0	1	100,0	0	0,0
		Åsarna. Pålgård Lien Fåker	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Östersund, Borlänge	0	0,0	1	100,0	0	0,0
Härjedalen	Härjedalens kommun	Bruksvallarna	0	0,0	2	100,0	0	0,0
		Funäsdalen	1	25,0	3	75,0	0	0,0
		Funäsdalen, Ljusnedal	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Lillhärdal	1	100,0	0	0,0	0	0,0
		Sveg	3	21,4	9	64,3	2	14,3
		Tännäs	2	100,0	0	0,0	0	0,0
		Ytterhogdal	0	0,0	1	100,0	0	0,0
Medelpad	Sundsvalls kommun	Alnö	0	0,0	0	0,0	1	100,0
		Kvissleby	0	0,0	1	33,3	2	66,7

	Matfors	0	0,0	1	33,3	2	66,7
	Mellangård	0	0,0	0	0,0	1	100,0
	Nedansjö	0	0,0	0	0,0	1	100,0
	Njurunda	0	0,0	1	20,0	4	80,0
	Nolby	1	50,0	1	50,0	0	0,0
	Sundsvall	0	0,0	3	27,3	8	72,7
	Sundsvall, Njurunda	0	0,0	0	0,0	1	100,0
Timrå kommun	Sörberge	0	0,0	0	0,0	1	100,0
	Söråker	0	0,0	1	50,0	1	50,0
	Timrå	0	0,0	1	50,0	1	50,0
Ånge kommun	Erikslund	1	100,0	0	0,0	0	0,0
	Fränsta	0	0,0	2	100,0	0	0,0
	Munkbysjön, Torpshammar	0	0,0	1	100,0	0	0,0
	Torpshammar	1	100,0	0	0,0	0	0,0
	Ånge	0	0,0	1	100,0	0	0,0